



ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปริญญา

พัฒนาสังคม

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
ในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

Farmer's Expectation on Agricultural Occupation Development in
Sebai Irrigation Project Area, Amnat Charoen Province

นามผู้วิจัย นายรักประชา ธิศาเวช

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์วัฒน์ วุฒิเมธี, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์สิริกร กาญจนสุนทร, วท.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
ในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

Farmer's Expectation on Agricultural Occupation Development
in Sebai Irrigation Project Area, Amnat Charoen Province

โดย

นายรักประชา ธิสาเวช

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2551

รักประชา ธิสาเวช 2551: ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่
ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สาขาวิชาพัฒนาสังคม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ศาสตราจารย์ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, Ph.D. 169 หน้า

การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมบางประการ เปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนา
อาชีพการเกษตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ
กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่หมู่บ้านบริเวณโครงการชลประทานฝายลำเซบาย ตัวอย่าง 240 คน ใช้แบบ
สัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า
t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ คือเพศชายหัวหน้าครัวเรือน อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จบ
การศึกษาระดับภาคบังคับ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม อาศัยในหมู่บ้าน 5 ปีขึ้นไปและเคยได้รับการฝึกอบรมความรู้
เรื่องการอาชีพจากพ่อแม่ พื้นที่ทำการเกษตรและถือครอง 11-20 ไร่ แรงงานครัวเรือน 9 คน รายได้อยู่ในช่วง
50,000 – 99,999 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปี 10,000-19,999 บาท การลงทุนในการประกอบ
อาชีพ 20,000 บาท และมากที่สุด 40,001 บาทขึ้นไป และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร

ความคาดหวังของเกษตรกร ด้านความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต
การแปรรูปและการตลาด การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสนับสนุนความรู้ ข่าวสาร
ข้อมูลและเทคโนโลยี พัฒนาการพยากรณ์ น้ำและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ปัญหา แนวทางปฏิบัติและ
ข้อเสนอแนะเห็นว่ามีปัญหาเรื่องดิน ฝนทิ้งช่วง การใช้น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ยอินทรีย์ แรงงาน ความรู้ในการ
คัดเลือกพันธุ์ ผลผลิตตกต่ำ คุณภาพผลผลิต การตลาด เงินทุนและการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่รัฐ และสถาบัน
เกษตรกรมีบทบาทน้อยในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ข้อเสนอแนะคือให้สมาชิกมีส่วนร่วม เสนอความคิดเห็น
ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำแผน

ผลทดสอบสมมติฐานพบว่า เกษตรกรที่มีอายุ บริเวณพื้นที่ที่อาศัย ตำแหน่งทางสังคม พื้นที่เกษตร
และการครอบครอง แรงงานครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกันมีความ
คาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพที่แตกต่างกัน แต่เกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรม ได้รับเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน
และการแสวงหาแหล่งทุนที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพที่ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานบริเวณพื้นที่ที่อาศัยในเขตชลประทานทั้ง 4 พื้นที่นั้น พบว่า มีความ
แตกต่างในความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรทั้งในภาพรวมและรายด้าน และเมื่อ
ทดสอบหาความแตกต่างรายคู่พบว่าเกษตรกรที่อาศัยอยู่กลางพื้นที่โครงการมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ
การเกษตรน้อยกว่าพื้นที่ได้ฝายและพื้นที่บริเวณติดกับตัวฝาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Rakpracha Thisawech 2008: Farmer's Expectation on Agricultural Occupation Development in Sebai Irrigation Project Area, Amnat Charoen Province. Master of Arts (Social Development), Major Field: Social Development, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Professor Yuwat Vuthimedhi, Ph.D. 169 pages.

The objectives of this study were studying the agriculturists' expectation on agricultural occupation development which used some demographic, socio-economic factors to compare agriculturists' expectation on agricultural occupation development relates to problems, operation guidelines and suggestion. The tool for data collecting was interview schedule, The members of 240 agriculturists in villages around Sebai Irrigation Project Area, Amnat Charoen Province were interviewed. Statistic of data analysis was percentage, mean, S.D., t-Test, One-way ANOVA at level of significance at 0.05.

Study results found that most of the sample of household heads were male, age between 41 – 50 years old, primary educational level, did not have social position, lived in village more than 5 years, had been received training in agriculture from parents, possesses farm size was 11 – 20 rais, family farm labor was 9 persons, yearly income 50,000 – 99,999 Baht, had household expense 10,000 – 19,999 Baht per year, occupational investment 20,000 - 40,001 Baht per year and most of them are the members of agricultural group.

Agriculturists' expectation in aspects of technology transferring, community business development for production, processing and marketing, plant and animal breeding modification were in the moderate level. But in aspects of technology support, soil, water and environmental resource development were in high level. For problems operation guidelines and suggestion, respondents revealed that there were many problems such as quality of soil, lack of rain, irrigation, plant and animal breed, organic fertilizer, labor, knowledge of breed selection, products, market, investment and governmental support. Agricultural institute played only few roles on agricultural occupation development. Suggestion was to let group members participate to submit their opinion, to plan and to make decision.

Hypothesis testing result found that there were difference in agriculturists' expectation on agricultural occupation development. Comparing in each aspect found that agriculturists who had different age, location, amount of possessed land, social position, household labor, income and membership of agricultural group had different expectation. But agriculturist who had different training, received investment source had indifferent expectation, The farmers who live in the middle area of the dam and who lived below and around contacting dam area were different expectation with statistic level of significant at 0.05

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร. ยูวัฒน์ วุฒิเมธี ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ สิริกร กาญจนสุนทร ประธานสาขาพัฒนาสังคมคนใหม่ และอาจารย์พรเทพ พัฒนานุรักษ์ อดีตประธานสาขาพัฒนาสังคม รองศาสตราจารย์ ดร. นาง พันธมนาวิน ศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ฤกษ์ห่วย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก อาจารย์ชัชวรัตน์ จรุงเรืองกิจ กรรมการสอบโครงการวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ธานีศย์ ฤทธิมนตรี อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาสังคม ที่ช่วยเหลือเสนอแนะข้อดีและข้อจำกัดของผู้ศึกษาหลายประการ ตลอดจนผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบผลการศึกษาให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณมูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย(ASF: Asian Scholarship Foundation) ตามโครงการ ทุน Ford Foundation Internation Fellowship Program: IFP. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Dr. Lourdes salvador คุณจารุวัฒน์ เกียรติวงศ์ อาจารย์วิจิตร วังศ์ปิยนันทกุล ผู้ใหญ่ในมูลนิธิทุนการศึกษา เอเชียทุกท่าน เจ้าหน้าที่ใน ASF: Asian Scholarship Foundation ทุกฝ่ายที่ทำให้กำลังใจ จนผู้ศึกษามีความมั่นใจและสำเร็จการศึกษาตามความคาดหวัง

ขอขอบคุณผู้นำหมู่บ้าน ในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ 7 หมู่บ้าน โดยเฉพาะ หมู่บ้านแรกคือบ้าน โสภสว่าง หมู่ที่ 5 ตำบลหัวตะพาน ที่ผู้ศึกษาได้ส่วมตัวอย่างเพื่อ ทดสอบเครื่องมือ และ 6 หมู่บ้านเป้าหมายหลัก ที่ให้ความร่วมมือในการตอบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อนำนิสิตปริญญาโทสาขาพัฒนาสังคมรุ่น 46 ทุกคน ขอขอบคุณครอบครัว คุณนวลจันทร์ ธิดาเวช ภรรยา แคทรียา ธิดาเวช และมลธิดา ธิดาเวช บุตรีทั้งสองของผู้ศึกษา ที่ได้ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจผู้ศึกษามาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากผลการศึกษา ผู้ศึกษาขอมอบให้หลวงปู่บุญสา อภินันโธ พระอธิการวัดสวนสวรรค์ บ้าน โสภสว่าง ตำบลหัวตะพาน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ หลวงปู่ผู้เป็นบิดาที่เฝ้าและเป็นที่กำลังใจของผู้ศึกษามาโดยตลอด และความดีทั้งหมดขออุทิศส่วนกุศลให้คุณแม่เรียม ธิดาเวช มารดา ผู้ล่วงลับ และ กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาพัฒนาสังคมทุกท่านที่เมตตา หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับคำติชมและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

รักประชา ธิดาเวช

ตุลาคม 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง	8
โครงการฝ่ายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ	16
นโยบาย แผนงาน โครงการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่	
ชลประทานฝ่ายลำเซบาย	20
ข้อมูลจังหวัดอำนาจเจริญ	26
ข้อมูลพื้นฐานตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ	29
ข้อมูลพื้นฐานตำบลหัวตะพาน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ	33
ข้อมูลพื้นฐานตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ	35
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
สมมติฐานการศึกษา	44
ตัวแปรที่ใช้ศึกษา	46
กรอบแนวคิดการวิจัย	48
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	49
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	49
การสุ่มตัวอย่าง	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ศึกษา	54
การทดสอบและการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	59
ผลการวิจัย	59
ข้อวิจารณ์	116
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	126
สรุปผลการวิจัย	126
ข้อเสนอแนะ	133
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	136
ภาคผนวก	140
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	141
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	160
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	169

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตำบลสร้างถ่อน้อยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน	30
2	ตำบลหัวตะพานแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน	33
3	ตำบลคำพระแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน	36
4	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา	52
5	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร	60
6	จำนวนและร้อยละของขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	63
7	จำนวนและร้อยละของพื้นที่การถือครองที่ดิน	63
8	จำนวนและร้อยละของจำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน	64
9	จำนวนและร้อยละของแหล่งที่มาของรายได้	64
10	จำนวนและร้อยละของค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา	65
11	จำนวนและร้อยละของการแสวงหาแหล่งทุนมาประกอบอาชีพการเกษตร (หนี้สิน)	65
12	จำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	66
13	จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวัง ของเกษตรกรด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร	67
15	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวัง ของเกษตรกรด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	70
16	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวัง ของเกษตรกรด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	73
17	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวัง ของเกษตรกรด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	77
18	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวัง ของเกษตรกรด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	81
19	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร ในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ	82
20	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร ในพื้นที่เหนือสุด ของโครงการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ	83
21	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่ กลางของโครงการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ	84
22	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรใน พื้นที่ก่อตั้งโครงการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร ในพื้นที่ได้ฝายในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ	86
24	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในภาพรวม ที่อยู่ในเขตฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามบริเวณพื้นที่ที่อาศัย	87
25	จำนวนและร้อยละของปัญหาพัฒนาอาชีพการเกษตร	88
26	จำนวนและร้อยละของปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตร ภายในฟาร์ม	91
27	จำนวนและร้อยละของข้อเสนอในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นตอน การจัดทำแผนการพัฒนาอาชีพ	92
28	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกร ต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามอายุ	93
29	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกร ต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีอายุแตกต่างกันเป็นรายคู่	
30	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกร ต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร ที่มีอายุแตกต่างกันเป็นรายคู่	30
31	การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม	95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
32	การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามการได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตร	97
33	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อ การพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามพื้นที่ที่เกษตรกรอาศัย	98
34	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อ การพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่	99
35	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อ การพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ที่มีพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่	100
36	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อ การพัฒนาอาชีพในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่มีพื้นที่ที่อาศัย แตกต่างกันเป็นรายคู่	101
37	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อ การพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน	101
38	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อ การพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน แตกต่างกันเป็นรายคู่	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
39	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรแตกต่างกันเป็นรายคู่	103
40	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามขนาดการครอบครองที่ดิน	104
41	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีขนาดการครอบครองที่ดินแตกต่างกันเป็นรายคู่	105
42	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินแตกต่างกันเป็นรายคู่	106
43	การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามจำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน	107
44	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเกษตร	108
45	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามรายได้รวมของครัวเรือน	109
46	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีรายได้รวมของครอบครัวแตกต่างกันเป็นรายคู่	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
47	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ที่มีรายได้รวมของครอบครัว แตกต่างกันเป็นรายคู่	110
48	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ที่มีรายได้รวมของครอบครัว แตกต่างกันเป็นรายคู่	111
49	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ที่มีรายได้รวมของครอบครัว แตกต่างกันเป็นรายคู่	112
50	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุน มาดำเนินการผลิต	113
51	การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม	114
52	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	115
53	ความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
1	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ในภาพรวม	161
2	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยีการเกษตร	164
3	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง ความรู้และการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	165
4	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	166
5	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การปรับปรุง บำรุงดิน	167
6	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การปรับปรุงพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์	168

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงพื้นที่โครงการชลประทานเหนือฝาย ตัวฝาย และใต้ฝาย	16
2	แผนที่จังหวัดอำนาจเจริญ	27
3	แผนที่อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ	29
4	แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ (พื้นที่สีแดงมีลูกศรสีน้ำเงินชี้)	38
5	เกษตรกรกับอาชีพบริเวณลุ่มน้ำเซบาย	39
6	เกษตรกรพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรบริเวณลุ่มน้ำเซบาย	39
7	แผนที่สังเขปแสดงบริเวณโครงการฝายลำเซบาย	40
8	แผนที่สังเขปแสดงการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 4 กลุ่ม (clusters)	51
9	แผนที่สังเขปแสดงการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 6 หมู่บ้าน	53

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาชีพเกษตรกรรมมาแต่สมัยโบราณ ไม่ว่าจะเป็นการทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ที่กล่าวมาทุกชนิดมีปัจจัยที่สำคัญคือ “น้ำ” แต่เป็นการอาศัยน้ำตามธรรมชาติหรือน้ำฝน ซึ่งทำให้การพัฒนาอาชีพการเกษตรมีข้อจำกัดตามฤดูกาล ต่อมาประเทศไทยมีแผนพัฒนาประเทศ ประมาณปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ทำให้การส่งเสริมการเกษตรตามนโยบายของรัฐบาลมีโครงการจัดโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เกี่ยวกับเรื่องน้ำ มีการพัฒนาแหล่งน้ำ เขื่อนกักเก็บน้ำ ทำนบ ฝ่าย ประดูระบายน้ำ คลองส่งน้ำ ระบบชลประทาน ตลอดจนการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์ในการอุปโภค-บริโภค ประชากรของประเทศมีโอกาสดำเนินการพัฒนาอาชีพการเกษตรทั้งการเกษตรเพื่อยังชีพและเกษตรเพื่อการพาณิชย์ กรณีเมื่อปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ภาคการเกษตรเป็นภาคหนึ่งที่ได้รับการคาดหวังว่าจะช่วยทำให้สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศกลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็ว รัฐบาลโดยกรมส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับมอบหมายภารกิจที่จะแก้ปัญหาข้อจำกัดอันเนื่องมาจากการขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตรทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคอื่นๆ ที่มีภาวะฝนทิ้งช่วงและขาดแคลนนํ้าอุปโภค-บริโภค

จากผลการศึกษาของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานในส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าเมื่อได้แหล่งน้ำต่างๆ มาใช้อย่างเต็มที่แล้วยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงในบางปี รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องผันน้ำจากแม่น้ำโขงมายังแม่น้ำสายสำคัญสองสายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ แม่น้ำชี แม่น้ำมูล ดังนั้นจึงเกิดโครงการ โขง - ชี - มูล เป็นโครงการซึ่งจะผันน้ำจากแม่น้ำโขงมาใช้ในพื้นที่ต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ 13 จังหวัด ก่อให้เกิดการสร้างฝายและระบบกระจายน้ำขึ้น จำนวน 30 โครงการ ทั้งบนแม่น้ำมูล, แม่น้ำชี และลำน้ำสาขาของแม่น้ำทั้งสอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาอย่างแท้จริง มีความคาดหวังที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งโครงการก่อสร้างฝายลำเซบายเป็นส่วนหนึ่งของโครงการใน 30 โครงการที่กล่าวมา (กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน, 2545)

ฝ่ายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทานมีความเป็นมา ด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริที่จะให้ความช่วยเหลือราษฎรจำนวน 12 หมู่บ้านของตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ได้ร่วมกันดำเนินงานที่ตรงตามแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้และสัตว์ป่า ที่จะให้คนอยู่ป่ารักษาป่า ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน ทำนาอาศัยน้ำฝนและขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง มีความต้องการที่จะได้แหล่งน้ำเพื่อพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่จำนวนจำกัด กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมโดยกรมพัฒนาและอนุรักษ์พลังงานรับสนองพระราชดำรินำมาดำเนินการวางโครงการและศึกษาความเหมาะสมของโครงการ ผลการศึกษาปรากฏว่าสมควรก่อสร้างฝายในบริเวณดังกล่าว เป็นพื้นที่เขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญและเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร รวมพื้นที่ 19,800 ไร่ (กรมชลประทาน, 2549)

การดำเนินโครงการฝายลำเซบายมีวัตถุประสงค์ เพื่อกักเก็บน้ำในลำเซบายส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรด้านเหนือฝายไปทั้งสองฝั่งของลำน้ำ ยกระดับน้ำให้สูงเท่าที่จะกระทำได้ โดยไม่ให้เกิดน้ำท่วมและทำความเดือดร้อนแก่พื้นที่ทั้งสองฝั่ง นำน้ำที่กักเก็บได้สูบน้ำไปช่วยพื้นที่เพาะปลูกบริเวณท้ายน้ำ ผลักดันน้ำที่กักเก็บได้ไปในลำน้ำสาขาให้ราษฎรมีน้ำอุปโภค-บริโภค และทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ควบคุมการระบายน้ำไปทางท้ายของฝาย ตามปริมาณที่ต้องการเพื่อการใช้งานน้ำได้ตลอดทั้งปี ใช้อ่างเก็บน้ำของลำเซบายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ แหล่งท่องเที่ยว และใช้ในการอุปโภคบริโภคของราษฎรทั้งสองฝั่ง (กรมชลประทาน, 2549)

การดำเนินการสร้างฝายลำเซบายและพัฒนาระบบชลประทานในพื้นที่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรทั้งเพื่อยังชีพและผลิตเชิงพาณิชย์ เป็นกระบวนการพัฒนาอาชีพของเกษตรกร ให้บรรลุความสำเร็จในอาชีพการเกษตร สร้างรายได้และสร้างความยั่งยืนของเกษตรกรทั้งสองฝั่งลำน้ำเซบาย สิ่งที่สำคัญในการดำเนินการดังกล่าว เกษตรกรจะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ที่จะพิจารณาทั้งด้านความรู้ เทคโนโลยีการเกษตรและการบริหารจัดการ การพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรตามวัตถุประสงค์ อาทิ ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ปัจจัยการผลิต การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป การตลาด การพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ถือว่าเป็นการพัฒนาอาชีพการเกษตรแบบบูรณาการ (Integration) และยั่งยืน

การดำเนินงานก่อสร้างฝายลำเซบายและระบบชลประทานได้เริ่มมาตั้งแต่ 5 มกราคม 2541 และสามารถกักเก็บน้ำในปี 2545 แต่เนื่องจากโครงการล่าช้า ปัจจุบันยังมีการก่อสร้างคลองส่งน้ำ และมีการขุดพังกั้นน้ำที่ก่อสร้างเสร็จเพราะเกิดปัญหาน้ำท่วมหมู่บ้านเหนือฝายทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและการกักเก็บน้ำ ชาวบ้านมีแนวคิดแยกออกเป็นสองฝายมีฝายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสร้างฝาย การแก้ปัญหาโดยภาครัฐ มีการโยกย้ายผู้คน ชาวของ หนีภัยน้ำท่วมไปอาศัยอยู่ที่สูง รอน้ำลดหรือเจ้าหน้าที่ระบายน้ำออกทางใต้ฝาย ชาวบ้านอพยพกลับมาที่เดิม ชาว พี่พรธม บางส่วนเสียหาย ทางราชการเสนอให้บางหมู่บ้านย้ายไปตั้งหมู่บ้านใหม่ แต่ชาวบ้านยังไม่ตกลงย้าย และยังปักหลักอยู่ที่เดิม

จากความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการสร้างฝายลำเซบายและความคาดหวังจากหลักวิธีการประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรกรมีความคาดหวังด้านความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆและปัจจัยต่างๆมาสนับสนุน การศึกษาครั้งนี้มีความประสงค์ที่จะศึกษาว่าเกษตรกรมีความคาดหวังในประโยชน์ของฝายและความสามารถของเกษตรกรที่จะปรับตัวในการใช้ความรู้ เทคโนโลยีและประสิทธิภาพในการให้การสนับสนุนจากภาครัฐนั้นมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เพราะหากความคาดหวังของเกษตรกรไม่บรรลुकับความต้องการ ปัญหาการต่อต้านการดำเนินงานในพื้นที่โครงการชลประทานฝายลำเซบายก็จะคงมีอีกต่อไป เนื่องจากความไม่พร้อมของหน่วยงานราชการและความคาดหวังในความสามารถของเกษตรกรเองหรือหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ เพื่อที่เกษตรกรจะได้ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน อันจะนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปประกอบใช้ในการพิจารณาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐหรือท้องถิ่น สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนความต้องการของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมบางประการของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม

4. เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ระดับความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในด้านความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ปัจจัยการผลิต การพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อการผลิต การแปรรูป การตลาด การปรับปรุงคุณภาพดิน การลดใช้สารเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ ในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ของประชากรที่มีอาชีพเป็นเกษตรกรจากพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จำนวน 596 ครัวเรือน ระยะเวลาศึกษา 6 เดือน ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2550 - มีนาคม 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติที่จะต้องคำนึงเกี่ยวกับความรู้ เทคโนโลยีการเกษตร การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป การตลาด การปรับปรุงคุณภาพดิน การลดใช้สารเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ ภายใต้อำนาจการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

2. เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาด้านการบริหารจัดการพัฒนาอาชีพการเกษตรให้ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม

3. ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับเป็นพื้นฐานการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในเขตพื้นที่ของโครงการชลประทาน ฝายลำเซบายและพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดความหมายในการทำ ความเข้าใจ ดังนี้

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพการเกษตรและตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่โครงการชลประทานฝายลำเซบาย อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะพื้นฐานที่บุคคลมีอยู่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือได้รับสถานะจากสังคมและดำรงอยู่ปัจจุบัน ในที่นี้ได้ศึกษา อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัย การได้รับการฝึกอบรมของเกษตรกร และบริเวณพื้นที่ที่อาศัย

บริเวณพื้นที่ที่อาศัย หมายถึง บริเวณที่ตั้งของที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของเกษตรกรซึ่งอยู่ในเขตชลประทานฝายลำเซบาย ในที่นี้ได้ศึกษา 4 พื้นที่ คือ พื้นที่ตอนบน พื้นที่ตอนกลาง บริเวณพื้นที่ติดกับตัวฝาย และบริเวณใต้ฝาย ฝายอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง สิ่งที่เป็นองค์ประกอบที่เกษตรกรใช้ดำเนินงานอันก่อให้เกิดอาชีพ รายได้และสนองตอบความเป็นอยู่ของครัวเรือน ในที่นี้ได้ศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ลักษณะของการครอบครองที่ดิน จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการเกษตร รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน และลักษณะการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิตของเกษตรกรในครัวเรือน

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน หมายถึง ปริมาณที่ดินที่เกษตรกรแต่ละครัวเรือนถือครองทั้งมีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ หรือถือครองมือเปล่า โดยการเช่า หรืออื่นๆ ที่เกษตรกรใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดอาชีพการเกษตรและรายได้ครัวเรือนปัจจุบัน

จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน หมายถึง จำนวนคนหรือแรงงานที่สามารถทำงานให้กับภาคอาชีพการเกษตรของครัวเรือนจนก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือน

ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร หมายถึง เงินหรือรายได้ที่เกษตรกรนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในอาชีพการเกษตร เช่น ค่าไถ ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน ค่าขนส่งผลผลิต ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น

รายได้รวมของครัวเรือน หมายถึง รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกร ก่อนหักค่าใช้จ่ายในปีการผลิตแต่ละครัวเรือน

ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรมีสถานะหรือมีตำแหน่งจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม หรือปัจจัยเสริมอื่นๆ ที่เกื้อหนุนการพัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาตนเอง เศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้ได้ศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร การเป็นกรรมการกลุ่ม

ความคาดหวังของเกษตรกร หมายถึง ความคาดหมายไว้ว่าจะได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต หรือคาดเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าควรจะมี ควรจะเป็น ควรจะเกิดขึ้นของเกษตรกรที่จะนำไปสู่การพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ให้บรรลุความสำเร็จ เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้และความยั่งยืนทั้งของตนเอง เศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาอาชีพการเกษตร หมายถึง การนำเอาความรู้ ความสามารถ ตามความคาดหวังของเกษตรกร เช่น ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ปัจจัยการผลิต การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป การตลาด การปรับปรุงคุณภาพดิน การลดการใช้สารเคมี รวมทั้งการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ จากทั้งภาครัฐ/เอกชนและเกษตรกรเอง มาร่วมกันบริหาร จัดการและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน/โครงการ ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรนำไปสู่การมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนของเกษตรกร เศรษฐกิจและสังคม

เทคโนโลยีการเกษตร หมายถึง ความรู้ หรือวิทยาการประยุกต์เกี่ยวกับการเกษตรในการที่จะนำเอาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ก่อให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพการเกษตร ทั้งการผลิต การแปรรูป การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการผลิต การตลาด โดยวิธีการถ่ายทอดที่หลากหลาย เช่น วิธีการสร้างแกนนำเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากร การสร้างกลุ่มอาชีพและเครือข่ายเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทั้งการฝึกอบรมและศึกษาดูฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จ

การพัฒนาธุรกิจชุมชน หมายถึง การพัฒนาข้อมูลการผลิต การตลาด ในเชิงพานิชย์หรือธุรกิจ ปริมาณการผลิตในรูปหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการแปรรูปผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การพัฒนารูปแบบและการบรรจุภัณฑ์ ผลผลิตที่ได้จากแหล่งประกอบการ การผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนาการผลิตที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และปริมาณน้ำชลประทาน และการมีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน

การปรับปรุงคุณภาพดิน หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ดินมีสารอาหารในดินครบถ้วน เหมาะแก่การเพาะปลูกพืช อาจทำได้โดยการปลูกพืชปรับปรุงดิน การใช้ปุ๋ยหมัก การใช้แกลบ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

การลดการใช้สารเคมี หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตพืช สัตว์จำเป็นต้องลดการใช้สารเคมีลงหรือไม่ใช้ทั้งยาปราบศัตรูพืช ยากำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี สารเร่งหรือฮอร์โมนต่างๆ เพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้บริโภค รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหันมาใช้ความรู้ด้านสมุนไพรแทน การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

การปรับปรุงพันธุ์พืช หมายถึง กระบวนการพัฒนาพันธุ์พืชเดิมหรือพันธุ์พืชใหม่ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ปลูกง่าย โตเร็ว เป็นที่ต้องการของตลาดโดยมีหลักวิชาการหรือหลักสูตรการทดสอบเมล็ดพันธุ์ อาจมีการทดสอบการปลูกทั้งแบบผสมพันธุ์ปลูก ปลูกแบบแยกพันธุ์ การดูแลรักษา การศึกษาศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ การคัดพันธุ์ การผลิตพันธุ์ แบบแยกคุณภาพ การเก็บรักษา การตรวจพันธุ์และรับรองพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาพันธุ์สัตว์พื้นเมืองหรือพันธุ์สัตว์มาตรฐานสากล ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ที่ให้เลี้ยงง่าย โตเร็ว เป็นที่ต้องการของตลาดโดยมีหลักวิชาการหรือหลักสูตรการทดสอบสายพันธุ์ ที่มาของน้ำเชื้อ อาจมีการทดสอบทางวิทยาศาสตร์ทั้งแบบผสมพันธุ์ การดูแลรักษา การศึกษาโรคสัตว์ การคัดพันธุ์ การผลิตพันธุ์ แบบแยกคุณภาพ การตรวจพันธุ์และรับรองพันธุ์

พื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย หมายถึง พื้นที่ก่อสร้างฝายลำเซบายและพัฒนาระบบชลประทาน มีพื้นที่ดำเนินโครงการอยู่ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญและเขตอำเภอกำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ในที่นี้ศึกษาพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำเสนอเป็นลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความหมาย ทฤษฎี แนวคิดและปัจจัยที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับความคาดหวัง
2. โครงการสายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ
3. แผนงาน โครงการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ชลประทาน สายลำเซบาย
4. ข้อมูลจังหวัดอำนาจเจริญ
5. ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชลประทานสายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความหมายของความคาดหวัง

ได้มีนักวิชาการต่างๆ มีความเห็นในการให้ความหมายเกี่ยวกับความคาดหวังแตกต่างกันออกไป ดังผู้ศึกษาจะกล่าวต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 244) ให้คำจำกัดความคำว่า “คาด” หมายถึง นึกไว้ หมายถึง “หวัง” หมายถึง คาดว่าจะได้ ปองไว้ หวังใจว่า หมายถึง “คาดหวัง” หมายถึง สิ่งที่บุคคลนึกไว้ หมายถึงไว้ว่าจะได้

พจนานุกรมของอ็อกซ์ฟอร์ด (1988 อ้างใน อิทธิพล อัจฉริยะประดิษฐ์, 2542) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่าเป็นสภาวะทางจิตซึ่งจะเป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิด หรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจักษณ์ของบุคคลที่คาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะมีควรจะเป็น หรือควรจะมีเกิดขึ้นในอนาคต

Murray and Charles (1958 อ้างใน อรรถารวรรณ วงศ์อุปราช, 2544) อธิบายว่า ความคาดหวังหมายถึง ระดับผลงานที่บุคคลกำหนด หรือคาดหมายว่าจะทำได้ เพื่อให้บุคคลทำงานตามที่ตนเองเคยทำและความคาดหวังนั้นเป็นระดับที่บุคคลปรารถนาจะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการทำงานแต่ละครั้ง และบทบาทที่คาดหวัง (Role expectation) หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ทั้งกระทำหรือไม่กระทำ ดังนั้นบทบาทที่คาดหวังนั้นจะออกมาในรูปแบบของการกระทำที่บุคคลคิดว่าควรทำตามสิทธิหรือหน้าที่ในตำแหน่งนั้นๆ ที่ตนครอบครองอยู่

สุณีย์ ชีรดากร (2524 อ้างใน โกศิญา วิริยานันทวงศ์, 2548) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า คือ การทำนายเหตุการณ์ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นข้างหน้าบ้าง การคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เราเคยประสบการณ่มาก่อน ในชีวิตจริงของคนเรานั้น สิ่งที่เราคาดหวังไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมักไม่ตรงกันเสมอไป ไม่ลงรอยกัน ช่องว่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เรียกว่า “Discrepancy” จะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้คนเรตื่นตัวได้

ทฤษฎี แนวคิดของความคาดหวัง

วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2549: 181) กล่าวว่า ทฤษฎีของความคาดหวัง – คุณค่าได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด ความคาดหวัง ความเชื่อและความเข้าใจของบุคคล โดยมีประเภทของการรู้คิด 2 ประการที่นำไปสู่พฤติกรรมของบุคคล ประการแรก คือ ความคาดหวังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้บุคคลเข้าถึงเป้าหมายโดยเฉพาะตามที่บุคคลต้องการ และประการที่สอง คือ ความเข้าใจในคุณค่าของเป้าหมายนั้นมีต่อบุคคล ตัวอย่าง เช่น ระดับความเข้มที่จะกระตุ้นให้บุคคลทำงานอย่างหนักขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคลว่าเมื่อทำงานอย่างหนักแล้วจะได้ผลดีอย่างไร เช่น ได้รายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งคุณค่าที่ได้จากรายได้เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อตนเองอย่างไรบ้าง ตามทฤษฎีนี้ถ้าทั้งความคาดหวังและคุณค่าสูงด้วยกันทั้งคู่ บุคคลก็จะถูกกระตุ้นให้ทำงานอย่างหนัก แต่ถ้ามีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งต่ำ แรงจูงใจที่จะทำงานอย่างหนักก็จะต่ำกว่าในกรณีแรก

ปทานุกรมจิตวิทยาของ เดโซ สวานานท์ (2520) ให้ความหมายทฤษฎีการคาดหวังไว้ว่าเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทอลแมน (E.C. Tolman) นักจิตวิทยาผู้หนึ่งตั้งขึ้น ทฤษฎีการคาดหวังกล่าวว่า “สิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้” คือ การเตรียมความพร้อมที่มีปฏิกิริยาต่อสิ่งหนึ่ง เหมือนสิ่งนั้นเป็นสัญญาณสำหรับอีกสิ่งหนึ่งจะตามมา ตัวอย่างเช่น สัตว์ตัวหนึ่งในการทดลองเรียนรู้การดึงห่วงที่แขวนไว้ เหมือนว่าการดึงห่วงนั้นจะมีอาหารตามมาให้มัน ได้กินสัตว์ตัวนั้น ไม่ได้มีความคิดประกอบการกระทำของมัน แต่ทว่ามันทำไปด้วยการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างห่วงกับอาหาร มันดึงด้วยการคาดหวังว่าจะได้อาหาร ห่วงเป็นสัญญาณสำหรับอาหาร

ไพทอร์ย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530) ได้ให้แนวคิด ของความคาดหวังว่า เป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลถึงพฤติกรรม หรือตำแหน่งที่เหมาะสมของตนเอง หรือผู้อื่นในองค์กร ความคาดหวังจึงเป็นอันดับของจุดหมายที่บุคคลตั้งไว้เป็นความคาดหวังที่น่าจะเป็นไปได้ ชีวิตของคนเราทุกคนย่อมขึ้นอยู่กับความคาดหวังด้วยกันทั้งสิ้น พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกในปัจจุบัน ย่อมคาดหวังผลในอนาคต ฉะนั้นความคาดหวัง จึงเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตของบุคคล

Sarbin (1972 อ้างใน พัชรี หลาก, 2538) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังว่าเป็นพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งใดก็ตาม มักจะแสดงออกโดยอาศัยความรู้สึกนึกคิดคะเนว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรจะปฏิบัติเช่นไร เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ส่วนมากผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง มักจะสังเกตหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งอื่น แล้วก็กะหน้าที่ให้กับตำแหน่งของตนเองตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการสังเกต และการคาดคะเนไม่ตรงกับผู้ดำรงตำแหน่งมักจะไม่สบายใจ เวลาดำเนินการอย่างไรลงไปที่ไม่ตรงกับการคาดคะเนความไม่สบายใจเช่นนี้ มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ด้วย

วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2549: 180) กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ และทฤษฎีความคาดหวัง- คุณค่า ความว่า ความต้องการของมนุษย์จะเริ่มจากระดับล่างเสียก่อน เมื่อความต้องการระดับล่างได้รับการตอบสนองแล้วก็จะไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป แต่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้นจะเข้ามาแทนที่ ซึ่งสรุปว่า ทั้งทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์และทฤษฎีความคาดหวัง- คุณค่า นั้น มีความสัมพันธ์ในเชิงจุดเด่นที่เน้นการอธิบายแรงจูงใจของมนุษย์

ความคาดหวังของมนุษย์เป็นการตั้งขึ้นเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการ ดังนั้น ความต้องการเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมาแล้วการกระทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายอย่างไรก็ตามความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่ตนต้องการแล้ว ก็จะมีการคาดหวังถึงที่อยู่สูงขึ้นอีก

ตามลำดับ ที่แสดงให้เห็นได้ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้กล่าวถึงความ ต้องการขั้นต่างๆ ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical Needs)
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการความรักและการยอมรับ (Belongingness Needs)
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจตนเอง (Self - Actualization Needs)

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์และความคาดหวัง มีลักษณะคล้ายคลึงต่อเนื่องและ เกี่ยวข้องกันดังที่อธิบาย

มนตรี กล้าชาย (2547) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังว่า ความคาดหวัง มีแนวคิดอย่างน้อยเกิดจากการสร้างเครือข่ายทำกิจกรรมพัฒนาหรือทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อทำในสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและเศรษฐกิจ เพื่อกระจายไปสู่ผู้อื่น รวมทั้งเป็นแหล่งถ่ายทอดความ คาดหวังที่เหมาะสม โดยใช้แนวทางของการศึกษา การฝึกกระทำจริง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างต่อเนื่องภายใต้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน เป็นกลยุทธ์สำคัญเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหนึ่งแล้ว อาจเปลี่ยนแปลงหรือ เพิ่มเติมวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายใหม่ได้ อันเนื่องจากการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย (Network) แล้วเมื่อมีความเจริญเติบโตและมั่นคงจะขยายความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก กลุ่มหรือองค์กรอื่น ในลักษณะความร่วมมือ (Cooperation) และการพัฒนาพันธมิตร กิจกรรมทางธุรกิจ (Partnership) ที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน เป็นประกายความคิด ความท้าทายและความคาดหวังซึ่งกันและกัน

การศึกษาครั้งนี้ ต้องการศึกษาคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร คือ การคาดว่าจะได้ในอนาคตหรือการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าเกษตรกรจะพัฒนาอาชีพการเกษตร ของตนเอง เพื่อสนองความต้องการในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการถ่ายทอด ข่าวสาร ข้อมูล การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป การตลาด และการพัฒนา ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมและการปรับปรุงดิน การปรับปรุงพันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์ หากเกษตรกร มีความคาดหวังต่อสิ่งใดจะทำให้รัฐหรือเอกชน สนับสนุนสิ่งนั้นเต็มที่ โดยสามารถรู้ถึงความตั้งใจ ในการปฏิบัติงานจากระดับความคาดหวังได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวัง

Vroom (1970: 91-103) จากทฤษฎีความคาดหวัง (Expectency Theory) กล่าวว่า บุคคลจะทำงานได้ขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ตัว คือ

1. ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับนั้นเหมาะสมกับบทบาทที่เขาครอบครองอยู่เพียงใด
2. ความพอใจหรือความไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่เขาจะได้รับ
3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้ว เขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลอันเนื่องมาจากผลตอบแทนอันนั้น
4. เขามีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวังหรือได้รับล่วงหน้า

ความพอใจต่อสิ่งเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นหากเขาได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น จะลดลงหากเขาได้รับผลตอบแทนลดลง แต่หากบุคคลใดไม่สนใจต่อผลตอบแทนต่างๆ ความสัมพันธ์ทั้งหมดนี้จะหายไป และถ้าหากบุคคลไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้ ความสัมพันธ์จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

การที่บุคคลจะเลือกปฏิบัติอย่างไร เมื่อเกิดความคาดหวังหรือความต้องการพร้อมๆ กันหลายอย่าง เขาจะมีการพิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ

1. พิจารณาว่าเป้าหมายที่จะไปสู่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด
2. พิจารณาว่าสิ่งที่กระทำนั้น สามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดมุ่งหมายใด

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524: 95-100) กล่าวว่า ความคาดหวังของเกษตรกรในด้านเกษตรกรรม นั้น คือ ความต้องการความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนาอาชีพของตนเองได้ แต่การยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่นี้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย คือ

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสถานการณ์ทั่วไป

1. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่มีผลต่อการยอมรับ การเปลี่ยนแปลงที่ต่างกันและมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตราการยอมรับ เร็วหรือช้า ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ที่นำไปเผยแพร่จะต้องเหมาะสมกับสถานภาพและศักยภาพของท้องถิ่นโดยทั่วไป เช่น เกษตรกรที่ ถือครองที่ดินมากกว่า มีรายได้มากกว่า มีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า และเร็วกว่า หรือท้องถิ่นที่เจริญด้วยเทคโนโลยีมีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่า และ ปริมาณที่มากกว่า เป็นต้น

2. สมรรถภาพในการดำเนินงานของสถาบันที่เกี่ยวข้อง สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงเฉพาะการเกษตร ได้แก่ สถาบันสินเชื่อเพื่อการเกษตร สถาบันวิจัยและ ส่งเสริมการเกษตร สถาบันจัดการเกี่ยวกับการตลาด สถาบันเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน สถาบันที่ เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น การก่อสร้างถนน ระบบชลประทาน ตลอดจน สถาบันที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สถาบันเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการ ดำเนินงานที่ให้ประโยชน์แก่บุคคลเป้าหมายก็จะเป็นการทำให้การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้เร็วและง่ายขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังโดยตรง

พื้นฐานของเกษตรกร เป็นส่วนที่สำคัญในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้แก่

1. พื้นฐานทางสังคม เช่น เพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเพศชายหรือเกษตรกร ที่มีการศึกษาสูงจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อยกว่า หรือกลุ่มคนที่อยู่ในวัยรุ่นยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วที่สุด เป็นต้น

2. พื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น เกษตรกรที่มีทรัพยากรผลิตมากกว่ามีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่า และมากกว่าเกษตรกรที่มีทรัพยากรน้อยกว่า เป็นต้น

3. พื้นฐานในการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรที่จำเป็นอย่างยิ่งคือ ประสิทธิภาพในการรับฟังข่าวสาร คือ การอ่าน การฟัง รวมทั้งความคิดที่มีเหตุผล และในขณะเดียวกัน ความสามารถในการพูด การเขียน ก็มีมีส่วนช่วยเสริมในเรื่องความเข้าใจระหว่างเพื่อนบ้านด้วยตนเองให้เกิดความเชื่อมั่นในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

4. พื้นฐานในเรื่องอื่นๆ เกษตรกรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) มีความพร้อมทางด้านจิตใจ หรือมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากกว่า มีความสนใจในปัญหาและความต้องการของตนเองและกิจกรรมอาชีพมากกว่า จะมีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าและรวดเร็วกว่าด้วย

ปัจจัยเนื่องมาจากนวัตกรรม (Innovations) หรือเทคโนโลยี

เป็นปัจจัยที่จะนำไปเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมเกษตร หรือเทคโนโลยีเกษตรภายใต้สถานการณ์สภาพแวดล้อมหนึ่งๆ สำคัญ คือ

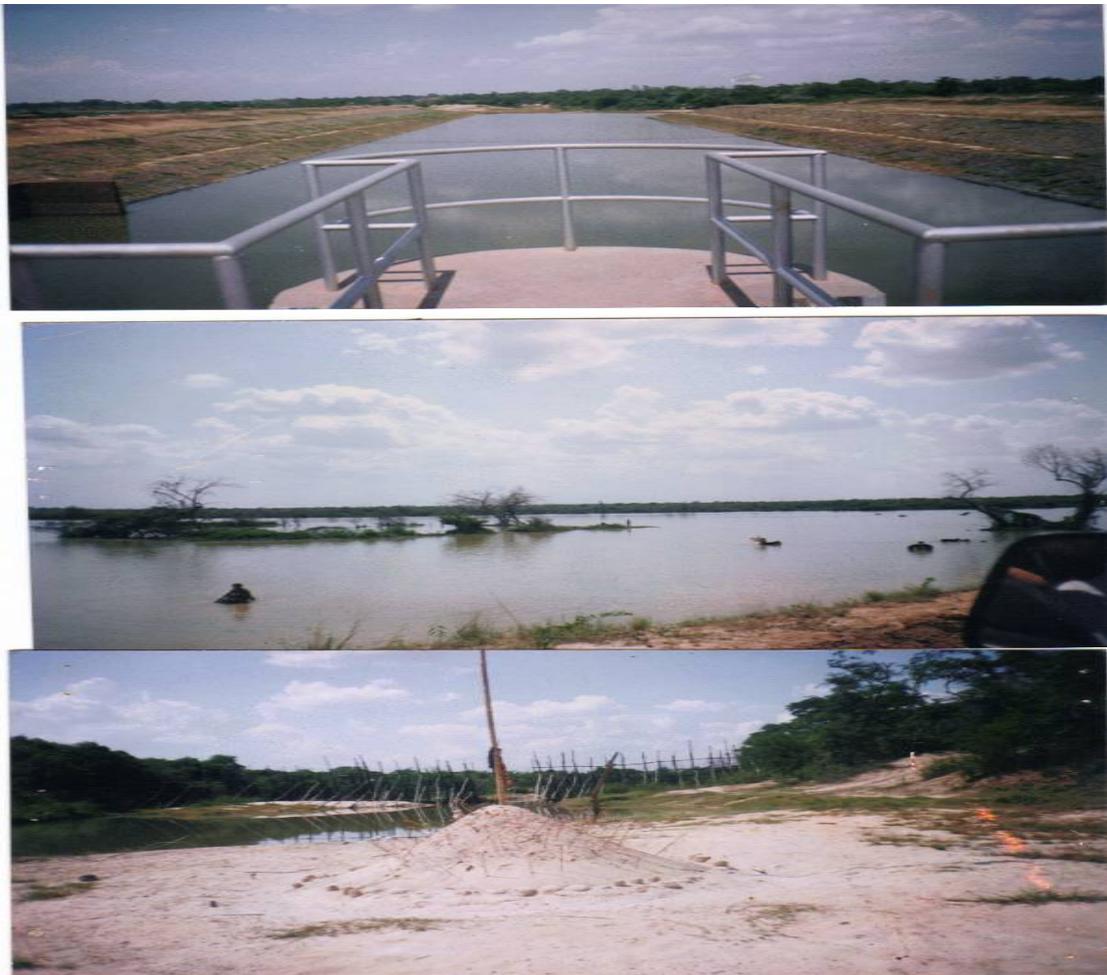
1. ต้นทุนและกำไร ถ้าเทคโนโลยีใดลงทุนน้อยที่สุด การยอมรับก็จะสูงกว่าและเร็วกว่า ซึ่งกำไรอาจจะไม่ใช่เฉพาะตัวเงิน อาจจะเป็นการใช้ประโยชน์และการมีหน้ามีตาในสังคม
2. ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของคนในชุมชน และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนด้วย
3. สามารถปฏิบัติได้และเข้าใจง่าย คือ เป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เข้าใจและปฏิบัติง่าย
4. สามารถเห็นได้ว่ามีผู้ปฏิบัติได้ผลมาแล้ว คือ ผู้ปฏิบัติแล้วได้ผลดี ก็จะปฏิบัติตาม
5. ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดเวลา
6. เป็นการตัดสินใจของกลุ่ม เพราะกลุ่มจะมีอิทธิพลในการที่จะมีกฎเกณฑ์บางอย่าง สมาชิกต้องปฏิบัติตาม ในบางครั้งอาจจะไม่เห็นด้วย แต่ถ้ายังเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ก็ต้องเคารพมติของกลุ่ม

Nadler and Lawler (n.d. อ้างใน สุพล เสือว่อง, 2535: 32) กล่าวว่า ลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม ทักษะและอายุ เป็นต้น มีผลทำให้บุคคลมีทัศนคติความต้องการ หรือความคาดหวังที่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันสิ่งแวดล้อมของงาน เช่น ลักษณะของผู้นำ ระบบการจ่ายค่าตอบแทน ก็มีผลต่อความคาดหวังของบุคคลด้วย

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่สุดที่จะนำการเปลี่ยนแปลงให้บังเกิดผล เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีอุดมการณ์ในการทำงาน มีความอดทน ความพยายามพัฒนาอาชีพเกษตรให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

จากความหมาย ทฤษฎี แนวคิดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวัง ที่ได้ประมวลจากความเห็นของนักวิชาการหลายๆท่าน สามารถพิจารณาสรุปได้ว่า ความคาดหวัง เป็นสภาวะทางจิตซึ่งจะเป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของบุคคลที่คาดหวังไว้ว่าควรจะได้ควรจะเป็น ควรจะเกิดขึ้นของบุคคลที่แสดงออกมาทั้งที่อยู่ในรูปของความคิดเห็นที่บุคคลมุ่งหวังหรือคาดคะเนให้บุคคลใดกระทำในสิ่งที่ตนเองปรารถนาให้เป็นไปในอนาคต ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความคาดหวังของมนุษย์นั้นเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกพอใจ ความมีคุณค่า ความชอบ ความภูมิใจ ความรู้ และความเข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ ความคาดหวังจึงเป็นนามธรรมที่ใช้วิธีวัดโดยตรงมิได้ ดังที่ ชาติยา สุวรรณะชฎ (2542) กล่าวว่า นักจิตวิทยาสังคมยอมรับว่า ฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วก่อนตัวคนจะเข้าไปสวมอยู่ในตำแหน่งนั้น แต่จิตวิทยาเป็นการศึกษาถึงปฏิกิริยา ซึ่งมีผลให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างตัว (Self) กับ ฐานะตำแหน่งและบทบาท นักจิตวิทยาถือว่า ตำแหน่ง (Position) เป็นแต่เพียงระบบของความคาดหวัง บทบาท (System of Role Expectation) พฤติกรรมของคนจริงๆ ที่ปรากฏออกมานั้นเป็นผลเนื่องมาจากปฏิกิริยา (Product of the Interaction) ระหว่างตัวกับบทบาท ทั้งนี้ที่คนหนึ่งทราบ ว่า ตัวถูกคาดหวังว่าจะทำบทบาทคนๆนั้น ก็จะเกิดการคาดหวังบทบาทจากผู้ที่มีพฤติกรรมต่อ ซึ่งเรียกว่า การคาดหวังบทบาทปฏิกิริยา (Reciprocal Role Expectation of Self) ดังเช่นการศึกษาในครั้งนี้ จะทำการศึกษา ความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

โครงการฝายลำเขบาย จังหวัดอำนาจเจริญ



ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่โครงการชลประทานเหนือฝาย ตัวฝาย และได้ฝาย
ที่มา: โดยผู้วิจัยถ่ายภาพจากสถานที่จริง (2551)

ความเป็นมาของโครงการ

กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (บจก. ไทย ดีซีไอ, 2545) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับมอบหมายภารกิจที่จะแก้ไขปัญหาข้อจำกัดอันเนื่องมาจากการขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฝนทิ้งช่วงและขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภคในฤดูแล้ง ผลจากการศึกษาพบว่าเมื่อนำแหล่งน้ำต่างๆภายในประเทศมาใช้อย่างเต็มที่แล้ว ยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงในบางปี ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผันน้ำจากแม่น้ำโขงมายังแม่น้ำสายสำคัญสองสายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ แม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล ดังนั้น จึงเกิด โครงการ โขง - ชี - มูล ขึ้น

โครงการ โขง- ชี -มูล เป็นโครงการที่จะผันน้ำจากแม่น้ำโขงมาใช้ในพื้นที่ต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุม 13 จังหวัด ก่อให้เกิดการก่อสร้างฝายและระบบการกระจายน้ำขึ้น 30 โครงการ ทั้งบนแม่น้ำชี แม่น้ำมูล และลำน้ำสาขาของแม่น้ำทั้งสอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งการก่อสร้างฝายลำเซบายเป็นหนึ่งในโครงการเหล่านั้น

ที่ตั้งและวัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการตั้งอยู่ที่บ้านสร้างถ่อนอก ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ห่างจากทางหลวงหมายเลข 2210 ประมาณ 10 กิโลเมตร โดยมีทางเข้าที่สะดวกและใช้ได้ทุกฤดูกาล เป็นถนนลาดยางของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จากตลาดอำเภอหัวตะพาน ถึงบ้านสร้างถ่อนอก เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร และเป็นถนนลาดยางของกรมโยธาธิการจากบ้านสร้างถ่อนอก ถึงถนนเข้าโครงการ (Access Road) ประมาณ 1 กิโลเมตร และจากปากทางเข้าโครงการถึงตำแหน่งที่ตั้งฝายประมาณ 4 กิโลเมตร ที่บ้านสร้างถ่อนอกนี้ ยังเป็นศูนย์ศิลปาชีพป่าดงใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ

1. เพื่อกักเก็บน้ำในลำเซบายเพื่อส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรด้านเหนือฝายไปทั้งสองฝั่งของลำน้ำ
2. เพื่อยกระดับน้ำให้สูงเท่าที่จะกระทำได้ โดยไม่ให้เกิดน้ำท่วมและทำความเดือดร้อนแก่พื้นที่ทั้งสองฝั่ง เพื่อที่จะนำน้ำที่กักเก็บได้สูบน้ำไปช่วยพื้นที่เพาะปลูกบริเวณท้ายน้ำ

3. เพื่อผลักดันน้ำที่กักเก็บได้ไปในลำน้ำสาขาเพื่อให้ราษฎรมีน้ำอุปโภค-บริโภค และเพื่อการเกษตรได้ตลอดทั้งปี
4. เพื่อควบคุมการระบายน้ำไปทางท้ายของฝาย ตามปริมาณที่ต้องการเพื่อการใช้น้ำได้ตลอดทั้งปี
5. เพื่อใช้อ่างเก็บน้ำของลำเซบาย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ แหล่งท่องเที่ยว และใช้ในการอุปโภคบริโภคของราษฎรทั้งสองฝั่ง

ลักษณะทั่วไปของโครงการ

1. ฝายและบานระบาย

เขื่อนทดน้ำบานระบายโค้งขนาด 12.00×9.00 จำนวน 4 บาน

ระดับธรณี	+113.00 ม.รทก.
ระดับน้ำเก็บกัก	+121.00 ม.รทก.
ระดับหลังคันกั้นน้ำ	+123.50 ม.รทก.
ความกว้างช่องรัศ	54.00 ม.
ปริมาณที่ระดับเก็บกัก	12.20 ล้าน ลบ.ม.
บันไดปลา ความยาว	85 ม.

2. ลักษณะของทำนบดินปิดกั้นลำน้ำ (Closure Dam)

ระดับทำนบ	+123.50 ม.รทก.
ระดับท้องน้ำ	+111.50 ม.รทก.
ระดับเก็บกัก	+121.00 ม.รทก.
ความกว้างสันทำนบ	6.00 ม.
ความยาวทำนบประมาณ	47 กม.

3. คันดินกั้นน้ำ (Dike)

ระดับสันคันดิน	+122.70 ถึง+124.70 ม.รทก.
ความสูง	0.00 – 8.20 ม.
ความกว้างของสันคันดิน	4.00 ม.
ความยาวของสันคันดินประมาณ	47 กม.

4. อุตกวิทยา

พื้นที่รับน้ำฝน	1,897,500.00 ไร่
ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย	956,000,000.00 ลบม.ต่อปี

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

ช่วยยกระดับน้ำในลำเซบาย และลำน้ำสาขาเป็นระยะทาง 47.00 กิโลเมตร สามารถกักเก็บน้ำไว้ในลำเซบายเหนือฝายได้รวม 12.20 ล้าน ลบ.ม. ทำให้สามารถสูบน้ำช่วยเพื่อการเกษตรกรรมได้ตลอดปี ในพื้นที่เพาะปลูก 136,940 ไร่ โดยราษฎรในเขตพื้นที่อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ, อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีและอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร จะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ (กรมส่งเสริมและพัฒนาพลังงาน, 2545)

แผนการดำเนินงานก่อสร้างโครงการ

แผนการดำเนินการก่อสร้างโครงการมีการปรับเปลี่ยนแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายระยะเวลาการก่อสร้างตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนั้นบริษัทผู้รับจ้างได้กำหนดแผนการดำเนินงานก่อสร้าง รวมทั้งหมด 4 ครั้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แผนการดำเนินงานก่อสร้าง ตามสัญญาเลขที่ 199/40 (Unit cost) ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2540 ได้กำหนดระยะเวลาก่อสร้างไว้ 36 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2541 กำหนดให้แล้วเสร็จ วันที่ 4 มกราคม 2544

2. แผนการดำเนินงานก่อสร้าง แก้ไขใหม่ครั้งที่ 1 ตามหนังสือกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ที่ วว ที่ 0401/9482 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2541 ซึ่งผู้รับจ้างได้รับการขยายอายุสัญญาตามมติคณะรัฐมนตรีเป็นระยะเวลา 180 วัน กำหนดแล้วเสร็จจึงขยายเป็น วันที่ 3 กรกฎาคม 2544 โดยผู้รับจ้างได้แก้ไขเป็นแผนการดำเนินงานนี้ เมื่อเดือน มีนาคม 2542

3. แผนการดำเนินงานก่อสร้าง แก้ไขใหม่ครั้งที่ 2 ตามสัญญาเลขที่ 199/40 ข (Unit cost) ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2542 ซึ่งผู้รับจ้างได้รับการขยายอายุสัญญาตามเงื่อนไขมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดแล้วเสร็จใหม่ เป็นวันที่ 15 พฤษภาคม 2545 โดยผู้รับจ้างได้แก้ไข แผนการดำเนินงานนี้ เมื่อเดือน มกราคม 2543 และยังคงกำหนดแผนการดำเนินงานให้แล้วเสร็จภายใน มิถุนายน 2544

4. แผนการดำเนินงานก่อสร้าง แก้ไขใหม่ครั้งที่ 3 ตามสัญญาเลขที่ 199/40 ข. (Unit cost) ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2544 เนื่องจากการก่อสร้างต้องตัดงานบางส่วน เพิ่มงานบางส่วน และเพิ่มงาน Additional Work ดังนั้นผู้รับจ้างจึงได้กำหนดแผนการดำเนินงานใหม่ เมื่อ กรกฎาคม 2544 โดยกำหนดให้งานก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน 15 พฤษภาคม 2545

นโยบาย แผนงาน โครงการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย

นโยบายเร่งรัดพัฒนาพื้นที่เป้าหมายให้เป็นแหล่งอาชีพการเกษตร โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว หน่วยงานในพื้นที่ ได้กำหนดวิธีการดำเนินงาน โดยใช้รูปแบบกระบวนการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร มีการทำแผนพัฒนาพื้นที่โดยการประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ น้อยและองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับประโยชน์จากโครงการชลประทาน ฝายลำเซบาย มีการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพการเรียนรู้ กระบวนการผลิต การแปรรูป และวิธีการตลาดของเกษตรกร และกำหนดทางเลือกการพัฒนาอาชีพของชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ น้อย, 2550) ได้แก่

แผนพัฒนางานด้านอาชีพการเกษตรและอาชีพอื่นๆ ในพื้นที่

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของเกษตรกร ให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การแปรรูปตามความเหมาะสมของพื้นที่ มีคุณภาพมาตรฐาน และมีคุณภาพตามมาตรฐานความต้องการของตลาดโดยมีการควบคุมคุณภาพตลอด

กระบวนการผลิต ตั้งแต่สถานที่ผลิตจนกระทั่งเป็นสินค้า รวมทั้ง การตรวจสอบคุณภาพสินค้า ซึ่งส่งเสริมการทำฟาร์มแผนใหม่ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การทำการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ลักษณะกิจกรรมที่เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านต่างๆ ดังนี้

1. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต- การตลาด ทางเลือกที่เหมาะสมแก่เกษตรกร และองค์กรชุมชนหรือกลุ่มอาชีพ
2. การสร้างแกนนำ เพื่อทำหน้าที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นวิทยากรเกษตรกร แทนเจ้าหน้าที่รัฐและจะเป็นจุดสาธิตอาชีพหรือเทคโนโลยีการผลิตตามแผน
3. การสร้างกลุ่มเครือข่ายสมาชิกส่วนอาชีพ
4. การฝึกอบรม และศึกษาดูงานสถานที่ประสบผลสำเร็จ

ซึ่งแผนงาน โครงการในพื้นที่มี ดังนี้

- แผนงาน โครงการจัดซื้อวัสดุการเกษตร
- แผนงาน โครงการส่งเสริมปลูกข้าวอินทรีย์
- แผนงาน โครงการส่งเสริมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ
- แผนงาน โครงการกลุ่มโรงสีข้าวชุมชน
- แผนงาน โครงการส่งเสริมปศุสัตว์
- แผนงาน โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลาในนาข้าว
- แผนงาน โครงการการแปรรูปไม้ไผ่
- แผนงาน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่
- แผนงาน โครงการสนับสนุนโรงงานน้ำปลา
- แผนงาน โครงการแปรรูปยาสมุนไพร
- แผนงาน โครงการตลาดนัดชุมชน
- แผนงาน โครงการสนับสนุนการผลิตพันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์
- แผนงาน โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

แผนงาน โครงการที่กล่าวมา มีความจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่เกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตรด้วย

การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป การตลาด

เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หลักของพื้นที่ โดยพิจารณาอาชีพที่ต้องเป็นอาชีพหรือกิจกรรมการผลิต ภายใต้แผนความต้องการของชุมชนที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อม และได้รับการยอมรับจากชุมชน ซึ่งมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

1. เป็นการผลิตเชิงพาณิชย์หรือธุรกิจตามศักยภาพของพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน ขนาดการลงทุนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการผลิตและการตลาด เป็นอาชีพที่สนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต วัตถุดิบในท้องถิ่น
2. เป็นหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสินค้า
3. ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการแปรรูปผลผลิตการเกษตรและพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน รูปแบบ และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตร
4. กิจกรรมการผลิตสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีความเสี่ยงน้อย และผลตอบแทนคุ้มค่า
5. พิจารณากิจกรรมที่ดำเนินการสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ตามความต้องการของเกษตรกรและความเป็นไปตามความต้องการของตลาด โดยแยกออกเป็น 4 กลุ่ม

การพัฒนาอาชีพเดิม โดยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

การพัฒนาอาชีพเสริม

การพัฒนาอาชีพใหม่

การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ด้วยการแปรรูป

การตลาด

ซึ่งแผนงาน โครงการในพื้นที่ ได้แก่

แผนงาน โครงการแปรรูปข้าวโดยโรงสีชุมชน

แผนงาน โครงการแปรรูปไม้ไผ่

- แผนงาน โครงการสนับสนุนโรงงานน้ำปลา
- แผนงาน โครงการแปรรูปยาสมุนไพร
- แผนงาน โครงการหัตถกรรมครัวเรือน
- แผนงาน โครงการแปรรูปผ้าจืด
- แผนงาน โครงการอาหารกลางวันโรงเรียน

แผนพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม

เป็นแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรดิน และเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำในแหล่งน้ำของโครงการชลประทานที่ให้ความอุดมสมบูรณ์ที่สูงขึ้น และลดปัญหาต่างๆ เช่น ดินที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่องและลักษณะของดินที่เป็นดินเค็ม ดินดานที่ยากแก่การไถพรวน ให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและปล่อยสัตว์น้ำในแหล่งธรรมชาติ

1. การพัฒนาทรัพยากรดิน ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ตัวแทนเกษตรกร โดยจัดทำแบ่งจุดสาธิต และพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบ ประกอบด้วย

1.1 การปลูกพืชปรับปรุงบำรุงดิน (พืชตระกูลถั่ว) ในที่นา

1.2 การใส่ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

1.3 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพปรับปรุงคุณภาพดิน

1.4 การใช้เกลบเพื่อปรับสภาพดิน

1.5 อื่นๆ เช่น การพัฒนาป่าชุมชน ปลูกป่า ปลูกหญ้าแฝก อนุรักษ์ป่าบึงป่าทาม การจัดการขยะ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ฯลฯ ถือเป็นโครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

2. การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการลดการใช้สารเคมี เช่น การกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management: IPM) การไม่เผาตอซังข้าว เป็นต้น

3. การพัฒนาทรัพยากรประมง ดำเนินการโดยจัดหาพันธุ์ปลาที่เหมาะสมกับแหล่งน้ำธรรมชาตินั้นๆ เพื่อเพิ่มปริมาณปลาในแหล่งน้ำให้อุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

แผนงาน/โครงการส่งเสริมการเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลา สัตว์น้ำ

4. การบริหารจัดการน้ำชลประทานในองค์กรผู้ใช้น้ำ

4.1 กำหนดหน้าที่ของสมาชิก

4.2 กำหนดแผนการใช้น้ำของสมาชิก

4.3 การบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำของสมาชิก

แผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นแผนพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เพื่ออนุรักษ์ป่าและลุ่มน้ำไปพร้อมๆกันกับการพัฒนาชุมชน พัฒนาอาชีพ โดยกระบวนการเรียนรู้ทำความเข้าใจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ระบบนิเวศ อีกทั้งช่วยเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจเพื่อให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงจากการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม ทั้งนี้อาจพิจารณาได้จากหลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบด้านลบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือจะทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

2. ต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

3. รายได้จากการท่องเที่ยวจะต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดเขตอนุรักษ์พื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

4. ชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

5. การท่องเที่ยวจะต้องเน้นความสำคัญของการวางแผนและการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะอยู่ในขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (Carrying Capacity) ตามธรรมชาติและระบบนิเวศท้องถิ่น พื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

6. รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวจะต้องตกอยู่ในท้องถิ่นหรือประเทศ ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวจึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

7. การท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานคิดซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้านและจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างแท้จริง

แผนงาน โครงการ การท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่

1. แผนงาน โครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลุ่มน้ำเซบาย
2. แผนงาน โครงการท่องเที่ยวป่าดงใหญ่และสวนสัตว์เปิดนาคว
3. แผนงาน โครงการนมัสการพระเจ้าใหญ่ศรีเจริญ

การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

เป็นโครงการของเกษตรอำเภอหัวตะพานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ตำบลสร้างถ่อน้อย ตำบลหัวตะพาน และตำบลคำพระร่วมมือดำเนินการ โดยมีหลักการดำเนินงานเชิงประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการเกษตร ที่พัฒนาศักยภาพจากรัฐบาลกลาง ศักยภาพในระดับภูมิภาค ศักยภาพระดับกลุ่มจังหวัด และนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มผลผลิตและพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมมะลิและการพัฒนาวิสาหกิจพื้นเมืองจากโครงการ SML.ของรัฐบาล โดยลดต้นทุนการผลิตเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ผลิตภายใต้การรักษาระบบนิเวศและสุขภาพประชาชน และเกษตรกรมีกระบวนการเรียนรู้เรื่องปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เพิ่มความรู้การบริหารจัดการ และขยายพันธุ์

ไปสู่การเพิ่มผลผลิตและพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย
จังหวัดอำนาจเจริญ

แผนงาน โครงการในพื้นที่ ได้แก่

1. แผนงาน โครงการพัฒนา ปรับปรุงระบบฟาร์มปศุสัตว์
2. แผนงาน โครงการผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิและข้าวพันธุ์ดีอื่นๆ
3. แผนงาน โครงการพัฒนา ปรับปรุงและผลิต ขยายพันธุ์พืชพื้นเมือง
4. แผนงาน โครงการพัฒนา ปรับปรุงพันธุ์โค-กระบือ

ข้อมูลจังหวัดอำนาจเจริญ

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536 เป็นจังหวัดที่ 76 ของประเทศไทย อยู่ประมาณละติจูดที่ 15 องศา 39 ลิปดาเหนือ ถึง 16 องศา 15 ลิปดาเหนือ และประมาณลองจิจูดที่ 104 องศา 26 ลิปดาตะวันออก ถึง 105 องศา 2 ลิปดาตะวันออก เดิมเป็นอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยรถยนต์ประมาณ 585 กิโลเมตร มีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 3,161.248 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,975,780 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ (ดังภาพที่ 2)

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และอำเภอคอนสารจังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตามแนวฝั่งแม่น้ำโขง อำเภอชานุมาน เป็นระยะทาง 38 กิโลเมตร และติดต่อกับอำเภอเขมราฐ อำเภอกุศขำ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเชียงโน และอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอป่าติ้ว อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยมีลำเซบายเป็น
เส้นแบ่งเขต



ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่มา: สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ (2551)

จำนวนประชากร

จังหวัดอำนาจเจริญมีจำนวนประชากร 367,478 คน เฉลี่ยครัวเรือนละ 4 คน ความหนาแน่น 146 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ โครงสร้างประชากรเป็นชาวไทยอีสาน มีไทยเชื้อสายจีน เชื้อสายลาวและเชื้อสายเวียดนามอยู่เล็กน้อย

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปจังหวัดอำนาจเจริญเป็นที่ลุ่มเนินเขาเตี้ยๆทอดยาวไปจรดกับจังหวัดอุบลราชธานี ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินลูกรังบางส่วน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 227 ฟุต (68 เมตร) สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 2 บริเวณ คือ บริเวณที่ราบสูง ลักษณะเป็นที่พื้นที่สูง บางส่วนเป็นลูกคลื่นลอนตื้น หรือเนินเขาเตี้ยๆ อยู่ในเขตอำเภอชานุมาน และอำเภอเสนางคนิคม ส่วนบริเวณที่ราบ มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ ถึงลูกคลื่นลอนตื้นเป็นแนวยาวตามทิศตะวันออก ถึงทิศตะวันตก อยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอพนา อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอหัวตะพาน และอำเภอลืออำนาจ สภาพภูมิศาสตร์จังหวัดอำนาจเจริญ

มีลำน้ำที่สำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำโขง ลำเซบกและลำเซบาย สภาพภูมิอากาศมีลักษณะแบบ Tropical Savanah ก็จะเห็นความแตกต่างระหว่างฤดูฝนกับฤดูแล้งอย่างชัดเจน มีช่วงกลางวันยาวในฤดูร้อน และมีอุณหภูมิสูงตลอดปี สภาพภูมิอากาศแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

การปกครอง

จังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอนามน อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอพนา อำเภอเสนางคนิคม อำเภอหัวตะพานและอำเภอสิรินธร มี 56 ตำบล 579 หมู่บ้าน เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 8 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 55 แห่ง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

สภาพเศรษฐกิจ

การเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อจังหวัดอำนาจเจริญมาก เนื่องจากสภาพพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด มีความเหมาะสมในการทำเกษตร พื้นที่การถือครองทางการเกษตร รวมทั้งสิ้น 1,021,789 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 51.72 ของเนื้อที่ทั้งหมด การทำนา พื้นที่ถือครองเป็นสัดส่วน 869,574 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.10 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เป็นพื้นที่เก็บเกี่ยว 558,530 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 183,821 ตัน การปลูกพืชไร่รวมพื้นที่ 7,825 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.65 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวหอมมะลิ มันสำปะหลัง ปอแก้วและถั่วลิสง อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็น โรงสีข้าวและรองลงมาคือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน

การศึกษา

จังหวัดอำนาจเจริญมีสถาบันการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2550 มีสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน จำนวน 229 แห่ง เป็นสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 223 แห่ง และไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 6 แห่ง มีครูอาจารย์ในระบบโรงเรียนทั้งสิ้น 3,582 คน มีนักเรียน นิสิต นักศึกษา ทั้งสิ้น 75,760 คน นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนอีกจำนวน 516 แห่ง ครู อาจารย์ 961 คน มีนักเรียน ผู้เรียน จำนวน 25,977 คน

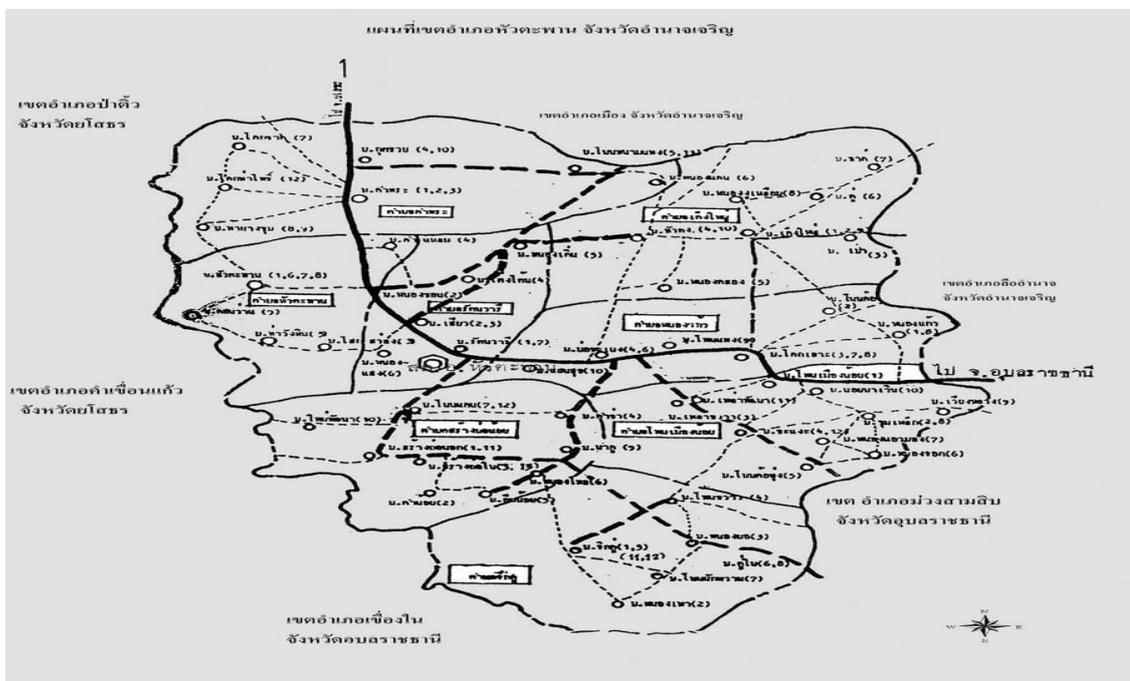
ข้อมูลพื้นฐาน ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ข้อมูลทั่วไปและพื้นฐานสำคัญของตำบลสร้างถ่อน้อย

1. ตำบลสร้างถ่อน้อย เป็นตำบลหนึ่งใน 8 ตำบลของอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ห่างตัวอำเภอ 6 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัด 48 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 92 ตารางกิโลเมตร หรือ 57,500 ไร่ พื้นที่การเกษตร 20,394 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 7,288 ไร่ พื้นที่ป่าสงวน 25,000 ไร่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์ 4,363 ไร่

2. แสดงอาณาเขตและที่ตั้งของตำบล

ทิศเหนือ	จด	ตำบลหนองแก้ว และตำบลรัตนวารี
ทิศใต้	จด	ตำบลจิกคู่ และอำเภอคำเขื่อนแก้วจังหวัดยโสธร
ทิศตะวันออก	จด	ตำบลโพนเมืองน้อย และตำบลจิกคู่
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร



ภาพที่ 3 แผนที่อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่มา: สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ (2551)

เขตพื้นที่ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลสร้างถ่อน้อย เป็นพื้นที่แบบลูกคลื่นลอนลาดเล็กถึงที่ราบเล็กในระดับสูง 150 เมตร 140 เมตร 120 เมตร จากระดับน้ำทะเลตามลำดับ โดยทอดตัวจากด้านทิศตะวันออกของตำบลสู่ด้านทิศตะวันตก มีแหล่งน้ำที่สำคัญคือลำเซบาย หนองสามขา ลำห้วยคำมะฮี ลำห้วยวังวิน อ่างเก็บน้ำหนองเบน หนองหาร หนองกว้างหนองหลวง และมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าดงใหญ่” สภาพโดยทั่วไปจะใช้ทำนาเป็นหลัก

เขตการปกครอง

ตารางที่ 1 ตำบลสร้างถ่อน้อยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		รวม	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง		
1	สร้างถ่อนอก	131	374	325	726	
2	ค่าน้อย	139	354	364	718	
3	สร้างถ่อใน	124	303	296	599	
4	คำข่า	166	440	433	873	
5	คีม้อย	66	176	171	374	
6	หนองไหล	98	235	232	467	
7	โนนแคน	165	419	440	859	
8	หนองไหล	78	191	191	382	
9	นาคู	181	445	440	885	
10	ใหม่พัฒนา	47	137	115	252	
11	สร้างถ่อนอก	128	362	315	677	
12	โนนแคน	124	349	336	685	
13	สร้างถ่อใน	120	302	316	618	
รวม		1,567	4,078	4,001	8,088	

หมายเหตุ: * ประชากรมีความหนาแน่นเฉลี่ย 87 คน /ตารางกิโลเมตร

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรมีอาชีพหลัก คือทำนา ทำสวน อาชีพรองมี กลุ่มทอผ้าลายจิด ทอผ้าไหม และ กลุ่มที่เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนที่จัดตั้งขึ้น ได้แก่ การเย็บผ้าห่ม ปลอกหมอน มุ้ง ที่นอน กลุ่มแม่บ้านจะมีรายได้ประมาณเดือนละ 2,000- 3,000 บาท โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะมีพ่อค้าคนกลางมารับไปขายและมีหมู่บ้านใกล้เคียงมารับซื้อ นอกจากนั้น จะมีอาชีพต่างๆในตำบลเช่น ศูนย์ผลิตและจำหน่ายการแปรรูปไม้ไผ่ ในหมู่ที่ 13 การเจียรไนพลอย หมู่ที่ 9 การเลี้ยงโคครบวงจรที่หมู่ที่ 5 กลุ่มท่องเที่ยวและการเรียนรู้ตำบลสร้างถ่อน้อยและกลุ่มโรงน้ำปลาป่าดงใหญ่ นอกจากนั้นยังมีหน่วยธุรกิจในเขต อบต. เช่น ธนาคารชุมชน 1 แห่ง ปั้มน้ำมัน 27 แห่ง โรงเรียนขนาดเล็ก 40 แห่ง ร้านขายของชำ 69 แห่ง และร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ 7 แห่ง

สภาพทางสังคม

การศึกษาในตำบลมีโรงเรียนประถมศึกษา 7 แห่ง (ขยายโอกาส 2 แห่ง) ไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษา ศูนย์การเรียนชุมชน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 2 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีวัด/สำนักสงฆ์ 13 แห่ง

การสาธารณสุข มีสถานอนามัย 2 แห่ง มี อสม. ครอบคลุมหมู่บ้าน มีอัตราการใช้ส้วม 100%

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีป้อมยามตำรวจ 1 แห่ง กลุ่มอาสาสมัครรักษาความสงบหมู่บ้าน กลุ่ม อปพร. และกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม มีถนนดิน 20 สาย ถนนลูกรัง 25 สาย ถนนคอนกรีต 30 สาย ถนนลาดยาง 3 สาย (ยาว 22 กิโลเมตร)

การโทรคมนาคม มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 13 แห่ง

การไฟฟ้า มีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้าน ประชากรใช้ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีฝาย 1 แห่ง บ่อน้ำตื้น 51 แห่ง บึงหนองและอื่นๆ 46 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ ของตำบลสร้างถ่อน้อย

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ป่าดงใหญ่ มีพื้นที่ 25,000 ไร่ เดิมเป็นป่าเบญจพรรณ ประมาณปี พ.ศ. 2500-2505 ประชาชนได้ถางป่าเพื่อทำไร่ปอจนเป็นป่าเสื่อมโทรม ต่อมารายจรเห็นความสำคัญของป่าจึงได้มีการอนุรักษ์ ป่าเพื่อสนองต่อคุณงามความดีของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระองค์ได้โปรดเกล้าพระราชทานธงกับหมู่บ้านที่มีการรักษาป่าดีเด่นในปี พ.ศ. 2539

ลำเซบาย ระบายไหลผ่านตำบลประมาณ 90 กิโลเมตร

หนองหาร อยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 1 และหมู่ 11 เป็นหนองน้ำใหญ่ มีน้ำใสสะอาดตลอดปี บริเวณโดยรอบเป็นป่าทึบและลานกว้าง บริเวณชายน้ำจากทางเข้าเหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนและพักผ่อนของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเรียกว่า “หนองหารแควมปัง”

สวนสัตว์เปิดเฉลิมพระเกียรติบ้านนาคู ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 จัดสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนพื้นที่ 32 ไร่ ภายในบริเวณสวนสัตว์มีทัศนียภาพทางประวัติศาสตร์ หอคอยชมวิวของป่าดงใหญ่ สัตว์ป่ามีจำนวนมากมาย ทัศนียภาพโดยรอบมีพระเจ้าใหญ่ และหนองสิ่ว เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ฝายลำเซบาย ตั้งอยู่หมู่ที่ 1,11 ของตำบลสร้างถ่อน้อย ก่อสร้างขึ้นโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์เพื่อสร้างฝายกั้นลำเซบายสำหรับสูบน้ำเพื่อการเกษตร การประมงและทัศนียภาพที่สวยงาม

อาคารทรงงาน เป็นที่ตั้งของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสร้างถ่อนอก บริเวณใต้อาคารทรงงาน มีโรงงานศิลปาชีพ 2 หลัง ด้านหน้าอาคารทรงมีป้ายพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานแก่ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าเมื่อคราวเสด็จตำบลสร้างถ่อน้อย วันที่ 29 พฤศจิกายน 2539

ข้อมูลพื้นฐานตำบลห้วยตะพาน อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

แสดงอาณาเขต และที่ตั้งของตำบลห้วยตะพาน

ตำบลห้วยตะพาน ได้รับการแต่งตั้งเป็นตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2475 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดอำนาจเจริญ และอยู่ทางทิศตะวันตกอำเภอห้วยตะพาน ห่างจากตัวอำเภอ ประมาณ 5 กิโลเมตรและ ทางห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 35 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 48.02 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 17,512 ไร่ เป็นพื้นที่ทางการเกษตร 10,342 ไร่ พื้นที่สาธารณะ 2,166 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 1,415 ไร่ และพื้นที่อื่นๆ 3,589 ไร่ มีอาณาเขตและที่ตั้ง ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	ตำบลคำพระ
ทิศใต้	จด	ตำบลสร้างถ่อน้อย
ทิศตะวันออก	จด	ตำบลรัตนวารี
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

เขตการปกครอง

ตารางที่ 2 ตำบลห้วยตะพานแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		รวม	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง		
1	ห้วยตะพาน	4	11	5	16	
2	หนองซอน	29	38	26	64	
3	ท่าวังหิน	114	274	254	528	
4	คำเจริญ	107	278	260	538	
5	โสกสว่าง	158	384	388	772	
6	ห้วยตะพาน	5	7	4	11	
7	ห้วยตะพาน	6	8	5	13	
8	ห้วยตะพาน	9	19	14	33	
9	ดอนว่าน	61	141	515	292	
		896	2,061	1,987	4,048	

หมายเหตุ: * สาเหตุที่บางหมู่บ้านมีครัวเรือนจำนวนน้อยเพราะไปขึ้นกับเทศบาลตำบลห้วยตะพาน

* ประชากรมีความหนาแน่นเฉลี่ย 101.63 คน /ตารางกิโลเมตร

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร เป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่ประชาชน มีโรงสีเล็ก 17 แห่ง ร้านค้าปลีก 16 แห่ง นอกนั้นมีอาชีพขายอาหาร รับจ้าง ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ทอผ้าจิด จักสาน และอื่นๆซึ่งมีไม่มากเมื่อเทียบกับอาชีพการเกษตร

สภาพทางสังคม

การศึกษา มีศูนย์การเรียนชุมชน 1 แห่ง ครู ศรช. 1 คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 8 แห่ง

สถาบันและองค์กรศาสนา มีวัด/สำนักสงฆ์ 7 แห่ง
 การสาธารณสุข มีสถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง
 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีป้อมยามตำรวจ 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม มีถนนลาดยาง จำนวน 1 สาย ถนนคอนกรีต ภายในหมู่บ้าน และมีตู้โทรศัพท์ สาธารณะครบทุกหมู่บ้าน ไม่มีการใช้ไฟฟ้า 12 คราวเรือน คือบ้านเรือนที่ตั้งอยู่บ้านดอนวาน นอกนั้นมีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน

ข้อมูลอื่นๆ ของตำบล หัวตะพาน

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ มีลำห้วย 1 สาย บึง หนองอื่นๆ 14 แห่ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น 3 แห่ง บ่อโยก 5 แห่ง น้ำบาดิน 1 แห่งและพังกันน้ำ 1 แห่ง ป่าธรรมชาติ มีดงหนองหลุมและดอนปู่ตาม หมู่บ้านต่างๆ

มวลงนจัดตั้ง มีลูกเสือ 300 คน อพปร, 41 คน อสม. 50 คน

ข้อมูลพื้นฐานตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่ตั้ง

ตำบลคำพระ มีองค์การบริหารส่วนตำบลคำพระ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ถนนสายห้วยตะพาน-บ้านขมิ้น ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 8 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 28 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จด	ตำบลน้ำปลีก อำเภอเมือง
ทิศใต้	จด	ตำบลห้วยตะพาน
ทิศตะวันออก	จด	ตำบลเคิ่งใหญ่
ทิศตะวันตก	จด	ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร

พื้นที่ตำบลคำพระ

พื้นที่โดยรวมของตำบล คำพระ โดยประมาณมี 48 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 30,275 ไร่ แยกเป็นที่อยู่อาศัย 1,972 ไร่ ทำการเกษตร 27,804 ไร่ ป่าชุมชน 500 ไร่

ภูมิประเทศของตำบลคำพระ

มีสภาพทากายภาพเป็นที่ราบสลับกับเนินขนาดย่อมโดยทั่วไป มีลำห้วยไหลผ่าน 1 คือ ห้วยปลาแดก และลำเซบาย ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายประชาชนเกษตรกรรมเป็นหลัก

ภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ เดือน มีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาว ช่วงเดือน ตุลาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์

การปกครอง

ตำบลคำพระแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน มีกำนัน 1 คน สารวัตรกำนัน 2 คน แพทย์ประจำตำบล 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 11 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง 12 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ 11 คน ประชากรทั้งสิ้น 6,963 คน แยกเป็นชาย 3,458 คน หญิง 3,505 คน แสดงเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตำบลคำพระแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		รวม	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง		
1	คำพระ	200	445	478	932	
2	คำพระ	154	362	373	735	
3	คำพระ	167	373	356	729	
4	กุดซวย	170	366	400	766	
5	โนนหนามแท่ง	62	181	168	349	
6	หนองแคน	130	319	319	638	
7	โคกซาด	107	229	238	467	
8	ท่ายางชุม	79	223	208	431	
9	ท่ายางชุม	86	237	221	458	
10	กุดซวย	145	380	372	752	
11	โนนหนามแท่ง	90	232	256	488	
12	โคกท่าโพธิ์	40	111	116	227	
รวม			3,458	3,505	6,963	

หมายเหตุ: * ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 145.5 คน/ตารางกิโลเมตร

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรมีอาชีพหลักคือ ทำการเกษตร(ทำนา ทำไร่) เป็นส่วนใหญ่ ส่วนอาชีพเสริม คือ การทำหัตถกรรม การทอผ้าลายจิด การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าลายจิด เช่น หมอน กระเป๋า ก่องกระดาดทิชชู พวงบุญแจ เพื่อจำหน่าย ที่กล่าวมาตำบลคำพระมีชื่อเสียงมาก เนื่องจากมีฝีมือในการทำประณีต สวยงาม สามารถสร้างรายได้แก่ประชาชนในตำบลได้เป็นอย่างดี ส่วนธุรกิจอื่นๆ ในตำบล เช่น ปั๊มน้ำมันและก๊าซ 1 แห่ง โรงเรียนเล็ก 46 แห่ง ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์พื้นเมือง 1 แห่ง

สภาพทางสังคม

การศึกษาในตำบลคำพระ มีโรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง(ขยายโอกาส 1 แห่ง) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 10 แห่ง การศาสนา มีสถาน บ้าน สำนักสงฆ์/องค์กรทางศาสนาจำนวน 10 แห่ง นับถือศาสนาพุทธ 100 % การสาธารณสุข มีสถานอนามัย 2 แห่ง สถานพยาบาล 4 แห่ง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 6 คน อัตราการใช้ส้วม 100 % โรคระบาด มีไข้เลือดออกในช่วงเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน ของทุกปี โรคเลปโตสไปโรซิส (โรคลีห์นู) เกิดได้ตลอดปี พบมากในช่วงปลายฤดูฝนต่อฤดูหนาว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีที่พักระบาด 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

ตำบลคำพระมีการติดต่อคมนาคมระหว่างอำเภอและจังหวัด และการคมนาคมภายในตำบล และหมู่บ้าน เช่น มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2210 ผ่าน 4 หมู่บ้าน ระยะทาง 5 กิโลเมตร ถนนลาดยาง รพช. ผ่าน 4 หมู่บ้าน ระยะทาง 7 กิโลเมตร ถนนลูกรังของ อบต. 7 กิโลเมตร การโทรคมนาคม มีโทรศัพท์สาธารณะ 9 แห่ง มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 1,425 ครอบครั้ว ไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 5 ครอบครั้ว แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยปลาแดก ลำเหมืองใหญ่ และลำเซบาย มีบึง หนองและอื่นๆ จำนวน 31 แห่ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเป็นฝายจำนวน 5 แห่ง บ่อน้ำตื้น จำนวน 38 แห่ง บ่อโยก จำนวน 52 แห่ง ถังเก็บน้ำฝน จำนวน 6 แห่ง สระน้ำ จำนวน 194 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ ของตำบลคำพระ

ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ตำบลคำพระ มีพื้นที่ป่าที่สำคัญอยู่ 2 แห่ง คือ ป่าโนนพระ และป่าโนนเมือง นอกนั้นมีกลุ่มมวลชนจัดตั้ง คือลูกเสือชาวบ้าน 2 รุ่น จำนวน 218 คน



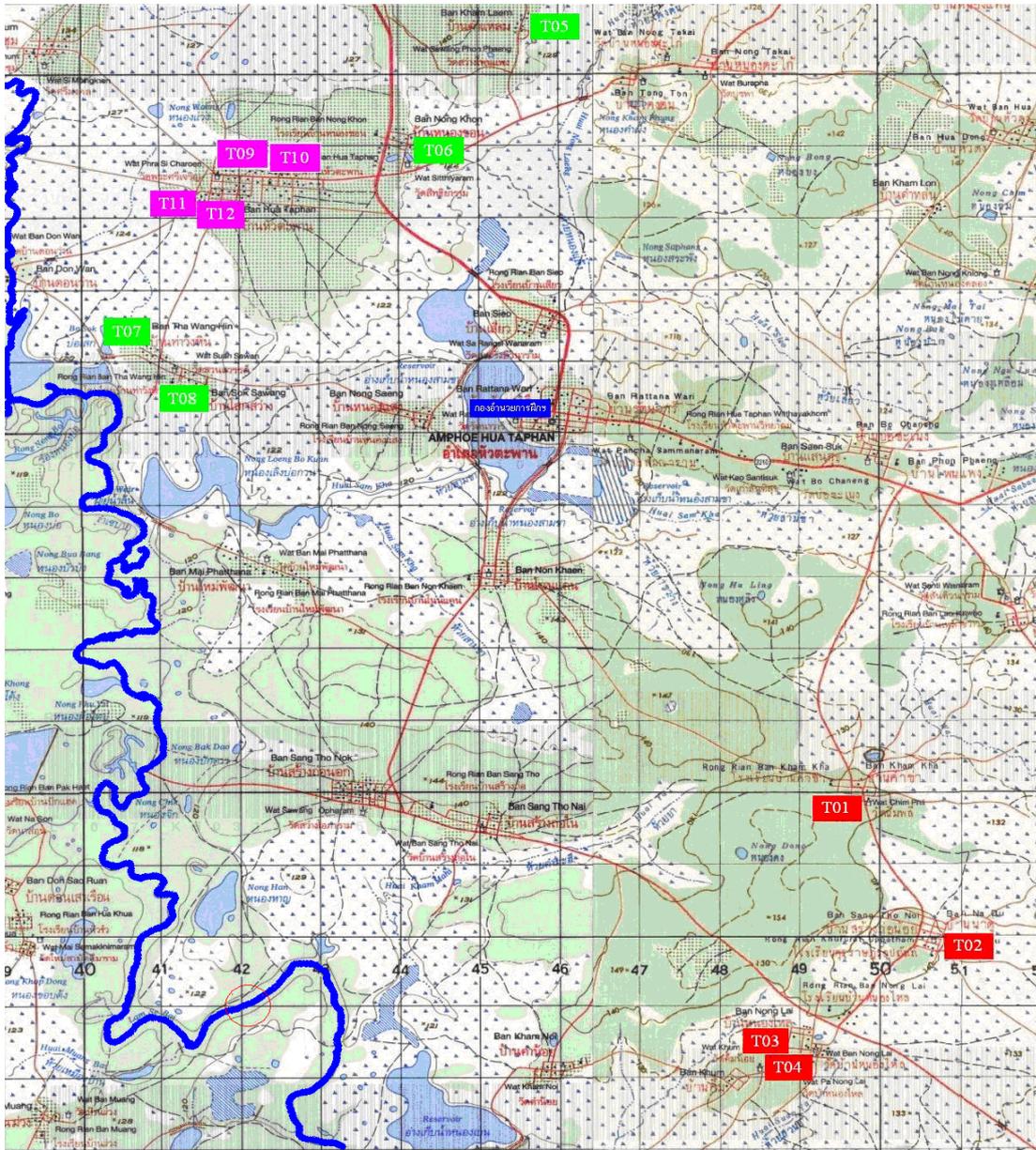
ภาพที่ 4 แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ(พื้นที่สีแดงมีลูกศรสีน้ำเงินชี้)
ที่มา: สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ (2551)



ภาพที่ 5 เกษตรกรกับอาชีพบริเวณลุ่มน้ำเซบาย
ที่มา: ผู้วิจัยถ่ายภาพจากสถานที่จริง



ภาพที่ 6 เกษตรกรพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำเซบาย
ที่มา: ผู้วิจัยถ่ายภาพจากสถานที่จริง



ภาพที่ 7 แผนที่สังเขปแสดงบริเวณโครงการฝายลำเซบาย
ที่มา: สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ (2551)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร มีการศึกษาน้อย หรือยังไม่มีการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงมาก่อน แต่มีการศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง อื่นๆ ไว้มาก ซึ่งจากการตรวจสอบเอกสารมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนใกล้เคียงครั้งนี้ ดังนี้

บุญชัย รั้งขี้ปัญญาภรณ์ (2546) ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรที่ทำการศึกษาคือ ชายร้อยละ 54.40 มีอายุเฉลี่ย 50.52 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 6 คน เป็นแรงงานเกษตรกร ครัวเรือนละ 4 คน เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 กลุ่มมากที่สุดร้อยละ 45.10 มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 16.34 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.27 ไร่ รายได้เฉลี่ย 95,688.65 บาท/ปี แหล่งข่าวราคาผลผลิตข้าว เหนียวมากที่สุดร้อยละ 97.20 ใช้น้ำชลประทานเพื่อการเพาะปลูกมากที่สุดร้อยละ 93.70 และมีผู้จ่ายค่าน้ำชลประทานเพียงร้อยละ 24.70 สำหรับความคาดหวังเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการเกษตร ปรากฏว่า เกษตรกรมีความคาดหวังปานกลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้วยคะแนนเฉลี่ย 2.19 คะแนน เท่ากับความคาดหวังในการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และเกษตรกรมีความคาดหวังปานกลางในการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป และการตลาด ด้วยคะแนนเฉลี่ย 1.97 คะแนน จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เกษตรกรมีรายได้แตกต่างกัน มีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน 8 ประเด็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้ที่มีแรงงานเกษตรแตกต่างกันมีความคาดหวังแตกต่างกัน 6 ประเด็น สำหรับเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกัน 4 ประเด็น เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกัน 3 ประเด็น และเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกันเพียง 2 ประเด็น นอกจากนี้ยังได้พบว่า เกษตรกรที่พื้นที่ถือครองแตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จันทร์เพ็ญ สอพิมาย (2540) ได้ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทของการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา: ศึกษากรณีหมู่บ้านโนนแต่ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอเสีจิว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกรที่คาดหวังว่าจะมีความคาดหวังต่อบทบาทในการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่มีอายุ ตำแหน่งทางสังคม พื้นที่ถือครองทางการเกษตร อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือน การเปิดรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาอาชีพและการผ่านการอบรมจาก

หน่วยงานต่างๆ ที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อบทบาทการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา ในด้านการเป็นแหล่งความรู้ และเผยแพร่ข้อมูลการเกษตร การเป็นที่ปรึกษา และร่วมแก้ปัญหาทางเกษตรให้แก่เกษตรกร การอบรมวิชาชีพเกษตรเกษตรกรรมระยะสั้น การอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่ วิชาด้านพืช วิชาด้านสัตว์ วิชาด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรและวิชาด้านข่าวสารเกษตร ไม่แตกต่างกัน มีเพียงรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมาในด้านการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นต่างกัน

จินตนา ภาณุเดชทิพย์ (2538) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์รายภาคในสาขาเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาตัวปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์รายภาคในสาขาเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมืองหลัก เมืองรอง และเมืองบริวาร โดยใช้การผลิตแบบ Cobb-douglas ซึ่งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ตั้งแต่ปี 2519 – 2534 พบว่าเนื้อที่ชลประทาน จำนวนแรงงานทางการเกษตร ค่าปุ๋ยและค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลิตภัณฑ์รายภาคในสาขาเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมืองหลัก เมืองรอง และเมืองบริวาร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และได้เสนอแนะให้รัฐบาลขยายพื้นที่เขตชลประทานมากขึ้น ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน อบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร

สุกัญญา จงใจภักดิ์ (2532) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้งของเกษตรกรในโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงฤดูแล้งในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง ความแตกต่างระหว่างปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการ ซึ่งการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้งในเขตโครงการชลประทานเขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ในจำนวนเทคโนโลยีทั้งหมด 9 เรื่อง เกษตรกรยอมรับและไม่ยอมรับมีอัตราใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ไม่ยอมรับ 5 เรื่อง ได้แก่การคัดเลือกและการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน การใส่ปุ๋ยเคมี การป้องกันกำจัดแมลง และการป้องกันกำจัดวัชพืช คิดเป็นร้อยละ 51.20 ส่วนที่ยอมรับมี 4 เรื่อง คือ วิธีการปลูก การป้องกันกำจัดวัชพืช การให้น้ำชลประทาน และการเก็บเกี่ยวคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.80 การทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ไม่มีความแตกต่างระหว่างอายุของเกษตรกรกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง (2) ไม่มีความแตกต่างระหว่างรายได้ของเกษตรกรกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง แต่มีความแตกต่างในเทคโนโลยีบางเรื่อง ได้แก่การคัดเลือก

เมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก การใส่ปุ๋ยเคมี การให้น้ำชลประทาน การป้องกันกำจัดโรค และการป้องกันกำจัดแมลง (3) ไม่มีความแตกต่างระหว่างขนาดพื้นที่ปลูกถั่วลิสงกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง แต่มีความแตกต่างในเทคโนโลยีบางเรื่อง ได้แก่ การคัดเลือกและการเก็บรักษาพันธุ์ การเตรียมดิน วิธีการปลูก การใส่ปุ๋ยเคมี และการเก็บเกี่ยว (4) ไม่มีความแตกต่างในเรื่องถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง แต่มีความแตกต่างในเทคโนโลยีย่อยบางเรื่อง ได้แก่การเตรียมดินและการใส่ปุ๋ยเคมี (5) ไม่มีความแตกต่างระหว่างการประกอบอาชีพกับการยอมรับเทคโนโลยี แต่มีความแตกต่างในเทคโนโลยีย่อยเรื่อง การใช้น้ำชลประทาน (6) ไม่มีความแตกต่างระหว่างการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง แต่มีความแตกต่างในเทคโนโลยีย่อยเรื่อง การเตรียมดิน การคัดเลือกและการเก็บรักษาพันธุ์ การป้องกันกำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค และการเก็บเกี่ยว (7) ไม่มีความแตกต่างระหว่างการเป็นสมาชิกสถาบันกับการยอมรับเทคโนโลยี การปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง แต่มีความแตกต่างในเทคโนโลยีย่อยเรื่อง การป้องกันกำจัดวัชพืช การเตรียมดิน และการป้องกันกำจัดโรค

ณรงค์ ต่อสุวรรณ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการอันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดของครอบครัว ขนาดการถือครองที่ดิน และการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรกับความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนในพื้นที่ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อยกับเกษตรกรที่มีอายุมาก มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนแตกต่างกัน เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ เกษตรกรที่มีรายได้สูงกับเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนแตกต่างกัน เกษตรกรที่ขนาดครอบครัวเล็กและเกษตรกรที่ขนาดครอบครัวใหญ่ มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนแตกต่างกัน เกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินจำนวนน้อย มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนมากกว่าเกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินจำนวนมาก และเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารและโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนมากกว่าเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารน้อย

เนติวิช ศิริพานิช (2521) ได้ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรต่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลทองหลวง จังหวัดนครนายก พบว่า เกษตรกรที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีความคาดหวังว่าสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ และด้านบริการต่างๆ ของรัฐจะดีขึ้นกว่าเดิม ผลการทดสอบสมมติฐาน ระดับอายุ การศึกษา รายได้ และการถือครองที่ดินของเกษตรกร ในการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างอายุกับความคาดหวังในการยอมรับพันธุ์ข้าวที่ดี การป้องกันศัตรูพืช และการป้องกันกำจัดหนูนา ระดับรายได้กับการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การป้องกันกำจัดหนูนาและการใช้ปุ๋ยมาร์ลในการแก้ปัญหาความเป็นกรดของดิน การถือครองที่ดินกับการใช้ปุ๋ยมาร์ลในการแก้ความเป็นกรดของดิน

การตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่นำมาพิจารณา คือ

1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัย การได้รับการฝึกอบรม และพื้นที่ที่อาศัย
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ลักษณะของการครอบครองที่ดิน จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุน มาดำเนินการผลิต
3. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

สมมติฐานการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีตัวแปรหลายกลุ่ม ที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทาน ฝ่ายลำซบบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงนำตัวแปรต่างๆ มาตั้งเป็นสมมติฐานการศึกษา (Hypothesis) ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 อายุต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ระดับการศึกษาต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ตำแหน่งทางสังคมต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ระยะเวลาที่อาศัยต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 การได้รับการอบรมต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 พื้นที่ที่เกษตรกรอาศัยต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 ลักษณะของการครอบครองที่ดินต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 9 จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 10 ค่าใช้จ่ายในการเกษตรต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 11 รายได้รวมของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 12 ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิตแตกต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ปัจจัยทางสังคมที่ต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 13 การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรเพื่อใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (X)

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. อายุ
2. ระดับการศึกษา
3. ตำแหน่งทางสังคม
4. ระยะเวลาที่อาศัย
5. การได้รับการฝึกอบรม
6. บริเวณพื้นที่ที่อาศัย

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน
2. ลักษณะของภาครอบครองที่ดิน
3. จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน
4. ค่าใช้จ่ายในการเกษตร
5. รายได้รวมของครัวเรือน
6. ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต

ปัจจัยทางสังคม

1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ตัวแปรตาม (Y)

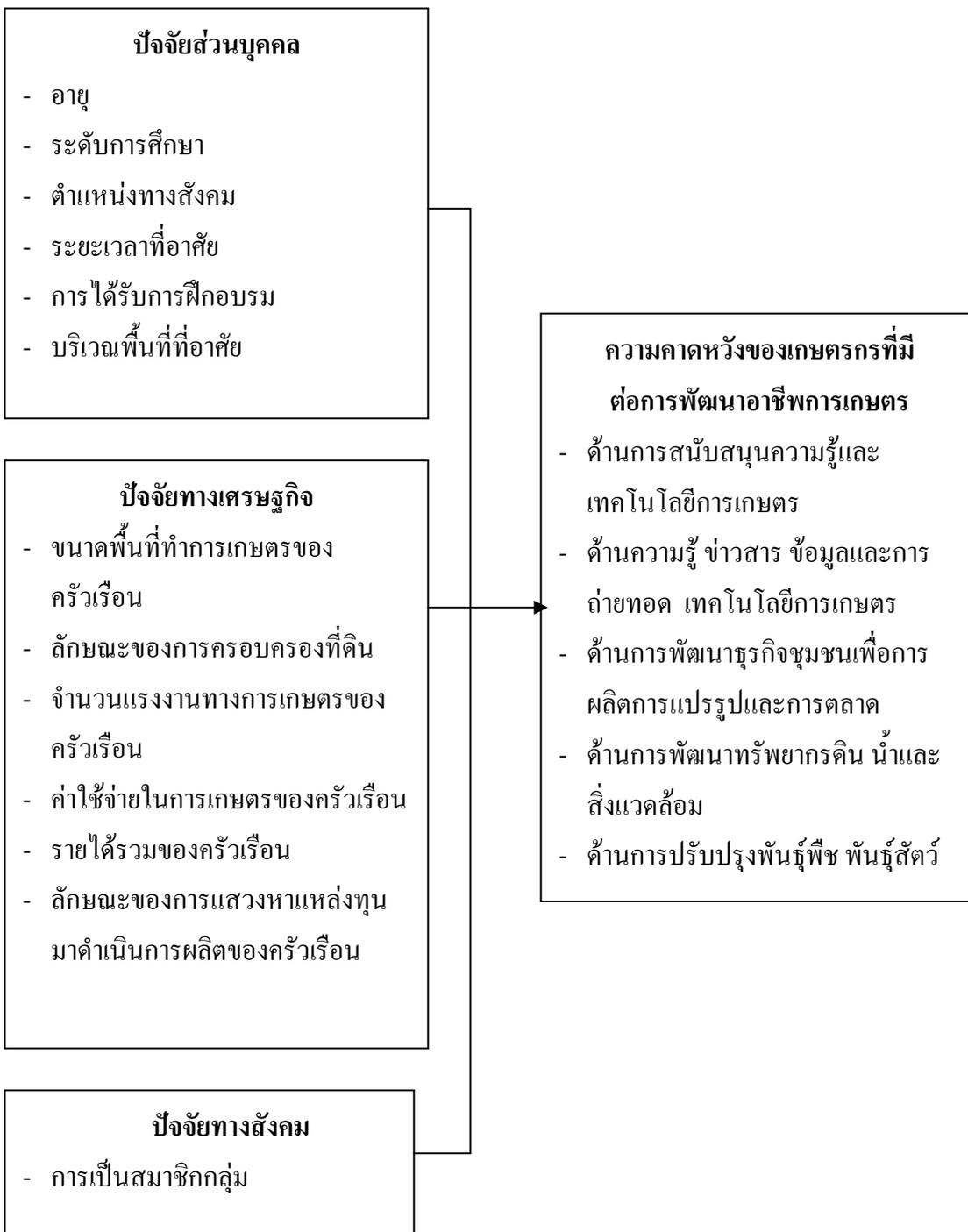
ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ประกอบด้วย

1. ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร
2. ด้านความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
3. ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปการตลาด
4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม
5. ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (X)

ตัวแปรตาม (Y)



บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการศึกษา (Research Approach) เป็นแบบเชิงสำรวจ (Survey Approach) ส่วนประชากรและการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาค้างนี้ คือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่หมู่บ้านบริเวณโครงการชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งพื้นที่ตามแผนที่ภูมิศาสตร์เป็นบริเวณต้นน้ำ กลางน้ำ บริเวณที่ตั้งตัวฝายและบริเวณใต้ฝาย จำนวน 596 ครัวเรือน ใน 6 หมู่บ้าน 3 ตำบล มีตำบลคำพระ 1 หมู่บ้าน ตำบลหัวตะพาน 1 หมู่บ้าน ตำบลสร้างถ่อน้อย 4 หมู่บ้าน ทั้งหมดอยู่ในพื้นที่อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ และประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้หลักการคำนวณของ Yamane's ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่าง จากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne}^2$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง
N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา
e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (ในการศึกษากำหนดให้ = 0.05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} n &= \frac{596}{1 + (596 \times (0.05))^2} \\ &= 1 + (596 \times (0.05 \times 0.05)) \\ n &= 239.357 \end{aligned}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนไม่น้อยกว่า 239 ครัวเรือน จึงจะได้รับ การยอมรับ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 240 ครัวเรือน

การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์ คือ ชาวบ้านที่มีอาชีพเกษตรกรที่ตั้งครัวเรือนในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย อำเภอ หัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ได้รับการพัฒนาอาชีพการเกษตรดูแล คัดเลือกได้พื้นที่รับน้ำ ฝั่งอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

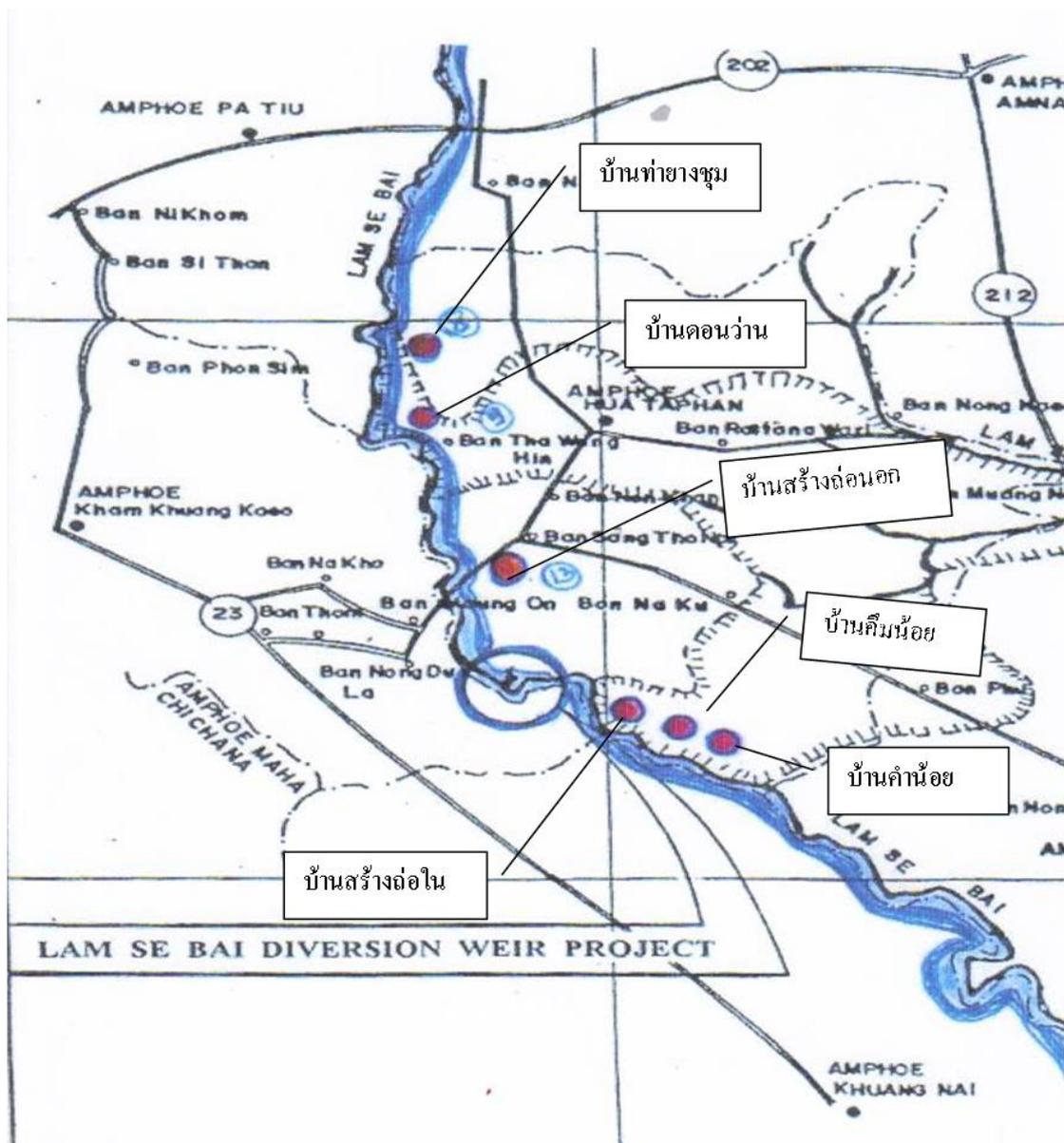
ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตชลประทานฝายลำเซบาย ทั้งหมด มีเกษตรกรใน 3 ตำบล 12 หมู่บ้าน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ใช้วิธี Muti stage cluster random sampling โดยแบ่งตามกลุ่มหมู่บ้านจำแนกตามภูมิศาสตร์ตำบลในพื้นที่โครงการ ชลประทานฝายลำเซบาย เพื่อการ ได้ข้อมูลครบถ้วน นำเชื่อถือ จำแนกพื้นที่ออกเป็น 4 กลุ่ม

1. เกษตรกรที่อาศัยอยู่เหนือสุดของโครงการฯเป็นพื้นที่ตำบลคำพระ บ้านท่ายางชุม จำนวน 79 ครัวเรือน
2. เกษตรกรที่อาศัยอยู่กลางโครงการฯในพื้นที่ตำบลหัวตะพาน บ้านดอนวาน จำนวน 61 ครัวเรือน
3. เกษตรกรที่อาศัยอยู่บริเวณหน้าฝายที่ติดกับตัวฝายในพื้นที่ตำบลสร้างถ่อน้อย บ้านสร้างถ่อนอก จำนวน 131 ครัวเรือน
4. เกษตรกรที่อาศัยอยู่ใต้ฝาย ติดกับตัวฝาย ตำบลสร้างถ่อน้อย คือบ้านสร้างถ่อใน บ้านค่าน้อย และบ้านคิมน้อย จำนวน 325 ครัวเรือน

การศึกษาครั้งนี้มีประชากรครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 596 ครัวเรือน

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ดังนี้

พื้นที่ศึกษา	จำนวนครัวเรือน	จำนวนครัวเรือน ตัวอย่าง
โซนที่ 1. พื้นที่เหนือสุดของโครงการ คือ บ้านท่ายางชุม ตำบลคำพระ	79	32
โซนที่ 2. พื้นที่กลางของโครงการ คือ บ้านดอนวาน ตำบลหัวตะพาน	61	25
โซนที่ 3. พื้นที่ก่อตั้งโครงการ คือ บ้านสร้างถ่อนอก ตำบลสร้างถ่อน้อย	131	53
โซนที่ 4. พื้นที่ได้ฝาย คือ บ้านสร้างถ่อใน	120	48
โซนที่ 4. พื้นที่ได้ฝาย บ้านค่าน้อย ตำบลสร้างถ่อน้อย	139	56
โซนที่ 4. พื้นที่ได้ฝาย บ้านคิมน้อย ตำบลสร้างถ่อน้อย	66	26
รวม	596	240



ภาพที่ 9 แผนที่สังเขปแสดงการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 6 หมู่บ้าน
ที่มา: บจก. ไทย ดี ซี ไอ (2545)

ขั้นตอนที่ 4 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเลือกเท่าๆ กัน โดยผู้ศึกษานำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ไปทำการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 6 หมู่บ้าน 240 ตัวอย่าง จากบุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน เช่น พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้ใหญ่ในครัวเรือน ที่มีความรู้เรื่องการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้วิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเป็นแบบปลายเปิด และคำถามแบบปลายปิด (Ended Question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางสังคมบางประการของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ตอนที่ 5 ปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

เกณฑ์การวัดแบบสอบถามความคาดหวังของเกษตรกรผู้วิจัยวัด 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยีการเกษตร

ด้านที่ 2 ด้านความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลและการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการ ผลิตรายการแปรรูปและการตลาด

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 5 ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

ผู้ศึกษาวิจัยใช้มาตรวัดแบบ Likert's Scale มาปรับใช้ลักษณะข้อความมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับคาดหวัง	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลแจกแจงความถี่แล้วใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับความคาดหวังเป็น 3 ระดับ โดยใช้สูตรในการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับความคาดหวัง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง เกษตรกรมีความคาดหวังน้อยต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานฝายเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง เกษตรกรมีความคาดหวังปานกลางต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานฝายเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง เกษตรกรมีความคาดหวังมากต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานฝายเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

การทดสอบและการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้ศึกษาจะนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับศึกษาครั้งนี้ไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้ศึกษาจะนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาประธานกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือไม่ หลังจากนั้นจะนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อดำเนินการขั้นต่อไป

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาจะนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try-out) กับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเกษตรกรที่ทำการศึกษ โดยนำไปทดสอบกับเกษตรกร ซึ่งอาศัยอยู่หมู่บ้านในพื้นที่ชลประทาน ฝ่ายลำเซบายที่มีไร่ 6 หมู่บ้านที่ศึกษา คือ บ้านโสกสว่าง หมู่ที่ 5 ตำบลหัวตะพาน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นพื้นที่ชลประทาน ฝ่ายลำเซบายเหมือนกัน จำนวน 30 ราย แล้วนำแบบสอบถามเดียวกันกับการวัดความคาดหวังของเกษตรกร ต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ไปหาความเชื่อมั่นรายเป็นรายข้อ (Item Analysis) และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวัดความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรทั้งฉบับและรายด้าน พบผลดังนี้

2.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคาดหวังทั้งฉบับได้ค่าอัลฟาทั้งฉบับ ได้ค่าเท่ากับ 0.9720

2.1.1 ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ได้ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9417

2.1.2 ด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ได้ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.8498

2.1.3 ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ได้ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9277

2.1.4 ด้านการพัฒนาทรัพยากรคน น้ำและสิ่งแวดล้อม ได้ค่าอัลฟาเท่ากับ 0.9171

2.1.5 ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ได้ค่าอัลฟาเท่ากับ 0.8703

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย

1. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Secondary Data)
2. ใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกร(Primary Data)โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรโดยตรงผู้วิจัย มีคณะผู้ช่วยวิจัย จำนวน 6 คน ซึ่งทุกคนได้รับการแนะนำและอธิบายการใช้แบบสัมภาษณ์อย่างถูกต้องตรงกันดีแล้ว เป็นผู้สัมภาษณ์เกษตรกร
3. ดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2551 -31 มีนาคม 2551

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องแล้วนำไปลงรหัส (Coding) เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage)
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Means) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือค่า t-test, F-test เพื่อหาความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เมื่อหาความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยค่าสถิติ F-test แล้วพบว่ามีความแตกต่าง จะทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ Least Square Different Method (LSD)

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์กำหนดที่ระดับ .05

และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติของการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม
F	แทน	ค่าสถิติของการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสามกลุ่มขึ้นไป
Sig.	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ทำการสำรวจโดยแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จำนวน 240 ครัวเรือน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ และได้ผลการวิเคราะห์ ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ตำแหน่งในครัวเรือน อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัย การได้รับการฝึกอบรม บริเวณพื้นที่ที่อาศัย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกร

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางสังคมบางประการของเกษตรกร

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ส่วนที่ 5 ปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลที่นำมาทำการศึกษ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งในครัวเรือน อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม พื้นที่ที่อาศัย ระยะเวลาที่อาศัย การได้รับการฝึกอบรม

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

(n = 240)		
ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	128	53.3
หญิง	112	46.7
ตำแหน่งในครัวเรือน		
หัวหน้าครัวเรือน	133	55.4
ผู้นำอาชีพ	49	20.4
อื่น ๆ (ภรรยาหัวหน้าครัวเรือน, สมาชิกในครัวเรือน)	58	24.2
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	48	20.0
41 – 50 ปี	70	29.2
51 – 60 ปี	68	28.3
61 ปีขึ้นไป	54	22.5
อายุเฉลี่ย 51.37 อายุสูงสุด 81 ปี ต่ำสุด 30 ปี		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	2	0.8
จบการศึกษาภาคบังคับ (ป.4/ป.6)	217	90.4
จบการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ	21	8.8
ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มี	148	61.7
มี	92	38.3
กำนัน	–	-
ผู้ใหญ่บ้าน	4	4.3
สมาชิก อบต.	6	6.5
กรรมการองค์กร	19	20.7
ผู้นำหรืออื่นๆ	63	68.5

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 240)			
	ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่อาศัย			
	พื้นที่บริเวณเหนือโครงการ	32	13.33
	พื้นที่บริเวณกลางโครงการ	25	10.41
	พื้นที่บริเวณติดกับตัวฝาย	53	22.08
	พื้นที่บริเวณใต้ฝาย	48	20.00
ระยะเวลาอาศัยในหมู่บ้าน			
	น้อยกว่า 1 ปี	-	-
	1 ปี	-	-
	2 ปี	-	-
	3-5 ปี	-	-
	5 ปีขึ้นไป	240	100.0
การได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับความรู้เรื่องการอาชีพการเกษตร			
	ไม่เคย	39	16.3
	เคย	201	83.8
แหล่งที่ได้รับการฝึกอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
	พ่อแม่ หรือบรรพบุรุษ	105	43.8
	เพื่อนบ้าน	55	22.9
	ฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จ	6	2.5
	ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรท้องถิ่น	102	42.5
	หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	39	16.3
	สถานศึกษา	13	5.4
	แปลงสาธิตหรือไร่นาดูตัวอย่าง	44	18.3

จากตารางที่ 5 สามารถอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลได้ดังนี้

1. เพศ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และเป็นเพศหญิง จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7

2. ตำแหน่งในครัวเรือน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาเป็น ภรรยาหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 และเป็นตำแหน่งผู้นำอาชีพ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4

3. อายุ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 สำหรับกลุ่มอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี พบน้อยที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

4. ระดับการศึกษา กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับภาคบังคับ จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 90.4 รองลงมาจบการศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 และกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือ พบน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

5. ตำแหน่งทางสังคม กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 และกลุ่มเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคม มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 โดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคมเป็นผู้นำ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมา มีตำแหน่งกรรมการองค์กร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 และมีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน พบน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

6. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ อาศัยในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 240 คิดเป็นร้อยละ 100.0

7. การได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับความรู้เรื่องการอาชีพการเกษตร กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรม จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 83.8 และไม่เคยได้รับการฝึกอบรม จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 โดยผู้ที่เคยได้รับการฝึกอบรมได้รับการฝึกอบรมจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษ มากที่สุด จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรท้องถิ่น จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 และได้รับการฝึกอบรมจากฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.5

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกร

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

(n = 240)

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	63	26.3
11 – 20 ไร่	78	32.5
21 – 30 ไร่	40	16.6
31 ไร่ขึ้นไป	59	24.6
พื้นที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 23.20 ไร่		
พื้นที่สูงสุด 100 ไร่ ต่ำสุด ไม่ถึงไร่		

จากตารางที่ 6 พบว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 11-20 ไร่ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมา มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 21-30 ไร่ น้อยที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของพื้นที่การถือครองที่ดิน

(n = 240)

การถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	63	26.3
11 – 20 ไร่	78	32.5
21 – 30 ไร่	40	16.6
31 ไร่ขึ้นไป	59	24.6
พื้นที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 23.20 ไร่		
พื้นที่สูงสุด 100 ไร่ ต่ำสุด ไม่ถึงไร่		

จากตารางที่ 7 พบว่า พื้นที่การถือครองที่ดิน ของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ มีพื้นที่การถือครองที่ดินจำนวน 11-20 ไร่ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมา มีพื้นที่การถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และมีพื้นที่การถือครองที่ดินประมาณ 21-30 ไร่ น้อยที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของจำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน

(n = 240)

จำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 คน	138	57.5
10 คนขึ้นไป	102	42.5
จำนวนแรงงานโดยเฉลี่ย 10.42 จำนวนสูงสุด 47 คน ต่ำสุด 2 คน		

จากตารางที่ 8 พบว่า จำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน ของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.5 และกลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน 10 คนขึ้นไป มีจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของแหล่งที่มาของรายได้

(n = 240)

แหล่งที่มาของรายได้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	88	36.67
50,000 – 99,999 บาท	100	41.67
100,000 บาทขึ้นไป	52	21.66
รายได้เฉลี่ย 13,692 บาท		
รายได้สูงสุด 360,000 บาท ต่ำสุด 200 บาท		

จากตารางที่ 9 พบว่า แหล่งรายได้ของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่มีรายได้ ในช่วง 50,000 – 99,999 บาทต่อปี มีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมาได้ รายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาทต่อปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 และมีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 21.66

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา

(n = 240)

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนหรือค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9,999 บาท	81	33.75
10,000 – 19,999 บาท	88	36.67
20,000 บาทขึ้นไป	71	29.58
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 46,810 บาท		
ค่าใช้จ่ายสูงสุด 901,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท		

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนหรือค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพการเกษตร อยู่ระหว่าง 10,000-19,999 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมามีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9,999 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 และมีค่าใช้จ่าย 20,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 29.58

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของการแสวงหาแหล่งทุนมาประกอบอาชีพการเกษตร (หนี้สิน)

(n = 240)

การแสวงหาแหล่งทุนมาประกอบอาชีพ (หนี้สิน)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	94	39.2
20,001 – 40,000 บาท	60	25.0
40,001 บาทขึ้นไป	86	35.8
หนี้สินเฉลี่ย 48,798 บาท		
หนี้สินสูงสุด 515,000 บาท ต่ำสุด 3,000 บาท		

จากตารางที่ 11 พบว่า การแสวงหาแหล่งทุนมาประกอบอาชีพการเกษตรหรือหนี้สิน พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีหนี้สิน จำนวน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมามีหนี้สิน 40,001 บาทขึ้นไป จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 และมีหนี้สินจำนวน 20,001-40,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางสังคมบางประการของเกษตรกร

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

(n = 240)		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
เป็น	157	65.4
ไม่เป็น	83	34.6

จากตารางที่ 12 พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิก มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

(n = 240)		
เหตุผลที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่น่าสนใจ	6	2.5
ไม่มีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม	69	28.8
เห็นว่าไม่มีประโยชน์	1	0.4
ขาดคุณสมบัติในการเข้าร่วม	7	2.9
ไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งกลุ่ม/สถาบันในท้องถิ่น	3	1.3
อื่น ๆ	2	0.8

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 13 พบว่า เหตุผลที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมาให้ความเห็นว่าขาดคุณสมบัติในการเข้าร่วม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 และเห็นว่าไม่มีประโยชน์ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ผู้วิจัยได้แบ่งความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ออกเป็นด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร
2. ด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
3. ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด
4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม
5. ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร

ตารางที่ 14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์และเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม	71 (29.6)	73 (30.4)	88 (36.7)	7 (2.9)	1 (0.4)	3.86	0.89	มาก
2. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรเกษตรกร	59 (24.6)	79 (32.9)	89 (37.1)	11 (4.6)	2 (0.8)	3.76	0.91	มาก
3. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการบ้านเกษตรกรนำอยู่และท่องเที่ยวเชิงเกษตร	42 (17.5)	69 (28.8)	111 (46.3)	14 (5.8)	4 (1.7)	3.55	0.90	ปานกลาง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
4. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในจังหวัดและท้องถิ่น	46 (19.2)	68 (28.3)	111 (46.3)	14 (5.8)	1 (0.4)	3.60	0.88	ปานกลาง
5. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	65 (27.1)	61 (25.4)	101 (42.1)	11 (4.6)	2 (0.8)	3.73	0.94	มาก
6. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบ้านดิน	73 (30.4)	94 (39.2)	60 (25.0)	13 (5.4)	-	3.95	0.88	มาก
7. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10	41 (17.1)	76 (31.7)	102 (42.5)	18 (7.5)	3 (1.3)	3.56	0.90	ปานกลาง
8. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งและดำเนินงาน เช่น กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร โครงการสวน 3 ไร่แก๊น	58 (24.2)	74 (30.8)	91 (37.9)	16 (6.7)	1 (0.4)	3.72	0.92	มาก
9. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวหอมมะลิ 105	64 (26.7)	76 (31.7)	85 (35.4)	15 (6.3)	-	3.79	0.91	มาก
10. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์	43 (17.9)	79 (32.9)	102 (42.5)	14 (5.8)	2 (0.8)	3.61	0.87	ปานกลาง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
11. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับปัญหาในการเกษตรและสิ่งแวดล้อม	63 (26.3)	73 (30.4)	90 (37.5)	12 (5.0)	2 (0.8)	3.76	0.93	มาก
12. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความรู้การปลูกและการเพิ่มมูลค่าพืชพลังงาน	54 (22.5)	79 (32.9)	90 (37.5)	16 (6.7)	1 (0.4)	3.70	0.91	มาก
13. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน	57 (23.8)	88 (36.7)	81 (33.8)	12 (5.0)	2 (0.8)	3.78	0.90	มาก
14. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ให้มีคุณภาพ	53 (22.1)	58 (24.2)	109 (45.4)	19 (7.9)	1 (0.4)	3.60	0.93	ปานกลาง
รวม						3.71	0.74	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน มากที่สุด ($\bar{x} = 3.95$) รองลงมามีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ($\bar{x} = 3.79$) และกลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ($\bar{x} = 3.56$)

ด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร
ด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการ พัฒนาการผลิตในเรื่อง เทคโนโลยีการเพิ่ม ผลผลิตสินค้าในแปลง	46 (19.2)	73 (30.4)	100 (41.7)	20 (8.3)	1 (0.4)	3.60	0.91	ปานกลาง
2. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการ พัฒนาการผลิตในเรื่อง เทคโนโลยีการพัฒนา คุณภาพผลผลิตของ แปลงให้ได้มาตรฐาน	30 (12.5)	76 (31.7)	113 (47.1)	18 (7.5)	3 (1.3)	3.47	0.85	ปานกลาง
3. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการ พัฒนาการผลิตในเรื่อง เทคโนโลยีการ ตรวจสอบและควบคุม การผลิตในระดับไร่นา ไม่ให้มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม	45 (18.8)	86 (35.8)	97 (40.4)	11 (4.6)	1 (0.4)	3.68	0.84	มาก
4. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการ พัฒนาการผลิตในเรื่อง เทคโนโลยีการจัด ศัตรูพืชแบบ ผสมผสาน	33 (13.8)	71 (29.6)	118 (49.2)	16 (6.7)	2 (0.8)	3.49	0.84	ปานกลาง

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
5. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนารตลาดในเรื่องข้อมูลข่าวสารแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิตภายในประเทศและต่างประเทศ	22 (9.2)	79 (32.9)	119 (49.6)	17 (7.1)	3 (1.3)	3.42	0.80	ปานกลาง
6. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนารตลาดในเรื่องข้อมูลข่าวสารราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ	21 (8.8)	75 (31.3)	124 (51.7)	16 (6.7)	4 (1.7)	3.39	0.81	ปานกลาง
7. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนารตลาดในเรื่องข้อมูลราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดในท้องถิ่น	22 (9.2)	74 (30.8)	122 (50.8)	18 (7.5)	4 (1.7)	3.38	0.82	ปานกลาง
8. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารผลิต การตลาด ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์	29 (12.1)	70 (29.2)	132 (55.0)	9 (3.8)	-	3.50	0.75	ปานกลาง

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
9. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นแกนนำเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกรในการเผยแพร่ความรู้	61 (25.4)	52 (21.7)	116 (48.3)	10 (4.2)	1 (0.4)	3.68	0.92	มาก
10. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ผ่านกลุ่มอาชีพหรือเครือข่าย เช่น กลุ่มทำนา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ประจำตำบลฯ	35 (14.6)	98 (40.8)	95 (39.6)	12 (5.0)	-	3.65	0.79	ปานกลาง
11. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการฝึกอบรมและศึกษาดูงานในฟาร์มของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	38 (15.8)	73 (30.4)	106 (44.2)	20 (8.3)	2 (1.3)	3.51	0.90	ปานกลาง
12. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเจรจาในเชิงการค้าร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร	33 (13.8)	68 (28.3)	113 (47.1)	21 (8.8)	5 (2.1)	3.43	0.91	ปานกลาง
รวม						3.51	0.63	ปานกลาง

(n = 240)

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีทางการเกษตร ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.51$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการผลิตในเรื่องเทคโนโลยีการตรวจสอบและควบคุมการผลิตในระดับไร่นาไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และคาดหวังในการได้รับความรู้โดยวิธีการส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นแกนนำเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกรในการเผยแพร่ความรู้ มากที่สุด ($\bar{x} = 3.68$) รองลงมามีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ผ่านกลุ่มอาชีพหรือเครือข่าย เช่น กลุ่มทำนา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ประจำตำบลฯ ($\bar{x} = 3.60$) และกลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่อง ที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการตลาดในเรื่องข้อมูลราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.38$)

ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด

ตารางที่ 16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนาข้อมูลการตลาด เช่น ปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิตและความต้องการของตลาด	20 (8.3)	77 (32.1)	108 (45.0)	30 (12.5)	5 (2.1)	3.32	0.87	ปานกลาง
2. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนาข้อมูลเพื่อทำการผลิตในเชิงการค้า เช่น คุณภาพของดิน ปริมาณน้ำชลประทาน ความเหมาะสมในการทำการเกษตร ไรคแมลงและศัตรู เป็นต้น	25 (10.4)	91 (37.9)	104 (43.3)	20 (8.3)	-	3.50	0.79	ปานกลาง

(n = 240)

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
3. ท่านมีความคาดหวัง ในการพัฒนาการผลิต โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและปัจจัยที่มี อยู่ในท้องถิ่น	33 (13.8)	106 (44.2)	88 (36.7)	11 (4.6)	2 (0.8)	3.65	0.80	ปานกลาง
4. ท่านมีความคาดหวัง ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ของผลผลิตด้วยวิธีการ แปรรูปผลผลิตที่ได้ จากไร่นา	27 (11.3)	93 (38.8)	104 (43.3)	14 (5.8)	2 (0.8)	3.54	0.80	ปานกลาง
5. ท่านมีความคาดหวัง ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ของผลผลิตด้วยวิธีการ พัฒนาผลผลิตให้มี คุณภาพมาตรฐาน	24 (10.0)	88 (36.7)	111 (46.3)	15 (6.3)	2 (0.8)	3.49	0.79	ปานกลาง
6. ท่านมีความคาดหวัง ในการพัฒนารูปแบบ การบรรจุภัณฑ์ของ สินค้าเกษตร	14 (5.8)	69 (28.8)	129 (53.8)	28 (11.7)	-	3.29	0.75	ปานกลาง
7. ท่านมีความคาดหวัง ในการพัฒนาการผลิต สินค้าเกษตรให้ สอดคล้องกับความ ต้องการของตลาดแบบ มีสัญญา	13 (5.4)	44 (18.3)	114 (47.5)	32 (13.3)	37 (15.4)	2.85	1.06	ปานกลาง
8. ท่านมีความคาดหวังใน การพัฒนาการผลิต สินค้าเกษตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของ ตลาดเพื่อการส่งออก	68 (28.3)	43 (17.9)	95 (39.6)	31 (12.9)	3 (1.3)	3.59	1.07	ปานกลาง

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
9. ท่านมีความคาดหวัง ในการผลิตสินค้า เกษตรกรให้สอดคล้อง กับศักยภาพของพื้นที่ และปริมาณในการ ปรับเปลี่ยนการผลิต ในไร่นาหรือฟาร์มให้ เหมาะสมกับสภาพ พื้นที่	24 (10.0)	95 (39.6)	99 (41.3)	21 (8.8)	1 (0.4)	3.50	0.81	ปานกลาง
10. ท่านมีความคาดหวัง ในการผลิตสินค้า เกษตรกรให้สอดคล้อง กับศักยภาพของพื้นที่ และปริมาณในการ พัฒนาการผลิตให้ เหมาะสมกับปริมาณ น้ำชลประทาน	30 (12.5)	81 (33.8)	109 (45.4)	17 (7.1)	3 (1.3)	3.49	0.85	ปานกลาง
11. ท่านมีความคาดหวังที่ จะลงทุนเพื่อพัฒนา ธุรกิจของตนเอง โดย ใช้เงินทุนของตนเอง ทั้งหมด	79 (32.9)	57 (23.8)	64 (26.7)	23 (9.6)	17 (7.1)	3.66	1.23	ปานกลาง
12. ท่านมีความคาดหวังที่ จะลงทุนเพื่อพัฒนา ธุรกิจของตนเอง โดย ใช้เงินทุนของตนเอง บางส่วน	47 (19.6)	71 (29.6)	65 (27.1)	40 (16.7)	17 (7.1)	3.38	1.18	ปานกลาง

(n = 240)

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
13. ท่านมีความคาดหวังที่ จะลงทุนเพื่อพัฒนา ธุรกิจของตนเอง โดยกู้ เงินจากเพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง	11 (4.6)	24 (10.0)	64 (26.7)	77 (32.1)	64 (26.7)	2.34	1.11	ปานกลาง
14. ท่านมีความคาดหวังที่ จะลงทุนเพื่อพัฒนา ธุรกิจของตนเอง โดย กู้ยืมจากสถาบันการเงิน	74 (30.8)	42 (17.5)	63 (26.3)	53 (22.1)	8 (3.3)	3.50	1.23	ปานกลาง
รวม						3.36	0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$) และเมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังที่จะลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยใช้ เงินทุนของตนเองทั้งหมด ($\bar{x} = 3.66$) รองลงมา มีความคาดหวังในการพัฒนาการผลิต โดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและปัจจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.65$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องความ คาดหวังที่จะลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยกู้เงินจากเพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง ($\bar{x} = 2.34$)

ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ท่านมีความคาดหวัง ในการพัฒนาคุณภาพ ดินให้เหมาะสม โดย วิธีการปลูกพืชตระกูล ถั่วเพื่อพัฒนาคุณภาพ ดิน	90 (37.5)	71 (29.6)	64 (26.7)	15 (6.3)	-	3.98	0.95	มาก
2. ท่านมีความคาดหวัง ในการพัฒนาคุณภาพ ดินให้เหมาะสมโดย วิธีการใช้ปุ๋ยคอก หมัก เพื่อปรับปรุงดิน	99 (41.3)	83 (34.6)	50 (20.8)	8 (3.3)	-	4.14	0.86	มาก
3. ท่านมีความคาดหวัง ในการแก้ไขดินเปรี้ยว หรือดินเค็มตาม คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ กรมพัฒนาที่ดิน	90 (37.5)	80 (33.3)	55 (22.9)	14 (5.8)	1 (0.4)	4.02	0.94	มาก
4. ท่านมีความคาดหวัง ในการใช้แกลบ เพื่อ ปรับสภาพดินให้ เหมาะกับการปลูกพืช	88 (36.7)	80 (33.3)	60 (25.0)	11 (4.6)	1 (0.4)	4.01	0.92	มาก
5. ท่านมีความคาดหวังว่า ในการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม โดยการ ลดการใช้สารเคมี เช่น การกำจัดศัตรูพืชแบบ ผสมผสาน	67 (27.9)	85 (35.4)	73 (30.4)	12 (5.0)	3 (1.3)	3.84	0.93	มาก

(n = 240)

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
6. “การปล่อยพันธุ์ปลา ในแหล่งน้ำธรรมชาติ ของรัฐ จะทำให้เพิ่ม ปริมาณปลาในแหล่ง น้ำให้อุดมสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น” จากข้อความ ข้างต้น ท่านมีความ คาดหวังที่จะทำให้ ทรัพยากรสัตว์น้ำมี ความสมบูรณ์ขึ้นด้วย วิธีการดังกล่าวด้วย	78 (32.5)	79 (32.9)	71 (29.6)	8 (3.3)	4 (1.7)	3.91	0.95	มาก
7. ท่านมีความคาดหวัง ในการบริหารจัดการ น้ำชลประทานของ องค์กรผู้ใช้น้ำในการ กำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบของสมาชิก	30 (12.5)	114 (47.5)	84 (35.0)	8 (3.3)	4 (1.7)	3.66	0.80	ปานกลาง
8. ท่านมีความคาดหวัง ในการบริหารจัดการ น้ำชลประทานของ องค์กรผู้ใช้น้ำในการ กำหนดแผนการใช้น้ำ ของสมาชิก	32 (13.3)	109 (45.4)	85 (35.4)	10 (4.2)	4 (1.7)	3.65	0.83	ปานกลาง
9. ท่านมีความคาดหวัง ในการบริหารจัดการ น้ำชลประทานของ องค์กรผู้ใช้น้ำในการ บำรุงรักษาคลองส่งน้ำ ของสมาชิก	35 (14.6)	115 (47.9)	76 (31.7)	11 (4.6)	3 (1.3)	3.70	0.82	มาก

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	(n = 240)
								ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			ความคาดหวัง
10. ท่านมีความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการดูแลรักษาคุณภาพน้ำของสมาชิก โดยการไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในคลองส่งน้ำ	91 (37.9)	97 (40.4)	44 (18.3)	6 (2.5)	2 (0.8)	4.12	0.85	มาก
11. ท่านมีความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการดูแลรักษาคุณภาพน้ำของสมาชิก โดยการไม่ชำระภาชนะที่ปนเปื้อนสารเคมีในคลองส่งน้ำชลประทาน	96 (40.0)	80 (33.3)	56 (23.3)	6 (2.5)	2 (0.8)	4.09	0.90	มาก
12. ท่านมีความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการดูแลรักษาคุณภาพน้ำของสมาชิก โดยการไม่นำสัตว์น้ำลงไปในคลองส่งน้ำ	81 (33.8)	97 (40.4)	50 (20.8)	9 (3.8)	3 (1.3)	4.02	0.90	มาก

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	13. ท่านมีความคาดหวัง ในการบริหารจัดการ น้ำชลประทานของ องค์กรผู้ใช้น้ำในการ ดูแลรักษาคุณภาพน้ำ ของสมาชิก โดยการ ไม่ชำระล้างร่างกายใน คลองส่งน้ำ	80 (33.3)	91 (37.9)	100 (41.7)	9 (3.8)			
รวม					3.93	0.69	มาก	

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องการพัฒนาคุณภาพดินให้เหมาะสมโดยวิธีการใช้ปุ๋ยคอก หมัก เพื่อปรับปรุงดิน ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมามีความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการดูแลรักษาคุณภาพน้ำของสมาชิก โดยการไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในคลองส่งน้ำ ($\bar{x} = 4.12$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่อง การบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการกำหนดแผนการใช้น้ำของสมาชิก ($\bar{x} = 3.65$)

ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

ตารางที่ 18 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกร
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ท่านมีความคาดหวังว่า ผู้รับผิดชอบ หรือผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องกับ ส่งเสริม สนับสนุน การคัดเลือกปรับปรุง พัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เช่น เกษตรตำบลปศุสัตว์ หมอดินจะช่วยเหลือ	39 (16.3)	91 (37.9)	100 (41.7)	9 (3.8)	1 (0.4)	3.66	0.81	ปานกลาง
2. ท่านมีความคาดหวังว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะ ช่วยเหลือในด้านการ เพิ่มผลผลิต การ ปรับปรุง บำรุงพืช พันธุ์ดี พันธุ์สัตว์	23 (9.6)	93 (38.8)	108 (45.0)	15 (6.3)	1 (0.4)	3.51	0.77	ปานกลาง
3. ท่านมีความคาดหวังว่าผู้ มีส่วนเกี่ยวข้องจะ ช่วยเหลือในเรื่องการ คัดเลือก ปรับปรุง พัฒนา พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	22 (9.2)	85 (35.4)	114 (47.5)	17 (7.1)	2 (0.8)	3.45	0.79	ปานกลาง
4. ท่านมีความคาดหวังว่า ผู้เกี่ยวข้องจะช่วย เร่งรัดพัฒนาผลผลิต ทางการเกษตร ให้มี คุณภาพสูง ลดปัญหา การขาดแคลนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ในท้องถิ่น	29 (12.1)	104 (43.3)	86 (35.8)	19 (7.9)	2 (0.8)	3.58	0.83	ปานกลาง

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ข้อความ	ความคาดหวัง					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คาดหวัง
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	5. ท่านมีความคาดหวังว่า ตัวท่านเองจะปรับปรุง บำรุงพันธุ์พืช พันธุ์ สัตว์ด้วยตัวของท่าน เอง	19 (7.9)	86 (35.8)	110 (45.8)	22 (9.2)			
รวม						3.52	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.52$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังว่าผู้รับผิดชอบ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน การคัดเลือกปรับปรุง พัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เช่น เกษตรตำบลปศุสัตว์ หมอдинจะช่วยเหลือ ($\bar{x} = 3.66$) รองลงมามีความคาดหวังในเรื่องผู้เกี่ยวข้องจะช่วยเร่งรัดพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ให้มีคุณภาพ สูง ลดปัญหาการขาดแคลนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.58$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ด้วยตัวของท่านเอง ($\bar{x} = 3.40$)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ การเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ

ความคาดหวังของเกษตรกร			ระดับความคาดหวัง
	\bar{x}	S.D.	
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	3.71	0.74	มาก
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	3.51	0.63	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูป และการตลาด	3.36	0.49	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	3.93	0.69	มาก
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.52	0.68	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.62	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.62$) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 3.93$) รองลงมา มีความคาดหวังในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ($\bar{x} = 3.71$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ($\bar{x} = 3.51$)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่เหนือสุดของโครงการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ

(n = 32)

ความคาดหวังของเกษตรกร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	3.56	0.67	ปานกลาง
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	3.50	0.77	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	3.38	0.55	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม	3.84	0.67	มาก
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.61	0.71	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.57	0.59	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 พบว่า กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เหนือสุดของโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.57$) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 3.84$) รองลงมา มีความคาดหวังในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ($\bar{x} = 3.61$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ($\bar{x} = 3.50$)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่กลาง
ของโครงการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ

(n = 25)

ความคาดหวังของเกษตรกร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยีการเกษตร	3.18	0.69	ปานกลาง
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	3.29	0.80	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การ แปรรูปและการตลาด	3.25	0.58	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม	3.53	0.84	ปานกลาง
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.44	0.88	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.32	0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 21 พบว่า กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่กลางของโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 3.53$) รองลงมามีความคาดหวังในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ($\bar{x} = 3.44$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ($\bar{x} = 3.18$)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่ก่อตั้ง
โครงการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ

(n = 53)

ความคาดหวังของเกษตรกร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยีการเกษตร	3.76	0.73	มาก
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	3.59	0.52	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การ แปรรูปและการตลาด	3.47	0.42	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม	4.00	0.65	มาก
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.77	0.73	มาก
รวมทุกด้าน	3.71	0.45	มาก

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ก่อตั้งโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมา มีความคาดหวังในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ($\bar{x} = 3.77$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ($\bar{x} = 3.47$)

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่ได้ฝาย
ในการพัฒนาอาชีพการเกษตร รวมทุกด้านเรียงตามลำดับ

(n = 130)

ความคาดหวังของเกษตรกร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยีการเกษตร	3.83	0.73	มาก
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	3.53	0.60	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การ แปรรูปและการตลาด	3.34	0.47	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และ สิ่งแวดล้อม	4.00	0.65	มาก
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.41	0.58	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.65	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ได้ฝายมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.65$) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมามีความคาดหวังในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ($\bar{x} = 3.83$) และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ($\bar{x} = 3.34$)

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังของเกษตรกรในภาพรวมที่อยู่ในเขตฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามบริเวณพื้นที่ที่อาศัย

(n = 240)

พื้นที่อาศัย	\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
พื้นที่เหนือสุดของโครงการ	3.57	0.59	ปานกลาง
พื้นที่กลางโครงการ	3.32	0.69	ปานกลาง
พื้นที่ตั้งของโครงการ	3.71	0.45	มาก
พื้นที่ได้ฝาย	3.65	0.50	ปานกลาง
รวมทุกพื้นที่	3.62	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 24 พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเขตฝายลำเซบาย มีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.62$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่พบว่า กลุ่มเกษตรกรพื้นที่ตั้งของโครงการมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุด ($\bar{x} = 3.71$) รองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรพื้นที่ได้ฝาย และกลุ่มเกษตรกรพื้นที่กลางของโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.32$)

ส่วนที่ 5 ปัญหาแนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของปัญหาพัฒนาอาชีพการเกษตร

(n = 240)		
ปัญหาพัฒนาอาชีพการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ดินและพื้นที่ทำกิน		
ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	143	59.6
ดินเค็ม	45	18.8
ดินเปรี้ยว	24	10.0
ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน	6	2.5
อื่น ๆ	22	9.2
น้ำฝน		
ฝนไม่ตกตามฤดูกาล	104	43.3
ฝนทิ้งช่วง	68	28.3
ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	39	16.3
อื่น ๆ	29	12.1
การใช้น้ำชลประทาน		
ได้รับน้ำไม่เป็นที่ไปตามแผนการผลิต	142	59.2
ได้รับน้ำไม่เพียงพอ	80	33.3
การลักลอบใช้น้ำนอกเหนือจากที่กำหนดไว้	2	0.8
อื่น ๆ	16	6.7
พันธุ์พืช		
หาซื้อเมล็ดพันธุ์ยาก	13	5.4
เมล็ดพันธุ์ราคาแพง	116	48.3
เมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ	26	10.8
ขาดความรู้การเลือกใช้พันธุ์พืชที่ดี	77	32.1
อื่น ๆ	8	3.3
พันธุ์สัตว์		
หาซื้อพันธุ์สัตว์ยาก	9	3.8
พันธุ์สัตว์ราคาแพง	128	53.3
พันธุ์สัตว์ไม่มีคุณภาพ	9	3.8
ขาดความรู้การเลือกพันธุ์สัตว์ที่ดี	90	37.5
อื่น ๆ	4	1.7

ตารางที่ 25 (ต่อ)

(n = 240)		
ปัญหาพัฒนาอาชีพการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
พันธุ์สัตว์น้ำ		
หาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำยาก	14	5.8
พันธุ์สัตว์น้ำราคาแพง	96	40.0
พันธุ์สัตว์น้ำไม่มีคุณภาพ	14	5.8
ขาดความรู้การเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่ดี	110	45.8
อื่น ๆ	6	2.5
การใช้ปุ๋ยอินทรีย์		
หาซื้อยาก	4	1.7
ราคาแพง	120	50.0
ไม่มีสูตรที่ตรวจสอบได้	100	41.7
อื่น ๆ	16	6.7
แรงงาน		
ขาดแรงงาน	18	7.5
ค่าจ้างแพง	195	81.3
ไม่มีเงินค่าจ้างแรงงาน	16	6.7
แรงงานขาดความรู้ในการเก็บเกี่ยว	7	2.9
อื่น ๆ	4	1.7
ผลผลิต		
ผลผลิตต่ำ	168	70.0
คุณภาพผลผลิตไม่ดี	39	16.3
อื่น ๆ	33	13.8
การตลาด		
ราคาต่ำ	156	65.0
ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการขาย	36	15.0
ขาดการรวมกลุ่มขายผลผลิต	25	10.4
อื่น ๆ	23	9.6
เงินทุน		
ไม่มีเงินทุน	43	17.9
ขาดแหล่งกู้ยืมเงิน	10	4.2
ขาดหลักประกันในการกู้ยืม	20	8.3
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง	157	65.4
อื่น ๆ	10	4.2

จากตารางที่ 25 สามารถอธิบายข้อมูลปัญหาพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรได้ดังนี้

1. ดินและพื้นที่ทำกิน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหา ด้านดิน คือ ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมาเป็น ปัญหาดินเค็ม มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8
2. ฝน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาฝน คือ ปัญหาฝน ไม่ตกตามฤดูกาล จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมา คือ ฝนตกทิ้งช่วง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3
3. การใช้น้ำชลประทาน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาการใช้น้ำชลประทาน คือ ปัญหาการได้รับน้ำไม่เป็นไปตามแผนการผลิต จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาคือปัญหาได้รับน้ำไม่เพียงพอ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3
4. พันธุ์พืช กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพันธุ์พืช คือ ปัญหาเมล็ดพันธุ์ราคาแพง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา คือ ปัญหาขาดความรู้ ในการเลือกใช้พันธุ์พืชที่ดี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1
5. พันธุ์สัตว์ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพันธุ์สัตว์ คือ ปัญหาพันธุ์สัตว์ราคาแพง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมา คือ ปัญหาขาดความรู้ ในการเลือกพันธุ์สัตว์ที่ดี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5
6. พันธุ์สัตว์น้ำ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพันธุ์ สัตว์น้ำ คือ ปัญหาขาดความรู้ในการเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่ดี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมา คือปัญหาพันธุ์สัตว์น้ำราคาแพง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0
7. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหา การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ คือ ปัญหาราคาแพง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ ปัญหาไม่มีสูตรตรวจสอบได้ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7

8. แรงงาน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาแรงงาน คือ แรงงานค่าจ้างแพง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 81.3 รองลงมา คือ ปัญหาขาดแรงงาน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

9. ผลผลิต กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาผลผลิต คือ ปัญหาผลผลิตต่ำ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมา คือ ปัญหาคุณภาพผลผลิตไม่ดี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3

10. การตลาด กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการตลาด คือ ปัญหาการค้าต่ำ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมา คือ ปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการขาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

11. เงินทุน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาเงินทุน คือ ปัญหาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 รองลงมาคือ ปัญหาไม่มีเงินทุน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรภายในฟาร์ม

(n = 240)

ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรภายในฟาร์ม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีข้อมูลที่จะใช้จัดทำแผน	27	11.3
ขาดความรู้ในการจัดทำแผน	167	69.6
ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	39	16.3
อื่น ๆ	7	2.9

จากตารางที่ 26 พบว่า ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรภายในฟาร์ม กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า ขาดความรู้ในการจัดทำแผน จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6 รองลงมา คือ ปัญหาการขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของข้อเสนอในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำ
แผนการพัฒนาอาชีพ

(n = 240)

ข้อเสนอในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำ แผนการพัฒนาอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้ข้อมูลต่าง ๆ	45	18.8
การร่วมเสนอความคิดเห็น	189	78.8
การร่วมวิเคราะห์ความเป็นไปได้	45	18.8
การร่วมตัดสินใจ	90	37.5
การจัดทำแผน	42	17.5

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 27 พบว่า ข้อเสนอในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำแผนการพัฒนาอาชีพ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างเห็นว่า ควรให้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการร่วมเสนอความคิดเห็น มากที่สุด จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 รองลงมา ให้มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และมีความเห็นน้อยที่สุดในการมีส่วนร่วมการจัดทำแผน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐาน ผู้ศึกษาได้กำหนดการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยค่าสถิติ t-test และค่าสถิติ F-Test โดยนำปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่างๆ มาศึกษาถึงความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ที่ได้แบ่งเป็นด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. อายุต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่ต่างกัน

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
การเกษตร จำแนกตามอายุ

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	3.505	1.168	2.150	0.09
	ภายในกลุ่ม	236	128.23	0.543		
	รวม	239	131.74			
ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	5.842	1.947	5.110	0.00**
	ภายในกลุ่ม	236	89.931	0.381		
	รวม	239	95.773			
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	3	1.382	0.461	1.964	0.12
	ภายในกลุ่ม	236	55.365	0.235		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.056	0.685	1.460	0.23
	ภายในกลุ่ม	236	110.721	0.469		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	3	1.116	0.372	0.795	0.50
	ภายในกลุ่ม	236	110.476	0.468		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.205	.735	2.611	.05*
	ภายในกลุ่ม	236	66.430	.281		
	รวม	239	68.635			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 28 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามอายุ พบว่า ในภาพรวมและด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร กลุ่มเกษตรกรที่มีอายุที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวมและในรายด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ด้วยวิธีการของ LSD เพื่อหาว่าช่วงอายุใดบ้างที่มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร แตกต่างกัน

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
ในภาพรวมที่มีอายุแตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

ช่วงอายุ	\bar{X}	S.D.	อายุ			
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	3.80	0.36	-	0.03*	0.01**	-
41-50 ปี	3.58	0.55	-	-	-	-
51-60 ปี	3.54	0.52	-	-	-	-
61 ปีขึ้นไป	3.61	0.63	-	-	-	-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีอายุแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ($\bar{X} = 3.80$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวม มากกว่า เกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ($\bar{X} = 3.58$) และมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี

ตารางที่ 30 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
ในด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรที่มีอายุ
แตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

ช่วงอายุ	\bar{X}	S.D.	อายุ			
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	3.81	0.60	-	0.00**	0.00**	0.02*
41-50 ปี	3.45	0.61	-	-	-	-
51-60 ปี	3.37	0.54	-	-	-	-
61 ปีขึ้นไป	3.51	0.63	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 30 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรที่มีอายุแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ($\bar{X} = 3.81$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวม มากกว่า เกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ($\bar{X} = 3.45$) ระหว่าง 51-60 ปี ($\bar{X} = 3.37$) และมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.51$)

2. ระดับการศึกษาต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาจำนวนและร้อยละ พบว่า ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 90.4 จึงทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลการแบ่งกลุ่มดังกล่าวมาทดสอบหาสมมติฐานในข้อนี้ได้

3. ตำแหน่งทางสังคมต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 31 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม

(n = 240)

ความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ การเกษตร	ตำแหน่งทางสังคม				t	Sig
	ไม่มี		มี			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยี การเกษตร	3.58	0.75	3.92	0.68	-3.478	0.00**
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	3.49	0.68	3.55	0.55	-0.602	0.55
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการ ผลิต การแปรรูปและการตลาด	3.34	0.52	3.41	0.43	-1.098	0.27
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม	3.85	0.77	4.06	0.51	-2.249	0.01*
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.48	0.72	3.59	0.63	-1.213	0.23
ความคาดหวังโดยรวม	3.57	0.59	3.71	0.42	-2.244	0.03*

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 31 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม พบว่า ในภาพรวม ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม กลุ่มเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวม ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

4. ระยะเวลาที่อาศัยต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาจำนวนและร้อยละ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัย กลุ่มเกษตรกรมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ทุกครัวเรือน ร้อยละ 100.0 จึงทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลการแบ่งกลุ่มดังกล่าวมาทดสอบหาสมมติฐานในข้อนี้ได้

5. การได้รับการอบรมด้านการอาชีพการเกษตรต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามการได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตร

(n = 240)

ความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ การเกษตร	การได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตร				t	Sig
	ไม่เคย		เคย			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยี การเกษตร	3.69	0.85	3.71	0.72	-0.172	0.86
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	3.42	0.66	3.53	0.63	-1.060	0.29
ด้านการพัฒนารูทกิจชุมชนเพื่อการ ผลิต การแปรรูปและการตลาด	3.30	0.53	3.38	0.48	-0.950	0.34
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม	3.95	0.69	3.93	0.69	0.191	0.85
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.46	0.83	3.53	0.65	-0.626	0.53
ความคาดหวังโดยรวม	3.58	0.60	3.63	0.52	-0.54	0.59

จากตารางที่ 32 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามการได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตร พบว่า ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตรแตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. พื้นที่ที่เกษตรกรอาศัยต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 33 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
การเกษตรในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามพื้นที่ที่เกษตรกรอาศัย

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	9.854	3.285	6.360	0.00**
	ภายในกลุ่ม	236	121.882	0.516		
	รวม	239	131.737			
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	1.618	0.539	1.352	0.26
	ภายในกลุ่ม	236	94.155	0.399		
	รวม	239	95.773			
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อการผลิต การแปรรูปและ การตลาด	ระหว่างกลุ่ม	3	1.067	0.356	1.508	0.21
	ภายในกลุ่ม	236	55.680	0.236		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	5.244	1.748	3.836	0.10
	ภายในกลุ่ม	236	107.533	0.456		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	3	5.401	1.800	4.001	0.01*
	ภายในกลุ่ม	236	106.191	0.450		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.927	.976	3.504	0.02*
	ภายในกลุ่ม	236	65.708	.278		
	รวม	239	68.635			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 33 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
การเกษตร จำแนกตามพื้นที่ที่เกษตรกรอาศัย พบว่า ในภาพรวม พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีโซนพื้นที่ที่
เกษตรกรอาศัยแตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน และเมื่อ
พิจารณาความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรรายด้านพบว่ามีความแตกต่างกัน 2 ประเด็น คือ
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้

จากผลที่พบว่ามีความแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวมและในรายด้าน ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ด้วยวิธีการของ LSD เพื่อหาว่าโซนพื้นที่ที่อาศัยใดบ้างที่มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร แตกต่างกัน ดังนี้

การศึกษาค้นหาความแตกต่างเป็นรายคู่ของความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมจำแนกตามพื้นที่ที่อาศัย

ตารางที่ 34 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพในภาพรวมที่มีพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

พื้นที่อาศัย	\bar{X}	S.D.	พื้นที่อาศัย			ได้ฝ่าย
			เหนือ โครงการ	กลาง โครงการ	บริเวณก่อตั้ง โครงการ	
เหนือโครงการ	3.57	0.59	-	-	-	-
กลางโครงการ	3.32	0.69		-	0.00**	0.00**
บริเวณก่อตั้งโครงการ	3.71	0.45			-	-
ได้ฝ่าย	3.65	0.50				-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 34 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีโซนพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่อาศัยกลางโครงการ ($\bar{X} = 3.32$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวม น้อยกว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยก่อตั้งโครงการ ($\bar{X} = 3.71$) และได้ฝ่าย ($\bar{X} = 3.65$)

การศึกษาค้นหาความแตกต่างเป็นรายคู่ของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร จำแนกตามพื้นที่ที่อาศัย

ตารางที่ 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
 ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร ที่มีพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกัน
 เป็นรายคู่

(n = 240)

พื้นที่อาศัย	\bar{X}	S.D.	พื้นที่อาศัย			ได้ฝ่าย
			เหนือ โครงการ	กลาง โครงการ	บริเวณก่อตั้ง โครงการ	
เหนือโครงการ	3.56	0.67	-	0.05*	-	-
กลางโครงการ	3.18	0.69		-	0.00**	0.00**
บริเวณก่อตั้งโครงการ	3.76	0.73			-	-
ได้ฝ่าย	3.83	0.73				-

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร ที่มีโซนพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่อาศัยกลางโครงการ ($\bar{X} = 3.18$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร น้อยกว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยเหนือโครงการ ($\bar{X} = 3.56$) ก่อตั้งโครงการ ($\bar{X} = 3.76$) และได้ฝ่าย ($\bar{X} = 3.83$)

การศึกษาความแตกต่างเป็นรายคู่ของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ จำแนกตามพื้นที่ที่อาศัย

ตารางที่ 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
 ในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่มีพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

พื้นที่อาศัย	\bar{X}	S.D.	พื้นที่อาศัย			
			เหนือ โครงการ	กลาง โครงการ	ก่อตั้ง โครงการ	ใต้ฝาย
เหนือโครงการ	3.61	0.71	-	-	-	-
กลางโครงการ	3.44	0.88		-	0.04*	-
บริเวณก่อตั้งโครงการ	3.77	0.73			-	0.00**
ใต้ฝาย	3.41	0.58				-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่มีโซนพื้นที่ที่อาศัยแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่อาศัยก่อตั้งโครงการ ($\bar{X} = 3.77$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ มากกว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัย ใต้ฝาย ($\bar{X} = 3.41$) และ เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่บริเวณกลางโครงการ ($\bar{X} = 3.44$)

7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 37 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
 การเกษตร จำแนกตามขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	6.075	2.025	3.803	0.01*
	ภายในกลุ่ม	236	125.662	0.532		
	รวม	239	131.737			
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	2.119	0.706	1.780	0.15
	ภายในกลุ่ม	236	93.654	0.397		
	รวม	239	95.773			

ตารางที่ 37 (ต่อ)

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อการผลิต การแปรรูปและ การตลาด	ระหว่างกลุ่ม	3	1.022	0.341	1.443	0.23
	ภายในกลุ่ม	236	55.725	0.236		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.162	1.054	2.269	0.08
	ภายในกลุ่ม	236	109.615	0.464		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	3	0.600	0.200	0.426	0.73
	ภายในกลุ่ม	236	110.991	0.470		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.248	.749	2.664	.05*
	ภายในกลุ่ม	236	66.387	.281		
	รวม	239	68.635			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน พบว่า ในภาพรวม และด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร กลุ่มเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวมและในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ด้วยวิธีการของ LSD เพื่อหาว่าช่วงขนาดพื้นที่ทำการเกษตรใดบ้างที่มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร แตกต่างกัน

ตารางที่ 38 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
ในภาพรวมที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนแตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	\bar{X}	S.D.	ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน			
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	11-20 ไร่	21-30 ไร่	31 ไร่ขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	3.77	0.51	-	0.04*	-	0.01*
11-20 ไร่	3.59	0.56		-	-	-
21-30 ไร่	3.59	0.57			-	-
31 ไร่ขึ้นไป	3.52	0.49				-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.77$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวม มากกว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-20 ไร่ ($\bar{X} = 3.59$) และมากกว่า 31 ไร่ ($\bar{X} = 3.52$)

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนา
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
แตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	\bar{X}	S.D.	ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน			
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	11-20 ไร่	21-30 ไร่	31 ไร่ขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	3.97	0.68	-	0.01*	0.03*	0.00**
11-20 ไร่	3.63	0.79		-	-	-
21-30 ไร่	3.65	0.73			-	-
31 ไร่ขึ้นไป	3.57	0.71				-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 39 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนแตกต่างกันเป็นรายกลุ่ม พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.97$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร มากกว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-20 ไร่ ($\bar{X} = 3.63$) และมากกว่าขนาดพื้นที่ 21-30 ไร่ ($\bar{X} = 3.65$) และมากกว่า 31 ไร่ ($\bar{X} = 3.57$)

8. ขนาดการครอบครองที่ดินต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามขนาดการครอบครองที่ดิน

(n = 240)						
ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	6.075	2.025	3.803	0.01*
	ภายในกลุ่ม	236	125.662	0.532		
	รวม	239	131.737			
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	3	2.119	0.706	1.780	0.15
	ภายในกลุ่ม	236	93.654	0.397		
	รวม	239	95.773			
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	3	1.022	0.341	1.443	0.23
	ภายในกลุ่ม	236	55.725	0.236		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.162	1.054	2.269	0.08
	ภายในกลุ่ม	236	109.615	0.464		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	3	0.600	0.200	0.426	0.73
	ภายในกลุ่ม	236	110.991	0.470		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.248	.749	2.664	.05*
	ภายในกลุ่ม	236	66.387	.281		
	รวม	239	68.635			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 40 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ การเกษตร จำแนกขนาดการครอบครองที่ดิน พบว่า ในภาพรวม และด้านการสนับสนุนความรู้ และเทคโนโลยี การเกษตร กลุ่มเกษตรกรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวมและในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ด้วยวิธีการของ LSD เพื่อหาว่าช่วงขนาดพื้นที่ทำการเกษตรใดบ้างที่มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร แตกต่างกัน

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีขนาดการครอบครองที่ดินแตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

ขนาดการครอบครองที่ดิน	\bar{X}	S.D.	ขนาดการครอบครองที่ดิน			
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	11-20 ไร่	21-30 ไร่	31 ไร่ขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	3.77	0.51	-	0.04*	-	0.01*
11-20 ไร่	3.59	0.56		-	-	-
21-30 ไร่	3.59	0.57			-	-
31 ไร่ขึ้นไป	3.52	0.49				-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 41 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีขนาดการครอบครองที่ดินแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.77$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวม มากกว่า เกษตรกรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินระหว่าง 11-20 ไร่ ($\bar{X} = 3.59$) และมากกว่า 31 ไร่ ($\bar{X} = 3.52$)

ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนา
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีขนาดการครอบครองที่ดิน
แตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

ขนาดการครอบครอง ที่ดิน	\bar{X}	S.D.	ขนาดการครอบครองที่ดิน			
			น้อยกว่าหรือ เท่ากับ 10 ไร่	11-20 ไร่	21-30 ไร่	31 ไร่ขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	3.97	0.68	-	0.01**	0.03*	0.00**
11-20 ไร่	3.63	0.79		-	-	-
21-30 ไร่	3.65	0.73			-	-
31 ไร่ขึ้นไป	3.57	0.71				-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 42 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.97$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร มากกว่า เกษตรกรที่มีขนาดการครอบครองที่ดินระหว่าง 11-20 ไร่ ($\bar{X} = 3.63$) และมากกว่าขนาดพื้นที่ 21-30 ไร่ ($\bar{X} = 3.65$) และมากกว่า 31 ไร่ ($\bar{X} = 3.57$)

9. จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่ต่างกัน

ตารางที่ 43 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามจำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน

(n = 240)

ความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ การเกษตร	จำนวนแรงงานทางการเกษตร				t	Sig
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 คน		10 คนขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยี การเกษตร	3.78	0.76	3.62	0.70	1.669	0.10
ด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	3.59	0.67	3.40	0.49	2.135	0.03*
ด้านการพัฒนารูทกิจชุมชนเพื่อการ ผลิต การแปรรูปและการตลาด	3.40	3.31	0.49	0.48	1.354	0.18
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม	4.04	0.71	3.78	0.62	2.880	0.01*
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.56	0.73	3.47	0.61	1.013	0.31
ความคาดหวังโดยรวม	3.69	0.56	3.53	0.50	2.315	0.02*

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 43 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามจำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน พบว่า ในภาพรวม ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม กลุ่มเกษตรกร ที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรแตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 คน จะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวม ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรมากกว่า 10 คนขึ้นไป

10. ค่าใช้จ่ายในการเกษตรต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 44 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเกษตร

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.597	0.298	0.539	0.58
	ภายในกลุ่ม	237	131.140	0.553		
	รวม	239	131.737			
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.165	8.251E-	0.205	0.82
	ภายในกลุ่ม	237	95.608	02		
	รวม	239	95.773	0.403		
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	2	0.497	0.248	1.046	0.35
	ภายในกลุ่ม	237	56.250	0.237		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.708	0.354	0.748	0.47
	ภายในกลุ่ม	237	112.069	0.473		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.325	0.663	1.424	0.24
	ภายในกลุ่ม	237	110.267	0.465		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.450	0.225	0.782	0.50
	ภายในกลุ่ม	237	68.185	0.288		
	รวม	239	68.635			

จากตารางที่ 44 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ การเกษตร จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเกษตร พบว่า ในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน กลุ่มเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในการเกษตรที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

11. รายได้รวมของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 45 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามรายได้รวมของครัวเรือน

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	2	4.848	2.424	4.527	0.01*
	ภายในกลุ่ม	237	126.889	0.535		
	รวม	239	131.737			
ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	2	2.552	1.276	3.244	0.04*
	ภายในกลุ่ม	237	93.221	0.393		
	รวม	239	95.773			
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	2	0.472	0.236	0.995	0.37
	ภายในกลุ่ม	237	56.275	0.237		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	4.802	2.401	5.270	0.01*
	ภายในกลุ่ม	237	107.974	0.456		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.059	0.529	1.135	0.32
	ภายในกลุ่ม	237	110.533	0.466		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.338	1.169	4.179	0.02*
	ภายในกลุ่ม	237	66.297	0.280		
	รวม	239	68.635			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 45 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามรายได้รวมของครัวเรือน พบว่า ในภาพรวม ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้รวมของครัวเรือนที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวมและในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการของ LSD เพื่อหาว่าช่วงรายได้ใดบ้างที่มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร แตกต่างกัน

ตารางที่ 46 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
ในภาพรวมที่มีรายได้รวมของครอบครัวแตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

รายได้รวมของครอบครัว	\bar{X}	S.D.	รายได้รวมของครอบครัว		
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	50,000-99,999 บาท	100,000 บาทขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	3.49	0.58	-	0.01*	-
50,000-99,999 บาท	3.71	0.52	-	-	-
100,000 บาทขึ้นไป	3.65	0.46	-	-	-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 46 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวมที่มีรายได้รวมของครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท ($\bar{X} = 3.49$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในภาพรวม น้อยกว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวระหว่าง 50,000 – 99,999 บาท ($\bar{X} = 3.71$)

ตารางที่ 47 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตรที่มีรายได้รวมของครอบครัว
แตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

รายได้รวมของครอบครัว	\bar{X}	S.D.	รายได้รวมของครอบครัว		
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	50,000-99,999 บาท	100,000 บาทขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	3.52	0.77	-	0.01*	0.02*
50,000-99,999 บาท	3.81	0.73	-	-	-
100,000 บาทขึ้นไป	3.83	0.66	-	-	-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 47 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ที่มีรายได้รวมของครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท ($\bar{X} = 3.52$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร น้อยกว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวระหว่าง 50,000 – 99,999 บาท ($\bar{X} = 3.81$) และน้อยกว่า รายได้รวม 100,000 บาทขึ้นไป ($\bar{X} = 3.83$)

ตารางที่ 48 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร ที่มีรายได้รวมของครอบครัว แตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

รายได้รวมของครอบครัว	\bar{X}	S.D.	รายได้รวมของครอบครัว		
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	50,000-99,999 บาท	100,000 บาทขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	3.38	0.65	-	0.01*	-
50,000-99,999 บาท	3.61	0.65	-	-	-
100,000 บาทขึ้นไป	3.55	0.53	-	-	-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 48 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร ที่มีรายได้รวมของครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท ($\bar{X} = 3.38$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรน้อยกว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวระหว่าง 50,000 – 99,999 บาท ($\bar{X} = 3.61$)

ตารางที่ 49 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ
 ในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ที่มีรายได้รวมของครอบครัว
 แตกต่างกันเป็นรายคู่

(n = 240)

รายได้รวมของครอบครัว	\bar{X}	S.D.	รายได้รวมของครอบครัว		
			น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	50,000-99,999 บาท	100,000 บาทขึ้นไป
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท	3.76	0.74	-	0.00**	-
50,000-99,999 บาท	4.08	0.65	-	-	-
100,000 บาทขึ้นไป	3.93	0.61	-	-	-

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 49 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ที่มีรายได้รวมของครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาท ($\bar{X} = 3.76$) มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ ในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม น้อยกว่าเกษตรกรที่มีรายได้รวมของครอบครัวระหว่าง 50,000 – 99,999 บาท ($\bar{X} = 4.08$)

12. ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต (หนี้สิน) ต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 50 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต

(n = 240)

ตัวแปร	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการสนับสนุนความรู้ และเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.142	7.081E-02	0.128	0.88
	ภายในกลุ่ม	237	131.596	0.555		
	รวม	239	131.737			
ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.461	0.731	1.836	0.16
	ภายในกลุ่ม	237	94.312	0.398		
	รวม	239	95.773			
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อการผลิต การแปรรูปและ การตลาด	ระหว่างกลุ่ม	2	0.711	0.355	1.503	0.23
	ภายในกลุ่ม	237	56.036	0.236		
	รวม	239	56.747			
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.903	0.452	0.957	0.39
	ภายในกลุ่ม	237	111.873	0.472		
	รวม	239	112.776			
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.389	1.195	2.593	0.08
	ภายในกลุ่ม	237	109.203	0.461		
	รวม	239	111.592			
ความคาดหวังโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.601	0.300	1.046	0.35
	ภายในกลุ่ม	237	68.034	0.287		
	รวม	239	68.635			

จากตารางที่ 50 พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จำแนกตามลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต พบว่า ในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน กลุ่มเกษตรกรที่มีลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต (หนี้สิน) แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

13. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่างกันมีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 51 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม

(n = 240)

ความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ การเกษตร	การเป็นสมาชิกกลุ่ม				t	Sig
	เป็น		ไม่เป็น			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ด้านการสนับสนุนความรู้และ เทคโนโลยี การเกษตร	3.84	0.78	3.48	0.61	3.943	0.00**
ด้านความรู้และการถ่ายทอด เทคโนโลยี การเกษตร	3.62	0.64	3.32	0.57	3.604	0.00**
ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด	3.41	0.48	3.27	0.48	2.137	0.03*
ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและ สิ่งแวดล้อม	4.07	0.68	3.68	0.62	4.315	0.00**
ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	3.57	0.71	3.42	0.63	1.61	0.11
ความคาดหวังโดยรวม	3.72	0.54	3.43	0.48	4.012	0.00**

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 51 การเปรียบเทียบความคาดหวังของเกษตรกรที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน ยกเว้นด้านการปรับปรุง
พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ กลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนา
อาชีพการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรต่างๆ จะมีความคาดหวังต่อการ
พัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมและในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร
ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต
การแปรรูปและการตลาด และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่ม
เกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ตารางที่ 52 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่า นัยสำคัญ	ความคาดหวังของเกษตรกร	
		เป็นไปตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล			
1. อายุ	0.05*	✓	
2. ระดับการศึกษา		ไม่สามารถทดสอบสมมติฐานได้	
3. ตำแหน่งทางสังคม	0.03*	✓	
4. ระยะเวลาที่อาศัย		ไม่สามารถทดสอบสมมติฐานได้	
5. การได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตร	0.59		✓
6. พื้นที่ที่อาศัย	0.02*	✓	
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ			
7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน	0.05*	✓	
8. ขนาดการครอบครองที่ดิน	0.05*	✓	
9. จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน	0.02*	✓	
10. ค่าใช้จ่ายในการเกษตร	0.50		✓
11. รายได้รวมของครัวเรือน	0.02*	✓	
12. ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมา ดำเนินการผลิต	0.35		✓
ปัจจัยทางสังคม			
13. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	0.00*	✓	

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจะขอสรุปออกมาในรูปแบบการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ดังนี้

ข้อวิจารณ์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษา ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและร้อยละของความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ออกเป็นด้านต่างๆ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร
2. ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
3. ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด
4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม
5. ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

1. ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความคาดหวังด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับดิน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการทำการเกษตร การได้รับความรู้ในเรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน ก็จะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรมีการพัฒนาอาชีพการเกษตร ได้มาก

ส่วนข้อคำถามที่มีความคาดหวังการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรในระดับปานกลาง ได้แก่ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโครงการบ้านเกษตรกรนำอยู่และท่องเที่ยวเชิงเกษตร การได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในจังหวัดและท้องถิ่น การได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 การได้รับความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการได้รับการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ให้มีคุณภาพ หรือแม้กระทั่งความรู้เกี่ยวกับหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์ ยังเป็นเรื่องที่เกษตรกรคิดว่ายังห่างไกลกับการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ที่เกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดนั้น อาจจะเนื่องจากกลุ่มเกษตรกร มีความเข้าใจในเรื่องแผนว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเข้าใจยาก และคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตในการพัฒนาอาชีพมากนัก จึงทำให้กลุ่มเกษตรกรให้

ความคาดหวังกับการความรู้เรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในจึงมีความคาดหวังน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ

2. ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมและในรายข้อ กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังด้านความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร ในระดับปานกลาง มีเพียง 2 ประเด็นที่มีความคาดหวังในระดับมาก ได้แก่ ความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการผลิตในเรื่องเทคโนโลยีการตรวจสอบและควบคุมการผลิตในระดับไร่นาไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีความตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งการได้รับข่าวสารที่มากขึ้นจะทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจได้กว้างขวางมากขึ้น และดำเนินวิธีการในการผลิตต่างๆ ได้ถูกต้องโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และในประเด็นการได้รับความรู้โดยวิธีการส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นแกนนำเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกรในการเผยแพร่ความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรเกษตรกรนั้น จะทำให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ได้เร็วมากขึ้น ประกอบกับเกษตรกรนั้นจะมีความเข้าใจปัญหาในพื้นที่ที่อยู่แล้ว การได้รับการพัฒนาให้สามารถเป็นวิทยากรได้ จะสามารถช่วยให้การพัฒนาอาชีพเกษตรกรเป็นไปได้อย่างถูกต้องทิศทาง พร้อมทั้งสามารถกระจายความรู้ได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการตลาดในเรื่องข้อมูลราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดในท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมิได้คาดหวังถึงการแปรรูปสินค้าของตนเอง หรือของท้องถิ่น ดังนั้น การได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่เกษตรกรมิได้คาดหวังมากนัก และคิดว่าการพัฒนาอาชีพของตนเองคงยังมีได้ถึงขั้นการพัฒนาอาชีพในระดับการแปรรูปสินค้าเพื่อการจำหน่าย

3. ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมและในรายข้อทุกข้อ กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังมากที่สุดในประเด็นที่จะลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรต้องการที่จะพึ่งพา

ตนเอง และพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างมีภูมิคุ้มกัน โดยไม่เป็นหนี้เพื่อการลงทุน ซึ่งจากผลดังกล่าว สอดคล้องกับรายชื่อที่เกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องความคาดหวังที่จะลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยกู้เงินจากเพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง ซึ่งการกู้ยืมเงินเครือข่ายนี้ น่าจะทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งในภายหลังได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรไม่ต้องการให้เกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น

4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม สามารถวิเคราะห์ผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมกลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องการพัฒนาคุณภาพดินให้เหมาะสมโดยวิธีการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่จะพบปัญหาเรื่องดินเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งวิธีการหนึ่งในการปรับปรุงดิน คือ การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ทดแทนปุ๋ยเคมี โดยการใช้ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยคอกจะเป็นการช่วยรักษาสภาพของดิน รักษาสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่เกษตรกรสามารถกระทำได้ และไม่ไกลตัวจนเกินไป

ส่วนประเด็นที่เกษตรกรมีความคาดหวังในระดับปานกลาง มี 2 ประเด็น ได้แก่ ความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก รวมทั้งในประเด็นการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการกำหนดแผนการใช้น้ำของสมาชิก ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการน้ำชลประทาน เกษตรกรอาจเห็นว่าเป็นเรื่องที่ตนเองดำเนินการได้ยากลำบาก ต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยดำเนินการ รวมทั้งในเรื่องของแผนการต่าง ๆ เกษตรกรมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ไกลตัวและมีความรู้ไม่มากนัก

5. ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมและในรายชื่อทุกประเด็น กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังมากที่สุดในประเด็นความคาดหวังว่าผู้รับผิดชอบ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน การคัดเลือกปรับปรุง พัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เช่น เกษตรตำบล ภาครัฐ หมอคนจะช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจาก การจะคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่างๆ ต้องผ่านจากกระบวนการเรียนรู้มาในระดับหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

จะมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงทำให้เกษตรกรคาดหวังที่จะได้รับความรู้จากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับผล ที่พบว่า เกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ด้วยตัวของตนเอง ซึ่งการปรับปรุงพันธุ์ต่าง ๆ ถ้าดำเนินการด้วยตนเอง อาจจะทำให้เสียเวลาในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้แนะนำ อาจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ผิดวิธีได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตได้เช่นกัน

6. ในภาพรวมความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตร จากผลการศึกษาจะพบว่า เกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรอาจจะประสบปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมทั้งปัญหาด้านดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งการสร้างฝายนั้นอาจจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องน้ำ ได้ตรงประเด็นปัญหามากที่สุด สามารถป้องกันน้ำท่วมได้รวมทั้งสามารถป็นน้ำจากฝายในช่วงฤดูแล้ง ดินอาจจะเกิดความชุ่มชื้นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกษตรกรมีความคาดหวังในด้านนี้มากที่สุด แต่ในด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด และด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ มีความคาดหวังในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ในด้านการผลิตแปรรูปและการตลาด เกษตรกรอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถึงขั้นการสร้างรายได้ด้วยการตลาด รวมทั้งในด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เกษตรกรอาจจะมีการปรับปรุงบำรุงพันธุ์ที่ติดอยู่แล้ว ซึ่งการปรับปรุงพันธุ์อาจจะไม่ใช่ปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่มากนัก จึงทำให้ความคาดหวังมีไม่มาก รวมทั้งในด้านความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยี อาจจะทำให้เกษตรกรมีความรู้ มีข้อมูล แต่อาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนให้สามารถปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองรู้ได้ ซึ่งเกษตรกรมีความคาดหวังในการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรมากกว่าด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยี

7. จากผลการศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตร จำแนกตามพื้นที่เกษตรกรอาศัยอยู่ จะพบว่า เกษตรกรในพื้นที่ตั้งของโครงการ จะมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพเกษตร อยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรในพื้นที่เหนือโครงการ กลางโครงการ และพื้นที่ใต้ฝาย ที่มีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพเกษตรในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในที่ตั้งของโครงการ จะมีความคาดหวังกับการก่อสร้างฝายมาก เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรพื้นที่เหล่านี้ จะได้รับผลประโยชน์จากการใช้น้ำที่สุด รวมทั้งเมื่อมีฝายเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ของตนเอง ก็มีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพของตนเองเพิ่มมากขึ้น

โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการได้รับการพัฒนาในด้านดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมดังกล่าว จะทำให้การพัฒนาดินในพื้นที่ดินฝาย มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ทำการเปรียบเทียบกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ อายุ ตำแหน่งทางสังคม การได้รับการฝึกอบรม พื้นที่ที่อาศัย ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ขนาดการครองครองที่ดิน จำนวนแรงงานทางการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการเกษตร รายได้รวมของครัวเรือน ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุน และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. อายุต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมและด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี จะมีความคาดหวังมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า จะมีความคาดหวังหรือยังมีความกระตือรือร้นที่ต้องการจะเรียนรู้ในการที่จะได้รับความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อมาพัฒนาอาชีพของตนเอง ซึ่งสรีระทางร่างกาย การจดจำข้อมูลต่างๆ จะมีความพร้อมมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก และการพัฒนาอาชีพจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาพอสมควร จึงทำให้ผู้ที่มีอายุมากขึ้น เริ่มรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความสนใจที่จะเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพมากเท่าที่ควร ผลการศึกษาที่ได้ ณรงค์ ต่อสุวรรณ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อยกับเกษตรกรที่มีอายุมาก มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนแตกต่างกัน

2. ตำแหน่งทางสังคมต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน โดยกลุ่มเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวม ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคม จะเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางในชุมชน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความมุ่งหวังที่จะให้มีการพัฒนาท้องถิ่น หรือพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนในระดับสูง และเป็นผู้นำในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ จึงทำให้ผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมมีความคาดหวังที่จะพัฒนาอาชีพการเกษตร

3. การได้รับการอบรมด้านการอาชีพการเกษตรต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตรแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การได้รับการอบรมมิได้เป็นปัจจัยที่ทำให้ความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากขึ้นหรือลดลง โดยผู้ที่ไม่ได้รับการอบรมหรือได้รับการอบรม ก็ต้องการที่จะพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ คนที่ได้รับการอบรมมาบ้างแล้ว ก็ต้องการที่จะได้เพิ่มความรู้ในด้านต่างๆ มากขึ้น ส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการอบรม ก็มีมีความคาดหวังที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพของตนเอง

4. พื้นที่ที่เกษตรกรอาศัยต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวม และในรายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละพื้นที่ หรือในแต่ละบริเวณที่อยู่อาศัยนั้น การประสบปัญหาทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และการปรับปรุงบำรุงพันธุ์แตกต่างกัน ทั้งนี้การพัฒนาอาชีพการเกษตรต้องพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพในแต่ละพื้นที่ โดยพื้นที่ได้ฝายอาจจะประสบปัญหาและต้องการการพัฒนาที่ต่างกับพื้นที่

เหนือฝาย เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเหนือโครงการ กลางโครงการ บริเวณที่ตั้งฝาย และได้ฝาย มีความมุ่งหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม ด้วยกันทั้งสิ้น

แต่ถึงอย่างไรก็ตามผลจากการแตกต่างเป็นรายคู่ของความคาดหวังเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ทั้งที่เป็นภาพรวมและที่เป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่บริเวณกลางโครงการ มีความคาดหวังแตกต่างกันกับเกษตรกรที่มีบริเวณที่อยู่ติดกับตัวฝาย และเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่ได้ฝาย โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่บริเวณกลางโครงการ มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังน้อยกว่าเกษตรกรทั้ง 2 พื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่บริเวณกลางโครงการเกิดภาวะน้ำท่วมหมู่บ้านเป็นเวลานาน นอกจากนี้ ทำให้พื้นที่ทำกินไม่สามารถเป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรได้ดีดังเช่นเคย เช่นการปลูกข้าวไม่ได้ ที่ทำกินสำหรับเลี้ยงสัตว์ก็หายไปเช่นกัน เกษตรกรอาศัยพื้นที่ในบริเวณนี้ เคยมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ สามารถหาอาหารจากธรรมชาติ จำพวก ของป่า หน่อไม้ เห็ด พืชผัก สัตว์ป่าลุ่มน้ำ จากป่าบุง ป่าทาม ที่เคยอุดมสมบูรณ์ แต่พอมีการก่อสร้างฝาย ป่าบุง ป่าทาม เปลี่ยนไปและมีปัญหาน้ำท่วม การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติลดลง จึงมีความคาดหวังกับโครงการชลประทาน ฝายลำเซบายน้อยกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยบริเวณอื่นๆ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาค่าเฉลี่ยของเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่บริเวณกลางโครงการชลประทานฝายลำเซบาย พบว่าอยู่ระดับปานกลาง นั้น หมายถึง เกษตรกรก็ยังคงมีความคาดหวัง ที่จะได้รับการพัฒนาอาชีพ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ดังนั้นเจ้าหน้าที่หรือผู้ส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ควรพิจารณาแก้ไขปัญหาทั้งทางอาชีพที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรพิจารณาถึงการแก้ปัญหาด้านสภาพที่เกษตรกรประสบอยู่ด้วย อาจทำคลองระบายน้ำ ทำคันดินกั้นน้ำที่เหมาะสม เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดจากน้ำท่วมได้

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนและขนาดการครอบครองที่ดินต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และขนาดการครอบครองที่ดินที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร โดยเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่น้อยจะมีความคาดหวังมากกว่าผู้ที่มีขนาดพื้นที่มาก ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรที่มีพื้นที่น้อยหรือมีพื้นที่การครอบครองที่ดินน้อย ก็ต้องการที่จะพัฒนาอาชีพการเกษตร ซึ่งมีพื้นที่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นไปในลักษณะการทำงานเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ซึ่งอาจจะนำมาซึ่งรายได้ได้เท่าเทียมกับการที่มีการผลิตที่เน้นแต่ปริมาณแต่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย จึงต้องการที่จะใช้สอยพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ตามหลักวิธีการที่ถูกต้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของณรงค์ ต่อสุวรรณ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินจำนวนน้อย มีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนมากกว่าเกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินจำนวนมาก

2. จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน โดยกลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 คน จะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรมากกว่า 10 คนขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานน้อย ก็คาดหวังว่า การได้รับความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร จะทำให้แรงงานที่มีอยู่มีประสิทธิภาพในการทำอาชีพการเกษตรได้มากขึ้น ซึ่งการมีจำนวนแรงงานน้อย อาจจะมีได้จ้างแรงงานจากนอกครัวเรือน เป็นสมาชิกในครอบครัว

ของตนเอง การได้เพิ่มทักษะความรู้ ก็จะทำให้สามารถพัฒนาอาชีพทางการเกษตรของครัวเรือนได้เป็นอย่างดี ส่วนครัวเรือนที่มีแรงงานมาก อาจเห็นว่าแรงงานดังกล่าวบางส่วนเป็นการจ้างมาเพื่อทำการเกษตร เลยอาจจะไม่มีความคาดหวังที่จะให้เกิดการพัฒนาอาชีพในจำนวนแรงงานของตนเองมากนัก และผลผลิตที่ได้ก็เน้นหนักไปที่การมีจำนวนแรงงานที่มากอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญชัย รั้งษ์ปัญญาภรณ์ (2546) ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ที่มีแรงงานเกษตรแตกต่างกันมีความคาดหวังแตกต่างกัน 6 ประเด็น

3. ค่าใช้จ่ายในการเกษตรต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในการเกษตรที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ค่าใช้จ่ายในการเกษตรเกิดขึ้นเมื่อทำการเกษตรอยู่แล้ว ประกอบกับปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายนั้น ค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันอาจจะมาจากวัตถุดิบที่ต่างกัน การเลือกซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่แตกต่างกัน โดยไม่ว่าเกษตรกรจะมีค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด ก็มีความคาดหวังถึงการพัฒนาอาชีพเพื่อมาลดภาระค่าใช้จ่ายด้วยกันทั้งสิ้น

4. รายได้รวมของครัวเรือนต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้รวมของครัวเรือนที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน ทั้งในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร ด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่มีรายได้น้อยจะมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีรายได้น้อยอาจรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวังกับการที่จะพัฒนาอาชีพของตนเอง รวมทั้งในทางกลับกันการไม่คิดที่จะพัฒนาอาชีพทางการเกษตรของตนเอง ไม่พยายามปรับปรุงการเกษตรให้ดีขึ้น รายได้ที่ได้จากการเกษตรก็จะไม่สามารถเพิ่มสูงขึ้นได้ รวมทั้งผู้ที่มีรายได้น้อยอาจจะทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวไม่มีอาชีพเสริมอย่างอื่นรองรับ เวลาส่วนใหญ่ก็หมดไปกับการทำการเกษตร จึงไม่มีเวลาที่จะเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อมาปรับปรุงพัฒนาอาชีพของตนเองได้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทรเพ็ญ สอพิมาย (2540) ได้ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทของการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรม

นครราชสีมา: ศึกษากรณีหมู่บ้านโนนแต่ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมาในด้านการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นต่างกัน

5. ลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต (หนี้สิน) ต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิต (หนี้สิน) ต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์มากหรือน้อย เกษตรกรก็ต้องการที่จะพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองด้วยกันทั้งนั้น ต้องการที่จะพัฒนาเพื่อการปลดหนี้สินที่มีอยู่ให้หมดไป ไม่ว่าจะหนี้สิน มีจำนวนมากน้อยเพียงใดก็ตาม ซึ่งโดยปกติธรรมดาของคนส่วนใหญ่ที่ไม่ต้องการจะมีหนี้สินอยู่แล้ว การที่ได้พัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเอง อาจจะส่งผลให้เกิดรายได้ที่มากขึ้นจากการทำการเกษตรอย่างถูกวิธี

ปัจจัยทางสังคม

1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่างกันมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ต่างกันมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแตกต่างกัน โดยกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรต่างๆ จะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมและในรายด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด และด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จะมีเครือข่ายในการรับรู้ข่าวสารต่างๆ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งทางการเกษตรนั้น ก็ถือว่าเป็นการให้ความสำคัญกับอาชีพที่ตนเองทำอยู่ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงทำให้มีความคาดหวังที่ต้องการจะเรียนรู้หรือเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นและทำอย่างถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญชัย รั้งมีปัญญาภรณ์ (2546) ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกัน 3 ประเด็น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมบางประการของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ และเพื่อศึกษาปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่หมู่บ้านบริเวณโครงการชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งพื้นที่ตามแผนที่ภูมิศาสตร์เป็นบริเวณต้นน้ำ กลางน้ำ บริเวณที่ตั้งตัวฝายและบริเวณใต้ฝาย จำนวนตัวอย่าง จำนวน 240 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษานี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เป็นหัวหน้าครัวเรือน อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จบการศึกษาระดับภาคบังคับ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม โดยอาศัยในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลา 5 ปีขึ้นไปทั้งหมด และเคยได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับความรู้เรื่องการอาชีพการเกษตร โดยได้รับการฝึกอบรมจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 11-20 ไร่ รองลงมา มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และมีพื้นที่ทางการเกษตร จำนวน 21-30 ไร่ น้อยที่สุด

พื้นที่การถือครองที่ดิน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีพื้นที่การถือครองที่ดิน จำนวน 11-20 ไร่ รองลงมา มีพื้นที่การถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และมีพื้นที่การถือครองที่ดินประมาณ 21-30 ไร่ น้อยที่สุด

จำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 คน และกลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน 10 คนขึ้นไป

แหล่งรายได้ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วง 50,000 – 99,999 บาทต่อปี รองลงมา มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 49,999 บาทต่อปี และมีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา กลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนหรือค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพการเกษตร อยู่ระหว่าง 10,000-19,999 บาท รองลงมา มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9,999 บาท และมีค่าใช้จ่าย 20,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด

การแสวงหาแหล่งทุนมาประกอบอาชีพการเกษตรหรือหนี้สิน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีหนี้สิน จำนวน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท รองลงมา มีหนี้สิน 40,001 บาทขึ้นไป และมีหนี้สินจำนวน 20,001-40,000 บาท

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร

เหตุผลที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม รองลงมา ให้ความเห็นว่าขาดคุณสมบัติในการเข้าร่วม และเห็นว่าไม่มีประโยชน์ น้อยที่สุด

ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ในภาพรวมกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือมีความคาดหวังในด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในด้านความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เมื่อพิจารณารายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดินมากที่สุด รองลงมาคือมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 และกลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

2. ด้านความรู้ข้อมูลข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการผลิตในเรื่องเทคโนโลยีการตรวจสอบและควบคุมการผลิตในระดับไร่นา ไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และคาดหวังในเรื่องที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นแกนนำเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกรในการเผยแพร่ความรู้มากที่สุด รองลงมาคือมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ผ่านกลุ่มอาชีพหรือเครือข่าย เช่น กลุ่มทำนา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลฯ และกลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่อง ที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการตลาดในเรื่องข้อมูลราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดในท้องถิ่น

3. ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังที่จะลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด รองลงมา มีความคาดหวังในการพัฒนาการผลิต โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปัจจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่น และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องความคาดหวังที่จะลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยกู้เงินจากเพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง

4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่องการพัฒนาคุณภาพดินให้เหมาะสมโดยวิธีการใช้ปุ๋ยคอก หมัก เพื่อปรับปรุงดิน รองลงมา มีความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการดูแลรักษาคุณภาพน้ำของสมาชิก โดยการไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในคลองส่งน้ำ และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่อง การบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในการกำหนดแผนการใช้น้ำของสมาชิก

5. ด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังว่า ผู้รับผิดชอบ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน การคัดเลือกปรับปรุง พัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เช่น เกษตรตำบลปศุสัตว์ หมอдинจะช่วยเหลือ รองลงมา มีความคาดหวังในเรื่องผู้เกี่ยวข้องจะช่วยเร่งรัดพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ให้มีคุณภาพ สูง ลดปัญหาการขาดแคลนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ในท้องถิ่น และมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ด้วยตัวของตนเอง

ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรจำแนกตามพื้นที่ที่เกษตรกรอาศัย

1. พื้นที่เหนือสุดของโครงการ

กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เหนือสุดของโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

2. พื้นที่กลางโครงการ

กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่กลางของโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

3. พื้นที่ก่อตั้งโครงการ

กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ก่อตั้งโครงการมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

4. พื้นที่ได้ฝาย

กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ได้ฝายมีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

ปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

ดิน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาด้านดิน คือ ปัญหาดิน มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ รongลงมาเป็นปัญหาดินเค็ม

ฝน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาฝน คือ ปัญหาฝนไม่ตก ตามฤดูกาล รongลงมา คือ ฝนตกทิ้งช่วง

การใช้น้ำชลประทาน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหา การใช้น้ำชลประทาน คือ ปัญหาการได้รับน้ำไม่เป็นที่ไปตามแผนการผลิต รongลงมาคือปัญหาได้รับ น้ำไม่เพียงพอ

พันธุ์พืช กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพันธุ์พืช คือ ปัญหาเมล็ดพันธุ์ราคาแพง คือ ปัญหาขาดความรู้ในการเลือกใช้พันธุ์พืชที่ดี

พันธุ์สัตว์ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพันธุ์สัตว์ คือ ปัญหาพันธุ์สัตว์ราคาแพง รongลงมา คือ ปัญหาขาดความรู้ในการเลือกพันธุ์สัตว์ที่ดี

พันธุ์สัตว์น้ำ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพันธุ์สัตว์น้ำ คือ ปัญหาขาดความรู้ในการเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่ดี รongลงมา คือ ปัญหาพันธุ์สัตว์น้ำราคาแพง

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ คือ ปัญหาราคาแพง รongลงมา คือ ปัญหาไม่มีสูตรตรวจสอบได้

แรงงาน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาแรงงาน คือ แรงงานค่าจ้างแพง รongลงมา คือ ปัญหาขาดแรงงาน

ผลผลิต กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาผลผลิต คือ ปัญหาผลผลิตต่ำ รongลงมา คือ ปัญหาคุณภาพผลผลิตไม่ดี

การตลาด กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการตลาด คือ ปัญหาราคาต่ำ รongลงมา คือ ปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการขาย

เงินทุน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาเงินทุน คือ ปัญหาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง รongลงมาคือ ปัญหาไม่มีเงินทุน

ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรภายในฟาร์ม กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าขาดความรู้ในการจัดทำแผน และปัญหาการขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อเสนอในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำแผนการพัฒนาอาชีพ กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างเห็นว่า ควรให้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการร่วมเสนอความคิดเห็นมากที่สุด รongลงมา ให้มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ และมีความเห็นน้อยที่สุดในการมีส่วนร่วมการจัดทำแผน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 13 สมมติฐาน แต่พบว่า มีการยอมรับและเป็นไปตามสมมติฐานได้เพียง 11 สมมติฐาน โดยพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรที่มีอายุ ตำแหน่งทางสังคม พื้นที่ที่อาศัย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ขนาดการครอบครองที่ดิน จำนวนแรงงานทางการเกษตรของครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 แต่เกษตรกรที่มีการได้รับการอบรมด้านอาชีพการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการเกษตร และลักษณะของการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการผลิตที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 (ตารางที่ 52)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่ชลประทาน ฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ จากผลการศึกษาและสรุปได้ว่า บริเวณการรับน้ำแต่ละพื้นที่โครงการมีความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพ สามารถจัดอันดับการคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตรพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ดังนี้

ตารางที่ 53 ความคาดหวังต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร

	การพัฒนาอาชีพการเกษตร				
	สนับสนุน	ความรู้ข้อมูล	ธุรกิจชุมชนเพื่อ	ทรัพยากรดิน	การปรับปรุง
บริเวณการพัฒนา	ความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร	ข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	การผลิต การแปรรูปและ การตลาด	น้ำและ สิ่งแวดล้อม	พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์
เหนือโครงการ	3	4	5	1	2
กลางโครงการ	5	3	4	1	2
ที่ตั้งโครงการ	3	4	5	1	2
ได้ฝาย	2	3	5	1	4

จะเห็นได้ว่า ทุกพื้นที่ของชลประทานฝายลำเซบาย ควรได้รับการพัฒนาอาชีพการเกษตรในอันดับแรก ควรมุ่งเน้นในการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรคาดหวังในการพัฒนาอาชีพมากที่สุด ส่วนในด้านอื่น ๆ ควรมุ่งเน้นความสำคัญตาม

ความคาดหวังในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีความคาดหวังแตกต่างกัน โดยในด้านธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด ควรมุ่งเน้นในการพัฒนาภายหลังจากการที่การพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อ การเพิ่มผลผลิตและเพื่อความยั่งยืนในการทำการเกษตรเสียก่อน จากนั้นค่อยมุ่งสู่การพัฒนาในด้าน การตลาดและการแปรรูปเพื่อการจำหน่าย

2. จากการศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ ที่พบว่า ความคาดหวัง ของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีความ คาดหวังมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำสิ่งที่เกษตรกรมีความคาดหวังในการพัฒนา อันดับแรกมาพัฒนา ซึ่งจะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรีบเข้าไปสร้างความเข้าใจและพัฒนาอาชีพการเกษตรโดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม ให้ความรู้ในรายละเอียดการปรับปรุงบำรุงดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่างๆ รวมทั้งควรมีการวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และ สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการพัฒนาอาชีพด้วย

3. จากการศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ ที่พบว่า ความคาดหวัง ของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด เกษตรกรมีความคาดหวังน้อยที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นการสร้างความเข้าใจในการ พัฒนาการเกษตรในขั้นการพัฒนาเป็นธุรกิจทางการเกษตร สร้างความเข้าใจในการได้รับประโยชน์ จากการเพิ่มมูลค่าของสินค้า และส่งเสริมการให้ความรู้และสร้างแรงกระตุ้นในการพัฒนาทาง เกษตรในขั้นแปรรูปให้มากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรริบหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทาง กายภาพที่สำคัญที่เกษตรกรประสบอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ปัญหาดินมีความสมบูรณ์ต่ำ ฝนไม่ตก ตามฤดูกาล การได้รับน้ำไม่เป็นไปตามแผนการผลิต เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ราคาแพง ปัญหาปุ๋ย ราคาแพง ปัญหาค่าจ้างแรงงานราคาสูง ผลผลิตต่ำ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการใน แต่ละด้าน ทั้งนี้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่กลางโครงการชลประทาน เพราะเป็นพื้นที่ที่ได้รับ น้ำท่วม เป็นพื้นที่ที่กว้าง และมาก

4. การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตร เป็นการระดมแนวคิดและการตัดสินใจเพื่อ นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการจูงใจให้เกษตรกรพยายามปฏิบัติเพื่อให้บรรลุความสำเร็จในอาชีพ เพื่อ การสร้างรายได้และสร้างความยั่งยืน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรมีความคาดหวังในเรื่อง ความรู้ด้านแผนพัฒนาน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขาดความรู้ ขาดการแนะนำ และขาดข้อมูลที่จะใช้

ในการจัดทำแผน ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนแผนพัฒนาอาชีพที่ได้จัดทำไว้ หรือจัดทำแผนพัฒนาอาชีพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และสนองต่อความต้องการของเกษตรกร โดยการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยท้องถิ่นเพื่อเป็นที่ปรึกษาและพิจารณาแผนพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับบริเวณพื้นที่ที่อาศัย

5. จากผลการศึกษาสมมติฐานที่พบว่า ผู้ที่มีอายุมาก และผู้ที่มีรายได้น้อย มีความคาดหวังในการพัฒนาอาชีพน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ เกิดความรู้สึกไม่กระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกร โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้น้อย ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาอาชีพทางการเกษตร ทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับในการพัฒนาอาชีพ และรู้สึกถึงความมีส่วนร่วมต่อสังคมในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของประชาชนต่อไป คือ พื้นที่เหนือฝาย กลางฝาย ที่ตั้งฝาย และได้ฝาย
2. ควรจะทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาในการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่โครงการชลประทานฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อจะได้จัดทำแผนพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาในการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรต่อไป
3. ควรมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environment Impact Assessment: EIA) ในพื้นที่ที่อยู่กลางโครงการชลประทาน ฝายลำเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อให้ได้แนวคิดที่ได้จากการวิจัย ไปพัฒนา สิ่งแวดล้อม ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อเกษตรกรในพื้นที่ชลประทาน ฝายลำเซบาย หรือพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมชลประทาน. 2549. โครงการฝายลำเขบาย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ.

กรุงเทพมหานคร: กรมชลประทาน.

กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน. 2545. รายงานสรุปสุดท้าย โครงการฝายลำเขบาย

อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน.

กิตติศักดิ์ ปรกติ. 2550. สิทธิชุมชน. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

โกศิญา วิริยะนันทวงศ์. 2548. ความคาดหวังและความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จันทร์เพ็ญ สอพิมาย. 2540. ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา: กรณีศึกษาหมู่บ้านโนนแต่ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จินตนา ภาณุเดชทิพย์. 2538. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์รายภาคในสาขาเกษตร: กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิตยา สุวรรณะชญ. 2526. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณรงค์ ต่อสุวรรณ. 2529. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดิเรก ฤกษ์ห่วย. 2524. การส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ พีเอฟไอ.

เดโช สวานานนท์. 2520. ปทานุกรมจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เนติวิษ ศรีพานิช. 2521. ความคาดหวังของเกษตรกรต่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์การเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บจก. ไทยดี ซี.เอ. 2545. รายงานสรุปสุดท้ายเสนอโดยกลุ่มวิศวกรที่ปรึกษา.
โครงการฝายลำเซบาย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ.

บุญชัย รัชชัญญากรณ์. 2546. ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
ในพื้นที่โครงการชลประทานห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์การเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรม. 2525. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล.

เพชรี หาลาภ. 2538. ความคาดหวังของของผู้บังคับบัญชาระดับกลางที่มีศักยภาพต่อการ
ปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาระดับล่างในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์. 2530. พฤติกรรมองค์การและการบริการ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

มนตรี กล้าจ่าย. 2547. เอกสารประกอบการประชุมเกษตรกรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด
จันทบุรี. กรุงเทพมหานคร.

- วิไลวรรณ ศรีสงคราม. 2549. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิ้ล กรุ๊ป.
- สุนีย์ ธีรดากร. 2424. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์สงเคราะห์เด็กปากเกร็ด.
- อึ้งใน โกศิญา วิริยานันทวงศ์. 2548. **ความคาดหวังและความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีจังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุกัญญา จงใจภักดี. 2532. **การศึกษาเฉพาะกรณีเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกลิสงฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์การเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวัฒน์ ศิริรินทร์. 2549. **บทสรุปการวางแผนกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: ซี แอนด์ เอ็น, หจก.
- สิน พันธุ์พินิจ. 2549. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.
- สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ. 2551. **แผนที่สังเขปประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดของและอำเภอในจังหวัดอำนาจเจริญ: ข้อมูลการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2551**.
- อิทธิพล อัจฉริยะประดิษฐ์, พ.ต.ต. 2542. **ความคาดหวังต่อบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม: ศึกษาเฉพาะประชาชนผู้เข้าร้องทุกข์กล่าวโทษ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัญญาพรรณ วงศ์อุปราช. 2544. **ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบล สร้างถ่อน้อย. 2550-2552. **แผนพัฒนาตำบลระยะสามปี**. องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ.

องค์การบริหารส่วนตำบลหัวตะพาน. 2550-2552. **แผนพัฒนาตำบลระยะสามปี.**

องค์การบริหารส่วนตำบลหัวตะพาน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ.

องค์การบริหารส่วนตำบลคำพระ. 2550-2552. **แผนพัฒนาตำบลระยะสามปี.**

องค์การบริหารส่วนตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ.

Murray, R.G. and E.H. Charles. 1958. **Reading in Social Psychology.** 3rd ed. New York:

Henry Halt Murray and Charles. อ้างใน อัครารวรรณ วงศ์อุปราช. 2544. **คาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Nadler and Lawler. n.d. อ้างใน สุพล เสืออ่อง. 2535. **ความคาดหวังในคุณภาพชีวิตของนักศึกษา**

นอกระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Oxford University. 1989. **The Oxford English Dictionary.** Second Edition Volume Oxford.

Oxford: Oxford University. อ้างใน อิทธิพล อัจฉริยะประดิษฐ์. 2542. **ความคาดหวังต่อบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม: ศึกษาเฉพาะประชาชนผู้เข้าร้องทุกข์กล่าวโทษ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Sarbin, T.R. 1994. **Construting the Social.** New York: Great Britain: Glas Gow Co., Ltd.

อ้างใน เพชร หาลาก. 2538. **ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาระดับกลางที่มีศักยภาพต่อการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาระดับล่างในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Vroom, V.H. 1970. "Industrial Sociol Psychology". In Vroom, V.H. Vroom and E.L. Deci (eds.).

Management and Motivation. Harmondworth: Penguin Book Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
ในพื้นที่โครงการชลประทานฝายเขบาย จังหวัดอำนาจเจริญ

คำชี้แจง

1. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และหรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้
2. แบบสัมภาษณ์บางข้อ สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
3. ในกรณีที่ไม่มีคำตอบให้ระบุเหตุผลทุกข้อด้วยว่า ทำไมไม่มีคำตอบ

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบลอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล และกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง
-ตำแหน่งในครัวเรือน () หัวหน้าครัวเรือน () ผู้นำอาชีพ () อื่นๆ.....
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา
() ไม่ได้เรียน
() จบการศึกษาภาคบังคับ (ป.4/ป6.) (ระบุ)

4. ตำแหน่งทางสังคม

- ไม่มี
- มี (ถ้ามี) ตำแหน่ง.....
 - กำนัน,
 - ผู้ใหญ่บ้าน
 - สมาชิก อบต.
 - กรรมการองค์กร.....
 - ผู้นำหรืออื่นๆ.....

5. ระยะเวลาอาศัยในหมู่บ้าน

- น้อยกว่า 1 ปี
- 1 ปี
- 2 ปี
- 3-5 ปี
- 5 ปีขึ้นไป

6. ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับความรู้เรื่องการอาชีพการเกษตร

- ไม่เคย
- เคย (ถ้าเคยได้รับการอบรมจากแหล่งใดบ้าง ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - พ่อ แม่หรือบรรพบุรุษ
 - เพื่อนบ้าน
 - ฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จ
 - ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรท้องถิ่น
 - หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
 - สถานศึกษา
 - แพลงสาธิตหรือไร่นาดูอย่าง
 - อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร

7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และลักษณะการถือครอง (ปี 2549/2550)

7.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

- 0-10 ไร่
- 11-20 ไร่
- 21-30 ไร่
- 31 ไร่ ขึ้นไป

7.2 ลักษณะการถือครอง

- 0-10 ไร่
- 11-20 ไร่
- 21-30 ไร่
- 31 ไร่ ขึ้นไป

8. จำนวนแรงงานทางการเกษตรครัวเรือน

- | | |
|---------------------------------|--------------|
| 8.1 สมาชิกครัวเรือนทั้งหมด | จำนวน.....คน |
| 8.2 แรงงานในครัวเรือน | จำนวน.....คน |
| 8.3 แรงงานประจำ | จำนวน.....คน |
| 8.4 แรงงานจ้างชั่วคราวตามฤดูกาล | จำนวน.....คน |
| 8.5 แรงงานอื่นๆ (ไปรตระบุ) | จำนวน.....คน |

9. แหล่งที่มาของรายได้ (ปี 2549/2550)

9.1 รายได้จากภาคการเกษตร บาท/ปี

(1) ข้าวและพืชไร่

ที่มาของรายได้	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (หน่วย)				ราคา/ หน่วย (บาท)	รายได้ รวม (บาท)
		บริโภค	เก็บไว้ ทำพันธุ์	ขาย	รวม		
1. ทำนา							
- ข้าวเหนียว
- ข้าวเจ้า
2. ทำไร่							
- อ้อย
- มันสำปะหลัง
- ข้าวโพด (เลี้ยงสัตว์)
- ถั่วลิสง
- ถั่วเขียว
- แดง โม
-
-

รวมรายได้จากข้าวและพืชไร่ บาท/ปี

(2) ไม้ผล พืชผัก และไม้ดอก

ที่มาของรายได้	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (หน่วย)			ราคา/หน่วย (บาท)	รายได้รวม (บาท)
		ใช้บริโภค	ขาย	รวม		
1. ไม้ผล						
- มะพร้าว
- มะม่วง
- มะนาว
-
2. พืชผัก						
- ข้าวโพด
(ฝักสด / ฝักอ่อน)						
- พริกทอง
- มะละกอ
- ฝรั่ง
3. ไม้ดอก						
-
รวมรายได้จากไม้ผล พืชผักและไม้ดอก						บาท/ปี

(3) การเลี้ยงสัตว์

ที่มาของรายได้	จำนวน (ตัว)	ผลผลิต (หน่วย)			ราคา/หน่วย (บาท)	รายได้รวม (บาท)
		ใช้บริโภค	ขาย	รวม		
1. โคเนื้อ
2. กระบือ
3. หมู
4. เป็ด / ห่าน
5. ไก่
6. ไข่
รวมรายได้จากการเลี้ยงสัตว์						บาท/ปี

(4) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ที่มาของรายได้	พื้นที่ (บ่อ/ไร่)	ผลผลิต (หน่วย)			ราคา/หน่วย (บาท)	รายได้รวม (บาท)
		ใช้บริโภค	ขาย	รวม		
1. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
1.1 ปลาคูก / ปลาช่อน
1.2 ปลานิล / ปลาไน
1.3 ปลาตะเพียน
1.4 อื่นๆ

รวมรายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ บาท/ปี

9.2 รายได้นอกภาคเกษตร บาท/ปี

ที่มาของรายได้	รายได้ (บาท/เดือน)	ระยะเวลาของ (เดือน/ปี)	รายได้รวม (บาท)
1. เงินเดือนประจำ
2. รับจ้าง ระบุ
3. ทำการค้า
4. งานฝีมือ ระบุ
5. ค่าเช่าต่างๆ
6. เงินที่ได้รับจากบุคคลอื่น
7. อื่นๆ ระบุ

รวมรายได้ทั้งหมด บาท/ปี

10. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา (ปี 2549/2550)

10.1 ค่าใช้จ่ายครัวเรือน

ลำดับที่	ประมาณ	จำนวนเงิน (บาท/ปี)
1.	ค่าอาหารและเครื่องดื่ม / วัน / ครอบครัว
2.	เสื้อผ้า / ปี / ครอบครัว
3.	การศึกษาบุตร / ปี / ครอบครัว
4.	ค่ารักษาพยาบาล / ปี / ครอบครัว
5.	ค่าซ่อมแซมและต่อเติมบ้าน / ปี
6.	ค่าการติดต่อสื่อสาร (จดหมาย-โทรศัพท์) / เดือน
7.	ค่าไฟฟ้า / เดือน
8.	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าซ่อมบำรุงพาหนะ / เดือน
9.	ค่าเดินทาง / เดือน
10.	ค่าการกุศล - ช่วยเหลืองานสังคม / เดือน
11.	อื่นๆ ระบุ.....
รวม		

10.2 ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพการเกษตร

ลำดับที่	ประมาณ	จำนวนเงิน (บาท/ปี)
1.	ค่ารถไถ/พรวนดิน
2.	ค่านุ้ย
3.	ค่าจ้างแรงงาน
4.	ค่าขนส่งผลผลิต
5.	ค่ายาปราบศัตรูพืช
6.	ค่ายากำจัดวัชพืช
7.	ค่าเช่าที่ดิน
8.	ค่าอื่นๆ (ระบุ)
รวม		

11. การแสวงหาแหล่งทุนมาประกอบอาชีพการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ลำดับที่	แหล่งทุน	วิธีการได้มา ยืม/ให้เปล่า	จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ (บาท)	การใช้จ่ายเงินที่กู้ยืมมา ส่วนมากเพื่อ ^{1/}
1.	ธ.ก.ส.	
2.	สหกรณ์การเกษตร	
3.	กลุ่มออมทรัพย์	
4.	ญาติ	
5.	เพื่อน	
6.	อื่นๆ ระบุ.....	
รวมสินเชื่อกทั้งหมด.....				บาท

หมายเหตุ: ^{1/} ให้ระบุหมายเลขข้างล่างลงในช่องการใช้จ่ายเงินที่กู้ยืม

1. ใช้ในการเกษตร ระบุ
2. ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ระบุ
3. การดำรงชีพในครัวเรือน ระบุ
4. ซ่อมแซมบ้าน หรือต่อเติมบ้านหรือสร้างบ้าน
5. อื่นๆ ระบุ

12. การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร

12.1 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันใด หรือไม่ (ทั้งนี้ เป็นทางการและไม่เป็นทางการ)

() เป็น (ตอบข้อ 5.2)

() ไม่เป็น (ตอบข้อ 5.3)

12.2 ลักษณะการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม / สถาบัน	สภาพการเป็นสมาชิก		กิจกรรมที่ทำ
		กรรมการ (ระบุตำแหน่ง)	สมาชิกทั่วไป	
1.	สหกรณ์การเกษตร			
2.	กลุ่มเกษตรกร			
3.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร			
4.	กลุ่มยุวเกษตรกร			
5.	กลุ่มผู้ใช้น้ำ			
6.	ร.ก.ส.			
7.	อื่นๆ (ระบุ)			

12.3 เหตุผลที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบัน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () ไม่น่าสนใจ
- () ไม่มีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม
- () เห็นว่าไม่มีประโยชน์
- () ขาดคุณสมบัติในการเข้าร่วม
- () ไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งกลุ่ม / สถาบันในท้องถิ่น
- () อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

1. ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง “การสนับสนุนความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตร”

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และยุทธศาสตร์การเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด					
2. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรเกษตรกรมากน้อยเพียงใด					
3. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการบ้านเกษตรกรที่อยู่และท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในจังหวัดและท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด					
5. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมากน้อยเพียงใด					
6. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุง บำรุงดินมากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งและดำเนินงาน เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการสามไร่แแก่น มากน้อยเพียงใด					
9. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 มากน้อยเพียงใด					
10. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์มากน้อยเพียงใด					
11. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับนุ้ยในการเกษตรและสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด					
12. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกและการเพิ่มมูลค่าพืชพลังงานมากน้อยเพียงใด					

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้การปรับปรุงบำรุงดินมากน้อยเพียงใด					
14. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด					

2. ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง “ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล และการถ่ายทอดเทคโนโลยี” (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารการพัฒนาการผลิตในเรื่องเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตสินค้าในแปลง มากน้อยเพียงใด เช่น					
1.1 การการผลิตข้าว 100 ถัง/ไร่					
1.2 การเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี					
1.3 เทคโนโลยีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตของแปลงให้ได้มาตรฐาน เช่น การคัดเกรดผลผลิต					
1.4 เทคโนโลยีการตรวจสอบและการควบคุมการผลิตในระดับไร่นา ไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่นการควบคุมการใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ในอัตราที่เหมาะสม และการตรวจสอบสารตกค้างในผลผลิต					
1.5 เทคโนโลยีการกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน(IPM)					
2. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ ข่าวสารการพัฒนาการตลาดในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
2.1 ข้อมูล ข่าวสารแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิตภายในประเทศและต่างประเทศ					
2.2 ข้อมูลข่าวสารราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ					
2.3 ข้อมูลราคาผลผลิตและสินค้าแปรรูปของตลาดในท้องถิ่น					

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ ข่าวสาร การผลิต การตลาด ผ่านสื่อต่างๆเช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์มากน้อยเพียงใด					
4. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ ข่าวสาร โดยวิธีการส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นแกนนำเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกรในการเผยแพร่ความรู้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ผ่านกลุ่มอาชีพหรือเครือข่าย เช่นกลุ่มทำนา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลมากน้อยเพียงใด					
6. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ ข่าวสาร โดยวิธีการฝึกอบรม และการศึกษาดูงานในฟาร์มของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ ข่าวสาร โดยวิธีการประชุม สัมมนา เพื่อเจรจาในเชิงการค้า ร่วมกันระหว่างรัฐ เอกชนและเกษตรกรมากน้อยเพียงใด					

3. ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง “การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต การแปรรูปและการตลาด”

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนาข้อมูลการผลิต และการตลาดในเชิงพาณิชย์หรือธุรกิจ มากน้อยเพียงใด					
1.1 การพัฒนาข้อมูลการตลาด เช่น ปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิตและความต้องการของตลาดมากน้อยเพียงใด					
1.2 การพัฒนาข้อมูลเพื่อทำการผลิตในเชิงการค้า เช่น คุณภาพของดิน ปริมาณน้ำชลประทาน ความเหมาะสมในการทำการเกษตร โรค แมลง และศัตรู เป็นต้น					
2. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนาการผลิต โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปัจจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด					
3. ท่านมีความคาดหวังในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิต ด้วยวิธีการต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด					
3.1 การแปรรูปผลผลิตที่ได้จากฟาร์ม					
3.2 การพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐาน					
4. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนารูปแบบการบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตร มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเหล่านี้ มากน้อยเพียงใด					
5.1 ตลาดแบบมีสัญญา					
5.2 ตลาดเพื่อการส่งออก					
6. ท่านมีความคาดหวังในการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และปริมาณ มากน้อยเพียงใด					
6.1 การปรับเปลี่ยนการผลิตในฟาร์มให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่					
6.2 การพัฒนาการผลิตให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำชลประทาน					

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. ท่านมีความคาดหวังที่จะลงทุน เพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง โดยใช้เงินจากแหล่งต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด					
7.1 ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด					
7.2 ใช้เงินทุนของตนเองบางส่วน					
7.3 กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง					
7.4 กู้ยืมจากสถาบันการเงิน					

4. ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม”

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความคาดหวังในการพัฒนาคุณภาพดินให้เหมาะสม โดยวิธีการต่างๆ นี้ มากน้อยเพียงใด					
1.1 การปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อพัฒนาคุณภาพดิน					
1.2 การใช้ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงดิน					
1.3 การแก้ไขดินเปรี้ยวหรือดินเค็มตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน					
1.4 การใช้แกลบ เพื่อปรับสภาพดินให้เหมาะกับการปลูกพืช					
2. ท่านมีความคาดหวังว่า ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการลดการใช้สารเคมี เช่น การกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)					
3. “การปล่อยพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติของรัฐ จะทำให้เพิ่มปริมาณปลาในแหล่งน้ำให้อุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น” จากข้อความข้างต้น ท่านมีความคาดหวังที่จะทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความสมบูรณ์ขึ้น ด้วยวิธีการดังกล่าวด้วย มากน้อยเพียงใด					
4. ท่านมีความคาดหวังในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำในเรื่องต่างๆ นี้อย่างไร					
4.1 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก					
4.2 การกำหนดแผนการใช้น้ำของสมาชิก					
4.3 การบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำของสมาชิก					
4.4 การดูแลรักษาคุณภาพน้ำของสมาชิก					
(1) การไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในคล่องส่งน้ำ					
(2) การไม่ชำระภาชนะที่ปนเปื้อนสารเคมีในคล่องส่งน้ำชลประทาน					
(3) การไม่นำสัตว์น้ำลงไปคล่องส่งน้ำ					
(4) การไม่ชำระล้างร่างกายในคล่องส่งน้ำ					

ตอนที่ 3 ปัญหา แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านคิดว่าเป็นปัญหาในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

1. ปัญหาพัฒนาอาชีพการเกษตร

1.1 ดิน

- | | |
|--------------------------------|--------------------------------|
| () 1. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ | () 2. ดินเค็ม |
| () 4. ดินเปรี้ยว | () 4. ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน |
| () 5. อื่นๆ ระบุ | |

1.2 น้ำฝน

- | | |
|----------------------------|-------------------------|
| () 1. ฝนไม่ตกตามฤดูกาล | () 2. ฝนทิ้งช่วง |
| () 3. ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ | () 4. อื่นๆ ระบุ |

1.3 การใช้น้ำชลประทาน

- | | |
|--|---------------------------|
| () 1. ใ้รับน้ำไม่เป็นไปตามแผนการผลิต | () 2. ใ้รับน้ำไม่เพียงพอ |
| () 3. การลักลอบใ้รน้ำนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ | () 4. อื่นๆ ระบุ |

1.4 พันธุ์พืช

- | | |
|-------------------------------|---|
| () 1. หาซื้อเมล็ดพันธุ์ยาก | () 2. เมล็ดพันธุ์ราคาแพง |
| () 3. เมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ | () 4. ขาดความรู้การเลือกใ้พันธุ์พืชที่ดี |
| () 5. อื่นๆ ระบุ | |

1.5 พันธุ์สัตว์

- | | |
|-------------------------------|---|
| () 1. หาซื้อพันธุ์สัตว์ยาก | () 2. พันธุ์สัตว์ราคาแพง |
| () 3. พันธุ์สัตว์ไม่มีคุณภาพ | () 4. ขาดความรู้การเลือกพันธุ์สัตว์ที่ดี |
| () 5. อื่นๆ ระบุ | |

1.6 พันธุ์สัตว์น้ำ

- () 1. หาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำยาก () 2. พันธุ์สัตว์น้ำราคาแพง
 () 3. พันธุ์สัตว์น้ำไม่มีคุณภาพ () 4. ขาดความรู้การเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่ดี
 () 5. อื่นๆ ระบุ

1.7 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

- () 1. หาซื้อยาก () 2. ราคาแพง
 () 4. ไม่มีสูตรที่ตรวจสอบได้ () 8. อื่นๆ ระบุ

1.8 แรงงาน

- () 1. ขาดแรงงาน () 2. ค่าจ้างแพง
 () 4. ไม่มีเงินค่าจ้างแรงงาน () 8. แรงงานขาดความรู้ในการเก็บเกี่ยว
 () 16. อื่นๆ ระบุ

1.9 ผลผลิต

- () 1. ผลผลิตต่ำ () 2. คุณภาพผลผลิตไม่ดี
 () 4. อื่นๆ ระบุ

1.10 การตลาด

- () 1. ราคาต่ำ () 2. ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการขาย
 () 4. ขาดการรวมกลุ่มขายผลผลิต () 8. อื่นๆ ระบุ

1.11 เงินทุน

- () 1. ไม่มีเงินทุน () 2. ขาดแหล่งกู้ยืมเงิน
 () 4. ขาดหลักประกันในการกู้ยืม () 8. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง
 () 16. อื่นๆ ระบุ

2. ถ้าหากทางราชการกำหนดให้ท่านจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรภายในฟาร์มของท่าน ท่านคิดว่ามีปัญหาเรื่องอะไรบ้าง

- () 1. ไม่มีข้อมูลที่จะใช้จัดทำแผน () 2. ขาดความรู้ในการจัดทำแผน
 () 4. ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ () 8. อื่นๆ ระบุ

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
ความคาดหวังของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ในภาพรวม

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	207.3000	978.7000	.6815	.9713
2	207.0667	990.3402	.4742	.9718
3	207.4333	987.2885	.5671	.9716
4	207.3667	983.7575	.6052	.9715
5	207.4333	972.7368	.7178	.9712
6	207.0333	971.2747	.6779	.9713
7	207.4000	975.4897	.6624	.9713
8	207.3000	972.7000	.6559	.9713
9	207.3000	968.2862	.7719	.9711
10	207.2667	979.3057	.6309	.9714
11	207.2000	966.0276	.7943	.9710
12	207.2000	981.3379	.6424	.9714
13	207.1000	969.4724	.7566	.9711
14	207.1000	966.9897	.7346	.9711
15	207.2000	961.7517	.6991	.9712
16	207.3333	966.7816	.6759	.9713
17	207.1333	969.6368	.7818	.9711
18	207.4000	964.5241	.7112	.9712
19	207.3333	987.4023	.3879	.9720
20	207.4333	976.6678	.5557	.9716
21	207.5667	975.0816	.5287	.9717
22	207.2000	977.0621	.6928	.9713
23	207.3667	968.9299	.7939	.9710
24	207.1667	970.5575	.7168	.9712
25	207.2333	960.5989	.8509	.9708
26	207.4333	959.9092	.8491	.9708

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
27	207.2333	985.6333	.4728	.9718
28	207.2667	982.8230	.5249	.9717
29	207.2333	978.2540	.6216	.9714
30	207.3000	965.1828	.7042	.9712
31	207.4333	967.0126	.7241	.9712
32	207.1333	982.1195	.5331	.9717
33	207.7000	982.9069	.4357	.9720
34	207.5333	969.8437	.6088	.9715
35	207.2667	977.7195	.5952	.9715
36	207.2000	982.0276	.4746	.9718
37	207.6333	988.9989	.3143	.9723
38	207.9000	982.9207	.3958	.9721
39	208.2667	987.5126	.3097	.9725
40	207.9000	980.1621	.4383	.9720
41	207.0000	975.7931	.6708	.9713
42	206.8333	979.5230	.6097	.9715
43	207.1000	965.2655	.7079	.9712
44	207.1000	980.2310	.5009	.9718
45	206.9000	984.4379	.4004	.9721
46	206.9667	968.4471	.5838	.9716
47	207.1333	973.4299	.7469	.9712
48	207.2667	974.0644	.6072	.9715
49	207.0667	978.2023	.5692	.9716
50	206.7000	984.7690	.5968	.9715
51	206.9000	973.6103	.6572	.9713
52	206.8667	986.3954	.4811	.9718
53	207.0333	978.3782	.5492	.9716

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
54	207.2667	979.6506	.5584	.9716
55	207.3333	982.8506	.6291	.9715
56	207.2000	977.5448	.6087	.9715
57	207.1000	976.9207	.6130	.9715
58	207.2333	975.2195	.6174	.9714

Alpha = .9720

ตารางผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	39.3000	62.3552	.7015	.9385
2	39.4333	61.5644	.8238	.9334
3	39.2333	64.3230	.8083	.9346
4	39.5000	64.1207	.6468	.9401
5	39.4333	65.9092	.6087	.9409
6	39.5333	63.9126	.7205	.9372
7	39.6667	62.5747	.7348	.9369
8	39.3000	66.0103	.7399	.9371
9	39.4667	64.8782	.7604	.9361
10	39.2667	65.0299	.6999	.9379
11	39.3333	63.1954	.7870	.9349
12	39.5333	62.3264	.8368	.9330

Alpha = .9417

ตารางผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	43.9333	53.0299	.4741	.8413
2	43.9667	52.8609	.4846	.8408
3	43.9333	52.0644	.5619	.8368
4	44.0000	49.4483	.6206	.8318
5	44.1333	48.8782	.7218	.8260
6	43.8333	51.1782	.6301	.8331
7	44.4000	51.7655	.4716	.8413
8	44.2333	49.4954	.5950	.8333
9	43.9667	51.2747	.5926	.8347
10	43.9000	51.5414	.5200	.8384
11	44.3333	54.2299	.2645	.8544
12	44.6000	52.1793	.3908	.8469
13	44.9667	53.4126	.2863	.8545
14	44.6000	51.6966	.4246	.8447

Alpha = .8498

ตารางผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
ความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อการผลิต
การแปรรูปและการตลาด

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	47.5000	56.9483	.6248	.9239
2	47.2667	58.8920	.5018	.9272
3	47.6333	59.2057	.4856	.9276
4	47.5667	57.0816	.6559	.9231
5	47.6333	54.2402	.7780	.9188
6	47.2333	54.2540	.6970	.9216
7	47.6000	55.5586	.6601	.9228
8	47.5000	54.4655	.6843	.9221
9	47.5000	54.3276	.7332	.9203
10	47.4667	56.7402	.6053	.9244
11	47.4000	53.4207	.7887	.9183
12	47.4000	57.5586	.5864	.9250
13	47.3000	54.4931	.7270	.9205
14	47.3000	53.3207	.7496	.9197

Alpha = .9277

ตารางผนวกที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 ความความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การปรับปรุง บำรุงดิน

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	46.9333	56.0644	.7731	.9063
2	46.7667	57.0126	.7067	.9089
3	47.0333	53.8954	.7598	.9060
4	47.0333	57.2057	.5679	.9140
5	46.8333	59.7299	.3496	.9235
6	46.9000	55.2655	.5747	.9154
7	47.0667	56.3402	.7805	.9064
8	47.2000	55.0621	.7322	.9073
9	47.0000	56.0000	.7063	.9085
10	46.6333	59.0678	.6362	.9120
11	46.8333	55.0402	.7898	.9052
12	46.8000	59.1310	.5347	.9148
13	46.9667	56.3782	.6528	.9106

Alpha = .9171

ตารางผนวกที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 ความความคาดหวังของเกษตรกรในเรื่อง การปรับปรุงพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์

ลำดับ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	14.7333	7.3057	.6762	.8479
2	14.8000	7.7517	.7735	.8308
3	14.6667	7.1954	.7221	.8362
4	14.5667	7.0816	.7405	.8315
5	14.7000	7.4586	.5998	.8683

Alpha = .8703

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นายรักประชา ธิศาเวช
วัน เดือน ปี ที่เกิด	28 เมษายน 2503
สถานที่เกิด	จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.)จากมหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2532 ปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2551
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู อันดับ คศ.2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหนองแคน ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ 37240
ผลงานดีเด่นและ/ หรือรางวัลทางวิชาการ	Awards For Perfect Attendance, Arkansas University, U.S.A.
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	มูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย : ASF: Asian Scholaship Foundation. ตามโครงการ IFP: Ford Foundation International Fellowship Program .